

Vaihto-opiskelun merkitys esiintymistaidon kehittämisessä

Salla Tallgren

Tekijä Salla Tallgren	
Koulutusohjelma Myyntityön koulutusohjelma	
Opinnäytetyön otsikko Vaihto-opiskelun merkitys esiintymistaidon kehittämisessä	Sivu- ja liitesivumäärä 63 + 2
Opinnäytetyön otsikko englanniksi Importance of exchange studies for developing presentation skills	
<p>Vaihto-opiskelun aikana opiskelija voi joutua kohtaamaan aivan erilaisia esiintymistilanteita, mihin on kotimaassaan tottunut. Esiintyminen uuden kulttuurin keskellä ja oman mukavuusalueen ulkopuolella vaatii opiskelijalta rohkeaa ja avointa asennetta. Vaihto-opiskeluun liittyy monia kulttuuriin ja ympäristöön vaikuttavia tekijöitä, joilla on vaikutusta esiintymistaitojen kehittymiselle. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia hyötyjä vaihtopainnoilla on ollut esiintymistaidon kehittämisessä.</p> <p>Esiintymistaidot ovat tärkeä osa työelämän osaamista. Olennaista on ymmärtää esiintymiseen liittyviä vuorovaikutustaitoja, esittämisen tapoja, puhetaitoa ja äänenkäyttöä, vakuuttavuutta, sanatonta viestintää sekä esiintymisjännitystä. Edellä mainittujen esiintymistaidon osa-alueiden tunnistaminen auttaa ymmärtämään, miten esiintymistaitoa pystyy kehittämään.</p> <p>Opinnäytetyön tietoperusta on jaettu neljään eri lukuun. Tietoperustan ensimmäisessä luvussa esitellään Haaga-Helian Myyntityön koulutusohjelmaa sekä kansainvälistä opiskelijavaihtoa. Toisessa tietoperustan luvussa kerrotaan esiintymistaidon osa-alueista ja niiden erilaisista kehittämistavoista. Kolmannessa luvussa tutustutaan esiintymiseen liittyviin kulttuurieroihin Hall:in jaottelulla matalan ja korkean kontekstin kulttuureihin, sekä Hofsteden kulttuuriarvojen ulottuvuuksiin. Lisäksi luvussa perehdytään suomalaiseen esiintymiskulttuuriin. Viimeisessä tietoperustan luvussa tarkastellaan monikulttuurisen vuorovaikutuksen hyötyjä, monikulttuurisessa ympäristössä esiintymistä, sekä esiintymistaitoja työelämässä.</p> <p>Työ on toteutettu kvalitatiivisena tutkimuksena ja tutkimusmenetelmänä on käytetty teema-haastattelua. Valitulla tutkimusmenetelmällä saatiin syvällistä tietoa henkilöiden omista kokemuksista vaihto-opiskelun hyötyihin ja esiintymistaidon kehittämiseen liittyen. Tutkimuksen tulokset on rajattu neljään osioon, jossa ensimmäisessä esitellään tutkimuksen kanalta haastateltavien olennaisimmat taustatiedot. Toisessa osiossa tarkastellaan haastateltavien esiintymiseen liittyviä taustatietoja. Kolmannessa luvussa kerrotaan henkilöiden esiintymiskokemuksista vaihtokoulussa sekä asioista, joissa he itse kokivat kehittyneensä vaihto-opiskelun aikana. Tutkimustulosten viimeisessä luvussa syvennytään siihen, miten ja millä tavoin esiintymistaidon kehittyminen on näkynyt henkilöillä vaihto-opiskelun jälkeen.</p> <p>Tutkimukseen osallistui yhteensä kuusi henkilöä. Kyseiset henkilöt olivat olleet Haaga-Helian Myyntityön koulutusohjelman opintojensa aikana kansainvälisessä opiskelijavaihdossa. Tutkimuksessa selvisi millä tavoin vaihto-opiskelu vaikutti henkilöiden esiintymistaitojen kehittymiseen, ja mitkä asiat siihen vaikuttivat.</p>	
Asiasanat Esiintymistaito, opiskelijavaihto, kansainvälisyys, kulttuurierot, teemahaastattelu	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimus.....	1
1.2	Opinnäytetyön rakenne	2
2	Haaga-Helian Myyntityön koulutusohjelma	4
2.1	Esiintyminen Myyntityön koulutusohjelman kurssitoteutuksilla	4
2.2	Kansainvälinen opiskelijavaihto Haaga-Heliassa	5
3	Esiintymistaidon osa-alueet	7
3.1	Esiintymistaidon kehittäminen	7
3.2	Esiintymis- ja vuorovaikutustaidot	8
3.3	Esittämisen tavat	10
3.4	Puhetaito ja äänenkäyttö	11
3.5	Vuorovaikutus ja vakuuttavuus	12
3.6	Sanaton viestintä	14
3.7	Esiintymisjännitys	18
4	Esiintymiseen liittyvät kulttuurierot	21
4.1	Matalan ja korkean kontekstin kulttuurit	21
4.2	Kulttuuriarvojen ulottuvuudet	22
4.3	Aikakäsitteisiin perustuvat kulttuurit	23
4.4	Lähdemateriaalin käyttö	24
4.5	Viestintätyylit	24
4.6	Suomalainen esiintymiskulttuuri	24
5	Esiintyminen kansainvälisessä opiskelijavaihdossa	27
5.1	Taidot monikulttuurisessa ympäristössä esiintymiseen	27
5.2	Vieraalla kielellä esiintyminen	28
5.3	Monikulttuurisen vuorovaikutuksen hyödyt ja esiintymistaito työelämässä	28
6	Teorian yhteenveto	30
7	Tutkimus vaihto-opiskelun merkityksestä esiintymistaidon kehittämisessä	33
7.1	Tutkimuksen vaiheet ja aikataulu	33
7.2	Menetelmävalinnat perusteluineen	35
7.3	Aineisto ja käytetyt analyysit	37
8	Tutkimuksen tulokset	40
8.1	Haastateltavien taustatiedot	40
8.2	Haastateltavien esiintymistaitoon liittyvät taustatiedot	41
8.3	Esiintyminen vaihto-opiskelun aikana	43
8.4	Esiintymistaidot vaihto-opiskelun jälkeen	46

8.5	Yhteenveto	48
9	Pohdinta	54
9.1	Kehittämis- ja jatkotutkimusehdotukset.....	56
9.2	Tutkimuksen luotettavuus	57
9.2.1	Tutkimuksen validiteetti	57
9.2.2	Tutkimuksen reliabiliteetti	58
9.3	Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi	59
	Lähteet	62
	Liite 1. Haastattelurunko	64

1 Johdanto

Monille ihmisille esiintyminen voi tuntua pelottavalta ja jännittävältä asialta. Esiintymistä opetellaan jo koulun ala-asteelta lähtien, mutta useimmilta onkin jäänyt sieltä mieleen kauhukokemukset ensimmäisistä kirjaesitelmistä luokan edessä. Esiintymisestä on tullut pakonomainen ja epämiellyttävä asia. Kuitenkin viimeistään työelämässä useimmat joutuvat kohtaamaan uudestaan erilaisia esiintymistilanteita, riippumatta alasta ja työtehtävästä. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että jo opiskeluaikoina esiintymistaitoja pääsisi harjoittamaan monipuolisesti ja ammatillisesti, niin yksin kuin ryhmässäkin.

Idea tutkimuksen aiheeseen syntyi tutkijan omien henkilökohtaisten kokemusten pohjalta. Kirjoittaja itse on ollut opiskelijavaihdossa Hollannissa viisi kuukautta keväällä 2019. Kirjoittaja on aina jännittänyt esiintymistä ja kokenut sen olevan vahvasti oman mukavuusalueen ulkopuolella. Hän kokee, että vaihto-opiskelu kehitti häntä huomasti esiintymisen eri osa-alueilla. Tämä huomio herätti kiinnostuksen siihen, mitkä tekijät vaihdossa ovat olleet sellaisia, joilla on ollut vaikutusta esiintymistaitojen kehittymiselle. Lisäksi kirjoittajalla heräsi kysymys siitä, onko esiintymistaitojen kehittyminen yleinen ilmiö vaihdossa olleille henkilöille – voiko vaihto-opiskelulla olla selvä yhteys paremmille esiintymistaidoille.

Lisäksi kirjoittaja alkoi pohtia, miten esiintymistaitojen kehitys on näkynyt vaihto-opiskelun jälkeen Suomessa ja onko sillä ollut selvä yhteys työelämän osaamiseen. Kirjoittaja itse kokee olevansa nykyään paljon reippaampi esiintymiseen liittyvissä tilanteissa, ja on huomannut sen merkityksen esimerkiksi työnhaussa. Esiintymistaito on tärkeä osa työelämän osaamista, ja erityisesti myyntityötä. Opiskeluaikainen harjoittelu on keskeinen osa kehitystä tulevaisuuden työelämän osaajaksi. Kirjoittaja toivoisi, että tutkimuksen tulokset antaisivat selvää näyttöä sille, että vaihto-opiskelu on selvästi hyödyllinen oppimiskokemus esiintymistaitojen kehittämisessä tulevaisuuden työtehtäviä varten. Työ on tarkoitettu kaikille esiintymistaidon kehittämisestä kiinnostuneille henkilöille, mutta erityisesti vaihto-opiskelusta kiinnostuneille opiskelijoille. Kirjoittaja haluaa kannustaa opiskelijoita poistumaan omalta epämukavuusalueeltaan ja kokeilemaan ulkomailla opiskelua kansainvälisessä ympäristössä.

1.1 Tutkimus

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus, jossa käytetään menetelmänä teemahaastattelua. Tutkija haastattelee tutkimusta varten kuutta Haaga-Helian

Myyntityön koulutusohjelmasta valmistuneita, tai valmistuvaa henkilöä, jotka ovat opiskeluidensa aikana olleet kansainvälisessä opiskelijavaihdossa. Haastateltavat ovat eri elämäntilanteessa olevia henkilöitä ja suorittaneet vaihto-opiskelun eri ajankohtina.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, millaisia hyötyjä vaihto-opinnoilla on ollut esiintymistaidon kehittämisessä. Onko vaihto-opinnoilla ollut selkeä positiivinen vaikutus esiintymistaidon kehittämisessä ja miten se näkyy tällä hetkellä omassa esiintymisessä. Vaihto-opiskelun aikana opiskelija joutuu astumaan omalle epämukavuusalueelleen monikulttuurisessa ympäristössä. Puhuminen ja esiintyminen vieraalla kielellä on monelle uusi, sekä jännittävä kokemus. Tutkijasta on mielenkiintoista selvittää, mitkä asiat vaikuttavat esiintymistaidon kehittymiseen vieraan kulttuurin keskellä. Lisäksi häntä kiinnostaa tietää, miten kansainvälinen ympäristö on vaikuttanut esiintymistaidon kehittämiseen.

Tutkimusongelmana on: Miten vaihto-opiskelu vaikuttaa esiintymistaitojen kehittymiseen?

Alakysymys: Mitkä tekijät vaihdossa ovat vaikuttaneet esiintymistaidon kehittämiseen?

Alakysymys: Miten mahdollinen kehitys näkyy tällä hetkellä koulussa tai työelämässä?

1.2 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyön rakenne koostuu teoriaosiesta, empiirisestä osiosta sekä työn pohdintaosiesta. Työn teoriapohja jakautuu Haaga-Helian Myyntityön koulutusohjelman esittelyyn, esiintymistaitojen kehittämisen osa-alueisiin, esiintymiseen kansainvälisessä opiskelijavaihdossa sekä esiintymiseen liittyviin kulttuurieroihin. Teorian ensimmäisessä luvussa esitellään Myyntityön koulutusohjelmaa ja Haaga-Helian kansainvälistä opiskelijavaihtoa. Työn varsinainen teoriaosuus alkaa luvusta kaksi, jossa käydään perusteellisesti läpi esiintymistaidon eri osa-alueita, joilla on merkitystä esiintymistaidon kehittämisessä. Teorian kolmannessa luvussa käsitellään monipuolisesti esiintymiseen liittyviä kulttuurieroja. Tässä osiossa käydään läpi Geert Hofsteden (2010) kulttuuriarvojen ulottuvuuksia, Edward T Hall'in (1976) jaottelua matalan ja korkean kontekstin kulttuureista ja aikakäsitteistä, sekä esiintymisessä ilmeneviä viestintätyylejä ja lähdemateriaalin käyttöä. Lisäksi osiossa perehdytään suomalaiseen esiintymiskulttuuriin ja siihen, millaisia yleispiirteitä kuuluu suomalaisten esiintymistapaan. Teoriaosion viimeisessä luvussa perehdytään kansainvälisessä opiskelijavaihdossa esiintymiseen, sekä taitoihin joita tarvitaan monikulttuuriselle yleisölle esiintyessä.

Työn empiirisessä osiossa käydään läpi tutkimuksen eri vaiheita ja aikataulua. Lisäksi käydään läpi tutkimuksen menetelmävalintaa ja tutkimukseen käytettyä aineistoa. Tässä

kerrotaan tarkemmin laadullisesta tutkimusmenetelmästä ja tutkimuksen toteutetuista teemahaastatteluista. Luvussa kahdeksan esitellään tutkimuksen tulokset jaoteltuna neljään eri osa-alueeseen, sekä näiden yhteenvedon. Tuloksissa esitellään tutkimuksen kannalta tutkimukseen osallistuvien olennaisimmat taustatiedot, heidän esiintymistaitoon liittyvät taustatiedot ennen vaihto-opiskelua, henkilöiden esiintymiskokemuksia vaihto-opiskelun aikana ja mietteitä esiintymistaidon kehittymisestä vaihto-opiskelun aikana sekä kehittymisen konkreettisia vaikutuksia nykyisessä elämäntilanteessa. Tuloksissa verrataan henkilöiden esiintymistaitoon liittyviä piirteitä ennen vaihto-opiskelua, ja vaihto-opiskelun jälkeen. Tulosten yhteenvedossa avataan selkeästi vastaukset työn tutkimusongelmaan ja tutkimuskysymyksiin. Työn viimeisessä luvussa käydään läpi tutkijan omia pohdintoja tutkimuksen tuloksista, kehittämis- ja jatkotutkimusehdotuksia, tutkimuksen luotettavuutta, sekä opiskelijan omaa arviointia opinnäytetyöprosessista ja omasta oppimisesta.

2 Haaga-Helian Myyntityön koulutusohjelma

Haaga-Heliassa vuonna 2007 perustettu Myyntityön koulutusohjelma on Suomen ensimmäinen myynnin korkeakoulutasoinen koulutusohjelma. Myyntityön koulutusohjelma on 210 opintopisteen laajuinen, josta opiskelija valmistuu Tradenomin ammattinimikkeellä. Koulutusohjelman kesto on kolme ja puoli vuotta. Ohjelma valmistaa tulevia myyjiä yritysmyyntin työkentälle. Laajat ja kattavat liiketalouden opinnot antavat vankan perustan opiskelijalle myyjän työhön. Koulutusohjelmassa painotetaan tietämystä asiakassuhteiden hallinnasta sekä myyjäidentiteetin omaksumisesta. Haaga-Heliasta valmistunut myyjä voi työskennellä esimerkiksi Myyntipäällikkönä, Myyntineuvottelijana tai Avainasiakaspäällikkönä. (Haaga-Helia)

Koulutuksen tavoitteena on tarjota opiskelijalle valmiuksia palkitsevan työuran rakentamiseen myynti- ja asiakastyöskentelyn parissa. Työmarkkinoilla on ollut jatkuvaa kysyntää osaavista B2B-myyjistä. Haaga-Helian Myyntityön koulutusohjelmasta valmistuneet opiskelijat ovat olleet ratkaisu työelämän tarpeisiin. Myyntityön koulutusohjelma on tarjonnut opiskelijoille tietoa siitä, kuinka hallita tuloksellista myyntityötä, ymmärtää erilaisia myynnin ympäristöjä, sekä mitä vaaditaan laadukkaiden asiakassuhteiden ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Vuorovaikutus-, viestintä- ja esiintymistaidot ovat keskeisessä osassa koulutusohjelman sisällössä. (Haaga-Helia.)

Lukukausiteemat ovat jaettu kuudelle tai seitsemälle eri lukukaudelle. Ensimmäisen lukukauden aikana opiskelijat tutustuvat liiketoiminta- ja työyhteisöosaamiseen. Toisen lukukauden oppimisalue koostuu asiakas- ja talousosaamisesta. Kolmannella opiskelija tutustuu kehittämisosaamiseen, sekä monikanavaiseen myyntiin. Kansainvälisyyteen sekä yritysmyyntiin perehdytään neljännellä lukukaudella. Opiskelijan viimeisten lukukausien aikana perehdytään konsultatiiviseen myyntiin ja myynnin johtamiseen. Näiden lisäksi opiskelija saa valita vapaavalintaisia opintoja, jotka voivat olla esimerkiksi kieliopintoja tai liiketalouden vapaavalintaisia opintoja. (Haaga-Helia.)

2.1 Esiintyminen Myyntityön koulutusohjelman kurssitoteutuksilla

Myyntityön koulutusohjelmassa opiskelija pääsee harjoittelemaan esiintymistä yksin, sekä ryhmässä monilla eri kurssitoteutuksilla. Useimmilla kursseilla opiskelijat tekevät joko yksin tai ryhmässä kurssin sisältöön liittyvän projektin. Tämän he esittävät opettajalle ja muille opiskelijoille yleensä kurssin lopuksi. Kursseilla käytetään usein keskustelumuo- toista oppimistapaa. Tässä opiskelijoille annetaan mahdollisuus oppia käsiteltävää aihetta keskustelun myötä, esimerkiksi pienryhmissä. Isojen esitysprojektien lisäksi opiskelijoiden

esiintymistä tuetaan pienimuotoisilla esiintymisharjoituksilla, joissa opiskelijat esittelevät tunnilla tehtäviä tuotoksia luokan edessä yksin, tai ryhmässä. Kursseilla opiskelijoita rohkaistaan osallistamaan keskusteluun osana vuorovaikutteista oppimisympäristöä. Tiedot perustuvat kirjoittajan omiin opiskelukokemuksiin Myyntityön koulutusohjelmassa.

Kielten opintojaksoilla opiskelija pääsee käyttämään vierasta kieltä esiintymistilanteissa. Koulutusohjelma sisältää paljon erilaisten projektien ja tuotosten esittelemistä muille opiskelijoille. Haaga-Helia järjestää lukukausittain Myyntityön koulutusohjelmalle vapaaehtoisen Myynnin kansainvälisen viikko-opintojakson. Kurssi on tarkoitettu vähintään kolmannen lukukauden opiskelijoille. Kurssilla opiskelijat pääsevät opiskelemaan ulkomaalaisten opiskelijoiden ja opettajien parissa kansainvälisessä oppimisympäristössä. Kurssi sisältää erilaisia luentoja, case-harjoituksia sekä ryhmätöitä. Opintojakson jälkeen opiskelija pääsyt omaksumaan kansainvälisen aspektin myyntityöhön. (Haaga-Helia.)

2.2 Kansainvälinen opiskelijavaihto Haaga-Heliassa

Haaga-Helia tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuden yhden lukukauden kestävään vaihto-opiskeluun ulkomailla yhdessä 200 eri korkeakoulussa. Opiskelija voi hakea vaihto-opiskelijaksi eri vaihto-ohjelmien kautta: Erasmus+, Erasmus+ Global, FIRST-, Nordplus tai kahdenvälisen liikkuvuusohjelman kautta. (Haaga-Helia.) Erasmus-vaihto on yksi yleisimmistä vaihto-ohjelmista ja se on osa Euroopan Unionin rahoittamaa koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelmaa (Opiskele ulkomailla). Haaga-Heliassa on monia eri yhteistyökorkeakouluja ympäri Eurooppaa. Erasmus-vaihtoon lähtevät saavat Erasmus apurahaa, joka määräytyy vaihdossa opiskeluun vietettävään aikajaksoon. Erasmus Global-ohjelma on uusin Erasmus-vaihto-ohjelma. Se on keskittynyt Euroopan ulkopuoliseen liikkuvuuteen. Haaga-Heliassa Erasmus Global-ohjelman opiskelijat ovat enimmäkseen Suomeen saapuvia vaihto-opiskelijoita. Nordplus vaihto-ohjelma on Nordplus-puiteohjelman rahoittama vaihto-ohjelma Pohjoismaiden ja Baltian maiden välillä. Haaga-Heliassa on Nordplus-vaihtokouluja Ruotsissa, Tanskassa, Norjassa, Islannissa, Virossa, Latviassa ja Liettuaissa. First-ohjelma on tarkoitettu Suomen ja Venäjän väliseen vaihto-opiskeluun. Ohjelman tavoitteena on edistää opiskelijoiden liikkuvuutta Suomen ja Venäjän korkeakoulujen välillä. Lisäksi, Haaga-Heliassa on mahdollisuus myös kahdenvälisen liikkuvuusohjelmaan – opiskelija voi lähteä vaihtoon Euroopan ulkopuolella sijaitsevaan kumppanikorkeakouluun, jonka kanssa Haaga-Heliassa on kahdenvälinen sopimus. Opiskelijalla on myös mahdollisuus suorittaa kaksoistutkinto-ohjelma, jossa opiskellaan kaksi lukukautta ulkomaisessa korkeakoulussa. Valmistuessaan opiskelija saa tutkintotodistuksen molemmista korkeakouluista. (Haaga-Helia.)

Opiskelijavaihdon suorittamista suositellaan myyntityön opiskelijalle toisen vuoden neljännellä lukukaudella. Opiskelijan on tällöin oltava läsnä oleva Haaga-Helian tutkinto-opiskelija. Vaihtoon hakiessa opiskelijalla tulee olla vaihtokouluun vaadittava keskiarvo – Euroopan tai Venäjän vaihtokouluissa keskiarvoraja on kolmen prosentin lukemissa, kun taas Euroopan ulkopuolisiin korkeakouluihin vaaditaan yli kolmen ja puolen prosentin keskiarvoa. Jotta opiskelija voi päästä opiskelijavaihtoon, tulee hänen olla suoriutunut Haaga-Heliassa käydyistä opinnoistaan hyvin. Lisäksi hänellä tulee olla vähintään yksi vuosi korkeakouluopintoja takana, ja noin kuusikymmentä hyväksyttyä opintopistettä ennen opiskelijavaihtoon lähtöä. Vaihto-opiskelu ei saa myöhästyttää opintoja, eli opiskelijan tulee suorittaa opiskelijavaihto kolme- ja puolivuotisen opiskeluajan puitteissa. Vaihtokoulussa suoritettavien kurssien tulee vastata Haaga-Helian koulutusohjelman kursseja, jotta opiskelijavaihdossa suoritettavat opinnot voidaan hyväksilukea osaksi opiskelijan tutkintoa. Lisäksi vaihtokoulusta riippuen, opiskelijan tulee todistaa kohdemaan kielitaito kielitestin tai allekirjoitetun todistuksen avulla, jossa määritellään opiskelijan kohdemaan kielellinen osaaminen. (Haaga-Helia.)

Opiskelija pääsee opiskelijavaihdossa osaksi kansainvälistä oppimisympäristöä, sillä yleensä muut opiskelijat ovat kotoisin monista eri kulttuureista. Vaihto-opiskeluohjelmien kautta vaihtoon lähteminen on helppo ja turvallinen keino päästä opiskelemaan toiseen maahan ja kulttuuriin. Opiskelijavaihdossa opiskeleminen on hyödyllinen keino hankkia kansainvälistä kokemusta – mahdollisuus verkostoitua eri kansallisuuksia edustavien henkilöiden kanssa, sekä lisäksi mahdollisuus luoda kansainvälisiä ystävyys-suhteita. Opiskelijavaihdossa opiskelijalla on mahdollisuus kehittää kielitaitoa, sekä saada uusia kokemuksia. Opiskelijavaihto on uniikki kokemus ja monesti kokemukseen vaikuttavat muut vaihto-opiskelu-ympäristössä olevat henkilöt, sekä vaihtomaassa käytettävät toimintatavat. Vaihto-opiskeluun lähteminen vaatii opiskelijalta tietynlaista rohkeutta, sillä ulkomailla opiskelu ja eläminen saattavat tuottaa opiskelijalle erilaisia haasteita. Silti, monesti opiskelijavaihdon suorittaneet opiskelijat ovat kertoneet sen olevan avartava ja kasvattava kokemus. (Opiskele ulkomailla.)

3 Esiintymistaidon osa-alueet

Opinnäytetyön ensimmäinen teoriaosiossa käsitellään esiintymistaidon eri osa-alueita. Luvussa käsitellään esiintymistaidon kehittämiseen liittyviä asioita, esiintymis- ja vuorovaikutustaitoja, esittämisen tapoja, puhetaitoa, vuorovaikutusta ja vakuuttavuutta, sanatonta viestintää sekä esiintymisjännitystä. Edellä mainitut aiheet ovat esiintymistaidon kannalta olennaisia kokonaisuuksia, joiden sisällön ymmärtäminen on edellytys esiintymistaidon kehittämiselle.

3.1 Esiintymistaidon kehittäminen

Miksi esiintymistaidon kehittäminen ja sen ylläpitäminen ovat tärkeää? Nykyään yhä useimmissa työtehtävissä työnkuvaan kuuluu eriasteista puhumista – esittelemistä, kouluttamista, tai muuta vastaavaa tiedon jakamista työpaikan henkilöstölle sekä muille sidosryhmille. Puhumisen lisäksi puheen sisällön pitäisi olla innostavaa, sekä tarpeeksi vakuuttavaa, jotta tiedon vastaanottaja kokee puhujan informaation tarpeellisenä. (Koskimies 2002, 9.) Omaa esiintymistaitoa voi kehittää edistämällä yksilöllisiä taitoja: hyväksymällä ja tuntemalla itsensä paremmin, hallitsemalla omaa toimintaansa, sekä terveen itseluottamuksen vaalimisella (Kansanen 2000, 28). Esiintymistaidon kehittäminen ei tietenkään tapahdu vain yhdessä päivässä – yleensä esiintymisen tuoma kokemus on myös vahvasti yhteydessä hyvään esiintymistaitoon.

Esiintymistilanne on sosiaalista vuorovaikutusta, jossa kuulija kiinnittää huomiota moniin ulkoisesti esiintyjässä ilmeneviin asioihin: esiintyjän kehon viestintään, vaatteisiin, eleisiin, katseeseen sekä äänensävyyn. Puhujan varmuus tulee luontevasta suhtautumisesta itseensä sekä yleisöönsä. Myös esiintyjän usko omiin kykyihin on merkityksellinen tekijä esiintymiseen liittyvän itsevarmuuden kehittämisessä. Esiintymisvarmuus ei kuitenkaan välttämättä tule kaikille luonnostaan – kokemuksen myötä myös esiintymisvarmuutta tulee yleensä lisää. Hyvällä esiintyjällä on realistinen suhtautuminen omista kyvyistä. Hyvä ja vaivaton esiintyminen on yleensä seurausta siitä, että esiintymistilannetta on harjoiteltu etukäteen – näin esiintyminen näyttää myös ulospäin helpolta ja vaivattomalta. Mahdolliset epäonnistumiset esiintymistilanteessa ovat myös keino oman osaamisen kehittämisessä – virheet opettavat vastoinikäymisestä selviämiseen. Ymmärrys analysoida yleisöä sekä tilanteessa sopivien havainnollistamiskeinojen valitseminen, tulevat esiintyjälle yleensä kokemuksen myötä. (Koskimies 2002, 9-11.)

On olemassa monia eri tapoja tehdä hyviä esityksiä, joten yhtä tiettyä sääntöä esityksen valmistamiselle ei ole. Esiintymistaidon kehittämisessä on kuitenkin tärkeää hyväksyä kuusi erilaista ominaisuutta. Oman persoonan esille tuominen esitystilanteessa on yksi

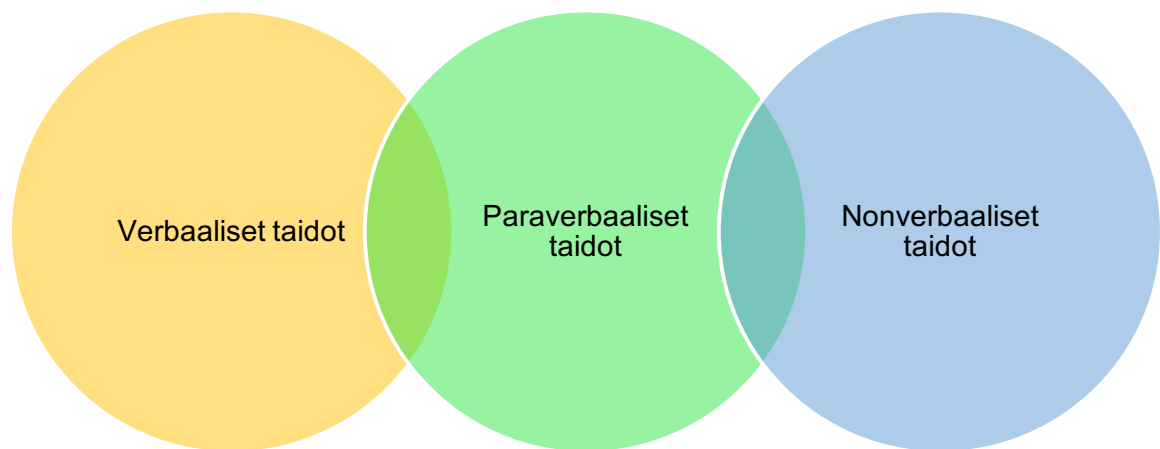
oleellinen tekijä. Lisäksi esiintyjän täytyy ottaa aidosti vuorovaikutusta yleisöönsä, jotta voi saada kuulijat kiinnostumaan esiteltävästä aiheesta. Jos esiintyjälle on kertynyt aikaisempia saavutuksia ja kokemuksia esiteltävään aiheeseen liittyen, on hänen hyvä kertoa siitä yleisölle jo heti esityksen alussa. Tällä tavoin yleisö ei arvioi merkittävästi esiintyjän uskottavuutta esiintyjän esitystapaan vaikuttavien mielikuvien perusteella. Monissa eri maissa esiintyjä aloittaa esityksen kertomalla oman tarinan tai kokemuksen, esityksen aiheeseen liittyen. Tällä tavalla esiintyjä pystyy luomaan helposti lähestyttävän ja samaistuttavan tunnelman yleisön suhtautumisessa. Tarinoiden tulee kuitenkin olla yleisölle uskottavia, jotta kuulijat pystyvät muodostamaan luottamusta puhujaa, sekä tämän esittämiä tietoja kohtaan. Puhujan tulee osata kokonaisvaltaisesti esityksen asiasisältö, sillä tämä vaikuttaa esiintyjän vakuuttavuuden tasoon. Vaikka esiintymiseen on olemassa paljon erilaisia ohjeita ja malleja, niin kuka tahansa pystyy suunnittelemaan ja pitämään onnistuneita ja tuloksellisia esityksiä. (Koskimies 2002, 11; Nieminen 2009, 36.)

Esiintymistaitojen kehittämisen lähtökohtana on, että esiintyjä on tietoinen omista esiintymisen ja vuorovaikutuksen taitopiirteistään. Taitopiirteiden ymmärtäminen tarkoittaa oman viestintätapojen ymmärtämistä, sekä omien kehitysalueiden tiedostamista. Saatavasta tiedosta, harjoituksista, ohjeista ja neuvoista on hyötyä vasta silloin, kun henkilö ymmärtää niiden merkityksen itsensä kehittämisessä. Kun pyritään tavoitteelliseen ja tietoiseen puheviestintätaitojen kehittämiseen, tarvitaan konkreettista ja systemaattista lähestymistapaa. Esiintymistaitojen kehittäminen on jatkuva prosessi – kun ihminen kehittyy, hän haluaa luoda itselleen uusia ja korkeampia tavoitteita. Esiintyminen on jatkuvaa kehittymistä, joten puhujana ei voi koskaan olla täysin valmis. (Kallio, 2006, 171.)

3.2 Esiintymis- ja vuorovaikutustaidot

Henkilöiden sosiaalisen kanssakäymisen tuloksena syntyy puheviestintäkompetenssi. Kyseessä on puheviestintätaitojen hallintaa eli henkilöiden viestintäkäyttäytymistä – tavoitteellista ja erilaisiin viestintätilanteeseen sopivaa käyttäytymistä. (Kallio, 2006, 172; Helsingin Yliopisto 2009.) Puhujan esiintymiseen ja vuorovaikutukseen vaikuttavat esiintymistilanne sekä yleisön jäsenet. Jotta kommunikaatio on tehokasta ja tarkoituksenmukaista, puhujan tulee olla tietoinen esiintymistilanteen sisällöstä, sekä tilanteeseen liittyvistä sosiaalisista suhteista. Esiintyjän tulee olla tietoinen säännöistä ja normeista, jotka liittyvät esiintymistilanteessa tapahtuvaan viestintään. Viestintästrategioiden ja tilannekohtaisten menettelytapojen noudattaminen on tärkeä huomioida esiintymistilanteen kannalta. Esiintyjälle on olennaista myös ymmärtää esiintymiseen liittyvät viestinnän tavoitteet, sekä kyky analysoida omaa viestintää. (Kallio 2006, 172.)

Esiintymistaidot koostuvat verbaalisista, nonverbaalisesta ja paraverbaalisista viestinnän taidoista (Kuva 1). Edellä mainittujen taitojen hyödyntäminen on edellytys esitysten onnistuneelle suunnittelemiselle, sekä niiden toteuttamiselle. Verbaalinen viestintä koostuu puhutusta kielestä ja sanoista. Kyseinen viestintä on tyypillisesti tiedostettua, eli puhuja on tietoinen puhuttavasta asiasta. Monissa eri tehtäväkeskeisissä ryhmissä verbaalisen viestinnän sisältö on riippuvainen ympäristöön liittyvistä tekijöistä. Esimerkiksi jossakin työpaikassa käytettävä työkieli voi olla työpaikan ulkopuoliselle henkilölle vaikeasti ymmärrettävää. (Jyväskylän Yliopisto 2002; Kallio 2006, 172.)

Kuva 1. Esiintymistaidot koostuvat kolmesta eri viestinnän taidosta (Jyväskylän Yliopisto 2002 & Kallio 2006)

Nonverbaalinen, eli sanaton viestintä koostuu kinesiikasta. Tähän kuuluu kasvojen ilmeet, sekä kehon eleet, liikkeet ja asennot. Lisäksi tilankäytön ja välimatkojen ymmärtäminen kuuluvat nonverbaaliseen viestintään. Ääneen liittyvät ominaisuudet ja koskettaminen kuuluvat myös kyseiseen viestintämuotoon. Edellä mainittuja taitoja hyödyntämällä esiintyjä pystyy viestimään laajemmin ja tehokkaammin. Lisäksi puhuja pystyy luomaan nonverbaaliseen viestinnän keinoin erilaisia tunnetiloja tämän, sekä yleisön välille. (Jyväskylän yliopisto 2002.) Paraverbaalinen viestintä on lähempänä sanallista viestintää, sillä se koostuu äänensävyistä, sanojen ja lauseiden painosta sekä intonaatiosta (Koulutus 2007). Opinnäytetyössä tutustutaan tarkemmin sanattomaan viestintään luvussa 3.6.

3.3 Esittämisen tavat

Esiintymistilanteet voivat olla ennalta suunniteltuja tai ennakoimattomia tilanteita. Tiedossa olevan esityksen pystyy suunnittelemaan ja harjoittelemaan valmiiksi etukäteen. Tällöin kyseessä on ennalta valmisteltu esitys. Tilannetta, jossa tarvitaan nopeaa kannanottoa tai valmiutta esiintyä harjoittelematta, kutsutaan valmistelemattomaksi esitykseksi. Viime vuosien myötä yhä useammat esiintymistilanteet ovat impromptu-, eli täysin valmistelemattomia esiintymistilanteita. Jotta esitys voi onnistua ilman harjoittelemista, vaatii kyseinen esitystapa monenlaisia valmiuksia itse esiintyjältä. Näitä ovat esimerkiksi kyky ajatella joustavasti, sekä kyky muokata ajatuksia sanoiksi. Tärkeätä on osata hallita puhuttavan tiedon määrää. Tyypillistä hyvän valmistelemattoman esityksen pitäjälle on, että puhuessa henkilö pystyy ajattelemaan samaan aikaan. (Kansanen 2000, 118-119.)

Valmistelemattomassa esityksessä on monia hyviä puolia. Yleensä valmistelemattoman esityksen esiintyjällä ei esiinny turhaa ennakkojännittämistä. Myös esiintyjän esiintymistapa saattaa olla eloisampaa ja vaivattomampaa. Valmistelemattoman esityksen pitäjän tulee kuitenkin osata jäsentää ajatuksensa tehokkaasti esityksen aikana. Hyödyllistä on, jos esiintyjällä on mahdollisimman laaja sanavarasto. Tällöin hän pystyy rakentamaan puheesta monipuolista ja kiinnostavaa. (Kansanen 2000, 118-119.)

Etukäteen valmisteltu esitys voidaan toteuttaa kirjallisena esityksenä. Tällöin esiintyjä opettelee esityksen sisällön niin, että tämä ei tarvitse esiintymisen tueksi erillistä muistilappua. Toinen vaihtoehto on harjoitella esityksen sisältö etukäteen, mutta sen lisäksi ottaa myös avuksi erilliset muistiinpanot. Yksi vaativimmista kirjallisen esityksen tavoista on lukea esiintyessä samaan aikaan kirjoitettua tekstiä. Tällöin esiintyjän tulee kiinnittää erityistä huomiota esityksen elävöittämiseen ja luontevaan esiintymiseen. Esimerkiksi poliitikot haluavat valmistella esityksensä sanatarkasti, sillä heidän esiintymistä ja sanavalintoja tarkkaillaan poikkeuksellisen paljon. Esityksen voi myös opetella ulkomuistista, mutta tällöin esiintyjän esiintymistyyli saattaa vaikuttaa yleisölle kankealta. Jos esiintyjä on opetellut esityksen ulkoa etukäteen, voi olla haasteellista esiintyä luonnollisesti. Tällöin myös yleisö aistii herkästi esiintyjästä sen, että hän on opetellut esityksen ulkoa. Jos esitys on opeteltu ulkoa, myös esityksen uskottavuus ja kiinnostavuus kärsivät. (Kansanen 2000, 118-119.) Toisaalta jos verrataan etukäteen valmisteltuun esitykseen: tässä esityksen asiasisältöä ja rakennetta pystyy hallitsemaan helpommin, kuin valmistelemattomassa esityksessä (Kallio 2006, 111). Parhaassa tilanteessa esiintyjä pystyy muistamaan esityksen aiheiden esittämisjärjestyksen, sekä niihin liittyvät sisällöt, jolloin tämä osaa selittää kyseiset asiat omilla sanoillaan. Tällöin esitys myös yleensä näyttää, ja kuulostaa luonnolliselta.

Ulkoa opettelemisen esitystavan riskinä on esityksen sisällön unohtaminen. Mikäli esiintyjä ei kykene suoriutumaan kyseisessä tilanteessa vaadittavaan sanalliseen joustavuuteen, voi olla vaikeaa paikata unohtunutta virkettä. (Kansanen 2000, 118-119; Valkila 2016, 54.)

Nopeat puheenvuorot sekä etukäteen valmistellut esitykset voidaan toteuttaa Ex-tempore esiintymistavalla. Kyseisessä esitystavassa esiintyjä voi ottaa esityksen tueksi muistiinpanovälineitä. Vaikka kyseessä on Ex-tempore esitystapa, se ei tarkoita kuitenkaan samaa kuin valmistelematon esitys. Ex-tempore esiintymistavassa on mahdollisuus miettiä esityksen sisältöä etukäteen, mutta itse esityksen verbaalinen tuotos syntyy vasta esitystilanteessa. Tällaisella esitystyyllillä on monia etuja: nopea valmistautuminen, luontevuus puhemielessä sekä erilaisten tehokeinojen hyödynnettävyys – esimerkiksi katsekontaktin luominen esiintyjän ja yleisön välille. Lisäksi esitystilanteessa on yleensä helpompaa joustaa vaatimusten mukaisesti. Vaikka Ex-tempore esiintymistavassa on paljon hyviä ominaisuuksia, on kyseisessä esiintymistavassa myös omat riskinsä. Verbaalisen sisällön unohtaminen sekä etukäteen sovitun esitysajan ylittäminen, voivat vaikuttaa esityksen laatuun. Ex-tempore esiintymistapa on kuitenkin hyvin hyödyllinen tapa esiintyä – etenkin silloin, kun esiintyjällä ei ole aikaa esityksen harjoittelemiselle. (Kansanen 2000, 120-121.)

3.4 Puhetaito ja äänenkäyttö

Puhetaidon kaksi tärkeintä elementtiä ovat yleisö ja sanoma. Esityksessä tulee olla tavoite, johon puheessa pyritään. Esityksen tavoitteita voivat olla viihdyttäminen, informointi, opettaminen tai vaikuttaminen. Puheen tavoitteen tiedostaminen helpottaa puheen näkökulman ja esityksen rakenteen muodostamisessa. Ääni toimii puheen peruspilarina. Sen avulla puhuja pystyy luomaan esitykseen vakuuttavuutta, ja samalla vaikuttamaan ympäristön yleiseen ilmapiiriin. Kielellinen viestintä muodostuu sanojen ja lauseiden muodostamista kokonaisuuksista. Puheessa käytetyt sanat ovat kulttuuriin sidonnaisia – jokaisella kieliryhmällä on sanoille omat merkitykset. Sanojen merkitys voi vaihdella myös tilannekohtaisesti, tai henkilöstä riippuen. Äänenkäyttö liitetään osaksi verbaalista puheviestintää – puhe muodostuu kielestä ja äänestä. Kuulijat yleensä huomioivat esiintyjässä ensimmäisenä tämän äänen, joten sen oikeanlainen käyttö on tärkeä osa onnistunutta esitystä. Puhujan vaikutelma vaikuttaa siihen, minkälainen ääni kyseisellä henkilöllä on. Esiintyjästä voi saada esimerkiksi luotettavan tai väsyneen kuvan, pelkästään tämän äänen perusteella. (Kallio 2006, 159-161; Valkila 2016, 24-25.)

Hyvä puheääni on selkeää ja ääntäminen on helposti ymmärrettävää. Lisäksi hyvä puheääni on vaihtelevaa – puhuja osaa käyttää äänellisiä tehokeinoja, jotka lisäävät ääneen

vaihtelevuutta. Kun puheeseen halutaan saada lisää vakuuttavuutta, onnistuu se parhaiten äänen madaltamisella. Lisäksi on tärkeää tuoda puheeseen omaa persoonaa mukaan – puhujan oma tyyli ja tapa puhua tekevät hänestä yleisölle kiinnostavan. Yleisöstä on miellyttävää kuunnella tarpeeksi kuuluvaa puhetta, joka on selkeästi artikuloitua ja nopeudeltaan maltillista. Huonoon ääneen liitetään kimakkuus, monotonisuus, epäselvyys, hätäisyys tai ääneen liittyvä puhevika. Erityisesti nuorella henkilöllä äänen laatuun voi liittyä epävarmuus, epäpätevyys ja epäluotettavuus. (Kallio 2006, 159-161.)

Äänenkäytön muodostuminen on riippuvainen monesta asiasta. Ensinnäkin elinympäristön kulttuuri ja tavat vaikuttavat äänen käyttämisen tottumuksiin. Nämä omaksutaan yleensä tiedostamatta. Lisäksi ympäristö ja siihen liittyvät mallit, sekä henkilön omat äänen käytön ihanteet ohjaavat vahvasti mieltymyksiä siihen, minkälainen ääni tuntuu oikealta ja millaista ääntä haluaa tuottaa. Suullisessa ilmaisussa kuuluvat äänen laadulliset piirteet. Nämä voivat olla persoonallisia ominaisuuksia – joskus puhujan persoonallisuus tulee esille jo tämän äänen kautta. Esimerkiksi ekstrovertti henkilö käyttää puhuessaan voimakasta äänenlaatua nopealla rytmityksellä. Yleensä äänestä voi myös päätellä minkälainen käsitys puhujalla on itsestään, verrattuna muihin henkilöihin. Erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tulee yleensä esille puhujan motiivit ja kiinnostuneisuuden taso – kuinka puhelias henkilö on, keskeyttääkö hän vastapuolen lauseen useasti, tai miten hän reagoi keskusteluun. (Kallio 2006, 159-161.)

3.5 Vuorovaikutus ja vakuuttavuus

Esiintyminen on vuorovaikutusta yleisön kanssa. Esiintyminen ei ole mahdollista, ilman ulkopuolista kommunikaatiota. Vakuuttavan ja uskottavan esityksen lähtökohtana on hyvä perusta vuorovaikutustaidoille. Esityksen vakuuttavuus pohjautuu puhujasta itsestään, esitettävästä asiasta, sekä yleisön näkemyksestä. Puhujan tiedot, taidot ja asenteet ovat lähtökohtana hyvään vuorovaikutukseen muiden ihmisten kanssa. Jotta esiintyjä pystyy olemaan esiintyessään vakuuttava, on hänellä oltava esitykseen tarvittavaa tietoa. Hänen tulee osata hallita esitettävän asian sisältöä, ja olla tietoinen sisältöön liittyvistä faktoista. Lisäksi on tärkeätä osata ymmärtää oman tiedon rajallisuutta, ja näin ollen kunnioittaa vastapuolen näkemyksiä ja mielipiteitä. (Kallio, 2006, 18-20.)

Vuorovaikutustaidot koostuvat sanallisesta ja sanattomasta viestinnästä. Sanallinen ilmaisu tarkoittaa sitä, mitä henkilö puheessaan sanoo. Sanaton viestintä taas kuvaa tapaa, miten henkilö asian sanoo. Esiintyjä kuuluu välittää tietoja ja tunteita suullisesti muille ihmisille. (Nieminen, 2009. 33.) Sanattomassa viestinnässä osa on tiedostettua ja osa tie-

dostomatona. Tiedostettu sanaton viestintä näkyy tarkoituksellisena viestintänä. (Kansanen 2000,121.) Sanattomasta viestinnästä kerrotaan tarkemmin opinnäytetyön osiossa 3.6.

Ihmisen käyttäytymisen ja perustarpeiden tiedostamisella voi olla hyötyä vuorovaikutuksen luomisessa muiden henkilöiden kanssa. Tiedon lisäksi esiintyjä tarvitsee vakuuttavuuden saavuttamiseksi erilaisia taitoja. Puheen sisällön, ja itse viestintätilanteen hahmottaminen on tärkeää, jotta esiintyjä pystyy sopeuttamaan nämä osaksi esitystä. Hyvä kielellinen valmius ja äänenkäyttö ovat myös oleellisia vuorovaikutustaitoja – ajatusten tuominen suulliseen muotoon mielenkiintoisen ilmaisen ja sanakäänteiden keinoin, voi tuoda esitykseen lisää vakuuttavuutta. Jotta puhuja pystyy luomaan esitystilanteessa yhteyden kuulijoihin, on tärkeää osata hyödyntää sosiaalisia taitoja. Henkilö jolla on hyvät sosiaaliset taidot, pystyy ymmärtämään vastapuolen roolin, tarpeet, tunteet sekä tavoitteet – tärkeää on kyky osata suhtautua vastapuoleen empaattisesti. Tiedon ja taitojen lisäksi, myös asenteet ovat tärkeä osa vuorovaikutusta ja vakuuttavuutta. Jotta vuorovaikutustilanne on kaikkien osapuolten osalta miellyttävä, on tärkeää osata arvostaa vastapuolen mielipiteitä – tällöin tilanteessa olevat henkilöt kokevat tulleen hyväksytyksi. Avoimuus erilaisuutta kohtaan auttaa vuorovaikutustilanteissa olemista monissa eri tilanteissa. (Kallio, 2006, 18-20.)

Esiintyessä puhujan tulee olla avoin kaikille esiintymistilanteessa ilmeneville ulkoisille tekijöille. Esiintyjän tulee olla valmis kohtaamaan kuulijat ja heidän tarpeensa. Esiintyminen poikkeaa tyypillisestä vuorovaikutustilanteesta kahdessa asiassa: odotuksissa ja kognitiivisessa kuormituksessa. Esitystilanteessa puhujalta odotetaan tiettyjä asioita, niin puhujan itsensä, kuin myös yleisön puolelta. Kognitiivinen kuormitus tulee monista eri ulkoisista tekijöistä – esiintyessään puhuja pyrkii suoriutumaan esiintymistilanteessa, luomaan katsekontaktia, käyttämään muistiinpanoja ja teknisiä välineitä, sekä muita esitystilanteessa huomioitavia asioita. Vaikka esiintymistä voidaan verrata tavalliseen ihmisten väliseen vuorovaikutustilanteeseen, on se silti vaativaa monien huomioon otettavien asioiden vuoksi. (Koskimäki 2002, 17.)

Esiintymistilannetta voi verrata tilanteeseen, jossa ihmiset tapaavat toisensa. Yhtenä erona on se, että esiintymistilanteessa puhujia on vain yksi, tai muutama enemmän. Jotta esiintyjä voi herättää yleisön kiinnostuksen ja luottamuksen, on tärkeää kertoa esityksen aluksi jotain henkilökohtaista itsestään. Tämä muodostaa yleisön ja esiintyjän välille välittömän tunnelman. (Koskimäki 2002, 17.) Monissa ammateissa johtavissa asemissa olevat henkilöt käyttävät suuren osan ajastaan kommunikointiin muiden ihmisten kanssa. Hyvät

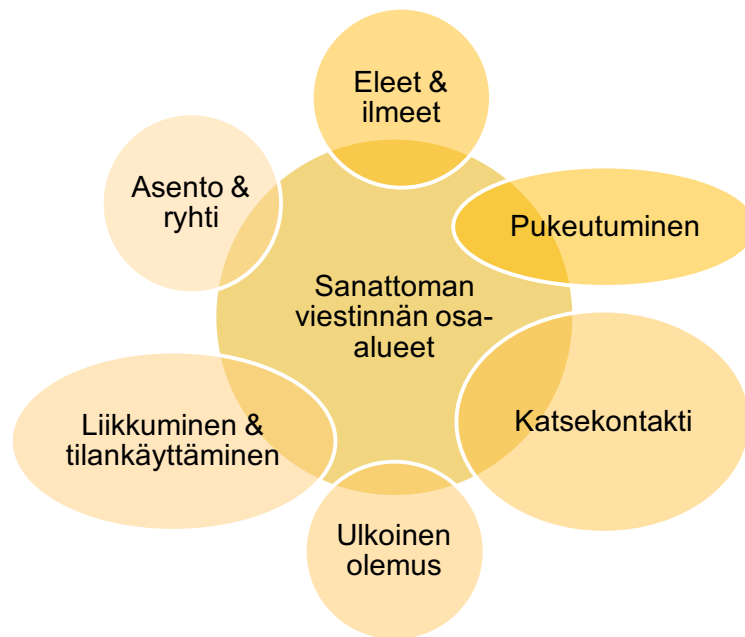
vuorovaikutustaidot ovat tärkeä piirre ammatti- ja johtamistaidon kannalta. Vuorovaikutustaidot ovat esimerkiksi seuraavia asioita: taito kuunnella muita ihmisiä, pitää ja jakaa puheenvuoroja, tietoa sekä ideoita. (Nieminen 2009, 33.)

Esityksen yksi tärkeimmistä tavoitteista on vakuuttaa kuulija. Jos vakuuttavuutta ei tapahduisi, ei yleisössä myöskään ilmenisi toivottavia reaktioita, kuten mielipiteiden syntyä. Vakuuttamisessa kuuntelija argumentoi esiintyjän asiasisältöä ja kokonaisviestintää. (Koskimies 2002, 104.) Argumentointi tarkoittaa perustelua. Ne ovat keinoja, joilla esiintyjä muodostaa esitykseen uskottavuutta. Lisäksi hän voi vaikuttaa kuulijoiden tietoihin, mielipiteisiin, uskomuksiin sekä asenteisiin. Mikäli tavoitteena on saada ihmiset vastaanottamaan uutta informaatiota, tarvitaan siihen hyvät ja perusteelliset argumentit. Argumentit voidaan jakaa teoreettisiin ja ei-teoreettisiin. Teoreettisessa argumentoinnissa puhuja vetoaa vastaanottajan järkeen. Faktatietoa käytetään yleisenä perusteena teoreettisen argumentoinnin pohjana. Erilaiset tilastot, tutkimustulokset ja laskelmat soveltuvat käytettäväksi faktatiedoksi. Myös asiantuntijoiden, kuten tutkijoiden ja päättäjien sekä auktoriteettihahmojen lausunnot voidaan määritellä teoreettiseksi faktatiedoksi. Faktatiedon sijaan, ei-teoreettisessa argumentoinnissa kuulijoiden vetoamisen keinona ovat yleisön tarpeet, toiveet, arvot, uskomukset ja hyödyt. Lisäksi vetoaminen mielipiteisiin, nimekkäisiin henkilöihin, sekä omiin kokemuksiin, on keino käyttää ei-teoreettista argumentointia. Tunteisiin vetoaminen on yksi tehokkaimmista vaikutuskeinoista – sillä voi saada yleisössä aikaan voimakkaita reaktioita. (Valkila 2016, 35-37.)

3.6 Sanaton viestintä

Sanattomalla, eli nonverbaalisella viestinnällä on keskeinen merkitys erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Se on yleismaailmallista, kulttuuriin sidonnaista ja yksilöllistä. Monille ihmisille pätevät samat tunneperäiset sanattoman viestinnän eleet, sillä ne siirtyvät geeniperimässä sukupolvelta toiselle. Esitysten aikana suuri osa esiintyjän viestinnästä välittyy muun, kuin puhutun tekstin välityksellä. Sanattomaan viestintään kuuluvat seuraavat osa-alueet: pukeutuminen ja ulkoinen olemus, liikkuminen, tilankäyttäminen, asento ja ryhti, eleet ja ilmeet, sekä katsekontakti (Kuva 2). Jo pelkästään esiintyjän ulkoisen olemuksen perusteella yleisö ehtii tekemään esiintyjästä erilaisia johtopäätöksiä. Kun kyseessä on esitys, joka esitetään vieraalla kielellä, on sanattoman viestinnän merkitys entistä suurempi. Sanaton viestintä on kulttuurisidonnaista, joten se on myös osaksi opittua. Eri maissa on erilaisia koodimerkityksiä sanattomalle viestinnälle, kuten erilaiset tavat tervehtimiseen. Esiintyjän tulee kiinnittää huomiota kyseisiin merkityksiin, esiintyessään kan-

sainvälisessä ympäristössä. Esimerkiksi Japanissa sanattomalla viestinnällä jaetaan informaatiota statuksesta, mutta tunteiden ilmaisua ei tehdä sanattoman viestinnän keinoin. (Kallio, 2006, 165; Nieminen 2009, 112-113.)

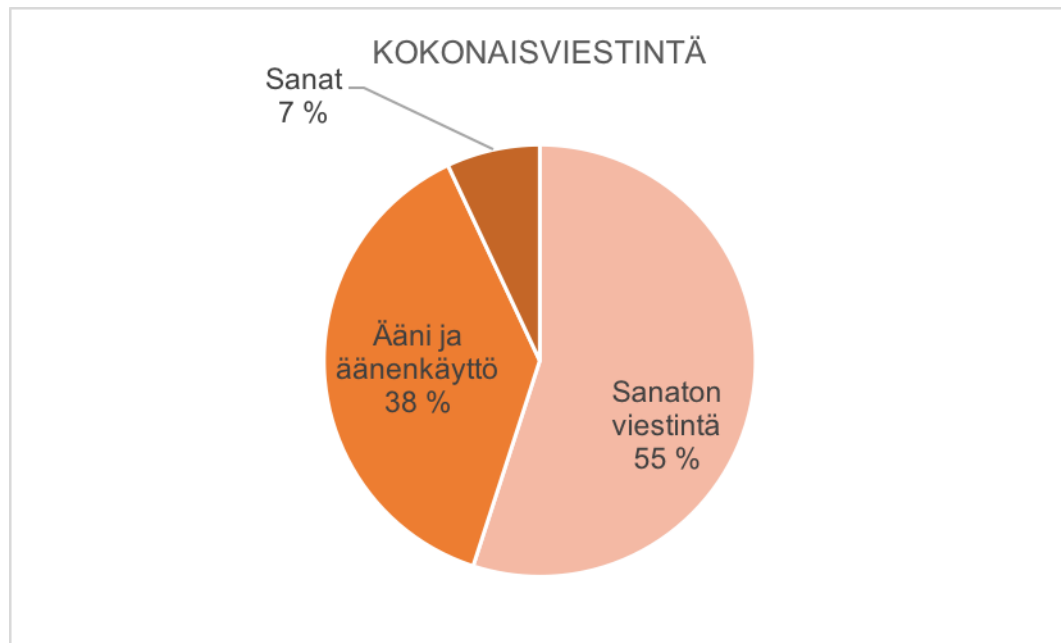

Kuva 2. Sanattoman viestinnän osa-alueet (Nieminen 2009)

Kaikissa kulttuureissa ihmiset muistavat yleensä paremmin sen, mitä ovat esityksessä nähneet kuin kuulleet. Tämä osoittaa sen, kuinka merkityksellistä sanattoman viestinnän huomioiminen on esiintymistilanteessa. Esiintyjän äänenkäyttö ja sanaton viestintä muodostavat yli yhdeksänkymmentä prosenttia puhujan ensivaikutelmasta. Kuvassa kolme näkyy sanattoman viestinnän tutkimuksen pioneerin, Albert Mehrabianin kokonaisviestinnän ympyrä, jaettuna kolmeen eri osa-alueeseen. Nieminen kertoo (2009), että Mehrabianin mukaan ihmisen kokonaisviestinnästä viisikymmentäviisi prosenttia koostuu sanattomasta viestinnästä. Kolmekymmentäkahdeksan prosenttia kokonaisviestinnästä koostuu äänestä, sekä äänen käytöstä. Kolmas kokonaisviestinnän osa-alue, eli sanat kattavat ympyrästä seitsemän prosenttia. (Nieminen 2009, 113.)

Esiintyjän ulkoinen olemus on yleisölle ensimmäinen mielikuva esiintyjästä. Se voi viestiä kuuntelijoille esimerkiksi esiintyjän asenteesta esitystilannetta kohtaa. Useimmiten esiintyjät ajattelevat yleisön huomion kiinnittyvän pelkästään esiintyjän ulkoiseen olemukseen. Vaikka yleisö muodostaa mielikuvan esiintyjästä ulkoisen olemuksen perusteella, harvoin heidän huomio kiinnittyy vain tähän seikkaan. Tärkeämpää on pystyä luomaan kontakti esiintyjän ja yleisön välille. Kuulijalle on tärkeää nähdä esiintyjän käyttämät havaintovälineet, sekä tämän kehollista viestintää. Mikäli esiintyjän sanaton ja sanallinen viestintä ovat ristiriidassa keskenään, voi kuuntelijalle olla hyvin haastavaa

seurata esityksen sisältöä. Mikäli esiintyjä eläytyy tilanteeseen luontevalla tavalla ja samaten pystyy myös reagoimaan yleisön viesteihin, auttaa se myös kuuntelijoita seuraamaan esitystä. Joissain olosuhteissa myös erilaiset tottumukset ja maneerit voivat olla yleisölle häiritseviä tekijöitä. Tällaisia ovat esimerkiksi kynällä napsutteleminen, muistiinpanojen rapistelu tai jokin yksittäinen esiintyjän liikehdintä. (Kansanen 2000, 121-122.)

Kuva 3. Kokonaisviestintä Albert Mehrabianin mukaan (Nieminen 2009)

Kuuntelijan on vaikea vakuuttua esityksestä, jos esiintyjä ei katso yleisöä silmiin, tai on muuten vain poissaolevana. Sen lisäksi turhat ja epämääräiset esiintyjän liikkeet, kuten hiusten tai vaatteiden koskettelu, voivat olla kuulijalle häiritsevää katsoa. Esiintyjällä voi kuitenkin olla omia erävarmuuksia, jotka voivat esityksen aikana vaikuttaa esiintyjän olemukseen. Siksi puhujan on tärkeää esiintyä itselleen luonnollisella ja persoonallisella tavalla. Vaikka eri esiintymistilanteissa voi olla erilaiset vaatimukset esimerkiksi pukeutumisen ja liikehdinnän suhteen, pysyy esiintyjän persoonallinen ilmaisutyyli silti samanlaisena. Luonteva, uskottava ja vaikuttava esitys syntyy esiintyjän oman persoonallisen tyylin avulla. (Kansanen 2000, 122-123.)

Mikäli esiintyjällä ei ole esiintymiskokemusta, voi liikkuminen esiintymisen aikana tuntua haasteelliselta. On tärkeää pystyä kontrolloimaan liikkumista esiintymistilanteessa, jotta pystyy myös hillitsemään esityksen tuottamaa jännitystä. Esiintyjän liikkuminen on hallittua silloin, kun se tuntuu esiintyjälle luontevalta toiminnalta. Hallittuun liikkumiseen auttavat ajan myötä tuleva tottumus sekä itseluottamus. (Kansanen 2000, 126-127.)

Puhujan sanomaa on helpompi ymmärtää, mikäli sanattomaan viestintään kuuluvat ominaisuudet tukevat puheen sanomaa. Myönteisten eleiden ja liikkeiden käyttäminen esityksen aikana viestii tehokkuudesta ja myönteisestä ilmapiiiristä. Esiintyjän itsevarmuus ja temperamentti ovat myös yhteydessä puhujan liikkeisiin, sekä eleisiin. Kehonkielessä huomio voi kiinnittyä niin sanottuun avonaisuus-sulkeisuus-ilmiöön. Kun kehonkieli on avonaista, esiintyjä pitää käsiä esimerkiksi rennosti sivuilla, ja kehon liikkeet mukautuvat puheen sisältöön. Sulkeutuneessa kehonkielessä esiintyjä käyttää puhuessaan jotain tiettyä asentoa, johon hän on lukkiutunut koko esityksen ajaksi. Tällaisessa tilanteessa hän pitää esimerkiksi toista kättään sivulla, ja pitää toisella kädellä kyynerpäätänsä kiinni. Jos esiintyjä tiedostaa kyseisen asentoilmiön, hän pystyy helpommin vapautumaan lukkiutuneesta asennosta, ja muokkaamaan asentoa itselleen luontevammaksi. (Kansanen 2000, 128-129; Valkila 2016, 68-69.)

Ryhti on huomattava ja muille ulospäin näkyvä tekijä. Ryhdikäs olemus viestii yleisölle puhujan itsevarmuudesta. Esiintyjä joka puhuu esityksen aikana pää kumarassa omiin muistiinpanoihinsa, jää kuulijoille yleensä kaukaiseksi henkilöksi. Tällöin esityksestä jää puuttumaan myös esiintyjän oma virittäytyminen, sekä mahdollinen kanssakäyminen yleisön kanssa. Myönteinen luottamus sen sijaan syntyy esiintyjän ulkoisesta habituksesta – esiintyjällä on ryhdikäs asento ja selkä suorassa. Kun puhuja esiintyy luonnollisella tavalla, hän pystyy myös keskittymään ilmeiden sekä eleiden vaihtelulle tilanteeseen sopivalla tavalla. (Kansanen 2000, 127.)

Käsien avulla viestiminen on esiintyjälle tyypillistä ja se näkyy vahvasti myös yleisön suuntaan. Luontevassa esiintymisessä käsien käyttäminen on tärkeä osa sanatonta viestintää. Kukin henkilö käyttää käsien viestintää oman temperamenttinsa mukaisesti. Lisäksi se on kulttuuriin pohjautuva tekijä. Esimerkiksi ranskalaiset ja espanjalaiset käyttävät voimakasta käsien viestintää. Vaikka käsien käyttäminen tulee luontaisten käytösmallien myötä, on tärkeää kiinnittää käsien liikkeisiin huomiota. Havainnollistavat käsien liikkeet ovat tehokas keino korostaa esitettävää asiaa. Esimerkiksi nyrkin puristaminen tai lukumäärän kertominen käsien ja sormien avulla, vahvistavat puheen sanomaa. (Kansanen 2000, 127.)

Kasvojen ilmeiden kontrollointi on haastavampaa, kuin käsien liikkeiden hallinta. Ihmisten välisessä kanssakäymisessä ilmeet kertovat paljon tunteista, sekä mielialoista. Sen lisäksi kasvojen ilmeet ovat vahvasti yhteydessä puhujan äänen sävyyn. Vaikka sanaton viestintä on osaksi kulttuurisidonnaista, ovat erilaiset kasvojen ilmeet hyvinkin universaaleja. Näitä ovat erilaisia mielihyvään, kiinnostukseen, hämmästykseen, vihaan, inhoon, pelkoon tai suruun liittyviä tunteita. Viestintätilanteeseen liittyvät tekijät sen sijaan

vaihtelevat eri kulttuurien välillä. Amerikkalaisessa kulttuurissa esiintyjältä odotetaan hymyilevää ja iloista olemusta. Tämä viestii puhujan vakuuttavuudesta. Toisin kuin amerikkalaisessa kulttuurissa, Suomessa esiintyjän vakuuttavuus muodostuu puhujan totisemmasta ulosannista. (Kansanen 2000, 128.)

Esiintyjän eläytyminen on tehokas keino saada myös yleisö kiinnostumaan esityksen sisällöstä. Esiintyjän täytyy suhtautua esitystilanteeseen niin, että myönteinen ilmapiiri näkyy myös esiintyjästä ulospäin. Tämä onnistuu suhtautumalla myönteisesti esiintymistilanteeseen. Eläytyminen helpottaa asiaan keskittymistä, luontevan kielen käyttämistä, äänen ja luontaisen ulkoisen esiintymisen toteuttamista. Myönteistä eläytymistä voi toteuttaa esimerkiksi luomalla katsekontakti kuulijoihin. Puhujan silmistä näkyvä into ja positiivinen kasvojen ilme, voivat vaikuttaa yleisön asenteeseen. Esiintyjän on tärkeää olla tilanteessa aidosti läsnä ja rohkeasti oma itsensä. (Kansanen 2000, 129-130.)

3.7 Esiintymisjännitys

Monet ihmiset kärsivät jonkinlaisesta esiintymisjännityksestä (Kansanen 2000, 30). Suomessa seitsemänkymmentä prosenttia nuorista aikuisista jännittää yleisölle esiintymistä. Joillekin jännitys voi ilmetä niin pahana, että esiintyminen voi olla jopa mahdotonta. Kaksikymmentä prosenttia suomalaisista nuorista kokee jännityksen olevan esiintymissuoritukselle haitallinen tekijä. Jännitystä syntyy tilanteissa, jossa suorittaminen ja onnistuminen ovat yhdistyneenä epävarmassa tunnetilassa. Esiintymisjännitys syntyy lähinnä oman suorituksen arvioinnista, mutta siihen liittyy myös monia ulkopuolisia tekijöitä. Muiden henkilöiden läsnäolo esiintymistilanteessa aiheuttaa monille esiintymiseen liittyvää jännitystä. Myös esiintyjän vireystila kohoo yleensä yleisön läsnäolon myötä. Toisaalta, esiintyjä saattaa onnistua esityksessään myös paremmin, kun esiintymistilanteessa on muita ihmisiä paikalla. Kokemattomalle esiintyjälle suuri yleisömäärä voi kuitenkin aiheuttaa pelkoa ja jännitystä. Yleisön viestimä katse ja kiinnostuksen osoitus, voivat laukaista esiintyjässä pelon tunteita. (Kansanen 2000, 30-31; Koskimies 2002, 32.)

Esiintymisjännitystä yleensä pidetään jonkinlaisena heikkoutena. Kuitenkin, esiintymisjännitys on luonnollinen kehon vireystila, joka tulee esiin stressaavissa tilanteissa. Yksinkertaisuudessaan esiintymiseen liittyvä pelko kumpuaa taistelee tai pakene-reaktiosta, jossa ihmisen keho reagoi mahdolliseen vaaratilanteeseen. Tällöin keho täyttyy adrenaliinista, joka tehostaa aistien toimintaa. Tämän näkemyksen mukaan esiintymiseen liittyvä jännitys on eräänlainen tilanteeseen sidottu kehon valmiustila. Jännitys voi olla peräisin myös psy-

kologisesta kehityksestä. Esimerkiksi jos ihminen on tuntenut pienestä pitäen itsensä hyväksytyksi erilaisten suoritusten kautta, voi epäonnistumisen pelko olla todella suuri. Myös omien tietojen ja ajatusten ylireagointi voi aiheuttaa esiintymiseen liittyvän pelon muodostumista. Erilaiset katastrofimielikuvat hallitsevat esiintyjän mieltä, jolloin pelot epäonnistumisesta häiritsevät ajatusta. Jännitys syntyy tällöin siis ajattelun ja muistikuvien kautta. (Koskimies 2002, 83-84.)

Usein esiintyjä suhtautuu kriittisesti itseään kohtaan, arvioidessaan omaa esiintymisjännitystä. Puhuja itse kokee jännityksen tunteen muille helposti näkyvänä reaktiona. Vaikka esiintyjä itse kokee hermostuneisuuden vahvasti omassa kehossaan, niin yleensä yleisö ei huomaa kyseistä tunnetilaa – korkeintaan havaitsevat esiintyjässä jonkinasteista varautuneisuutta. Myös esitystilanteeseen liittyvä stressi lisää esiintymisjännitystä. Monet erilaiset tilanteet, kokemattomuus esiintymisessä, vaikea ja itselle tuntematon aihe voivat lisätä esiintymiseen liittyvää stressiä ja painetta. Henkilöiden väliset erot vaikuttavat jännityksen voimakkuuteen. Jotkut henkilöt jännittävät jo luonnostaan todella paljon. Myös tilannetekijöihin reagoiminen on yksilöllistä. Jotkut kokevat helpommaksi tutuille ihmisille puhumisen pienessä ryhmässä, kuin esiintymisen isolle ryhmälle tuntemattomia ihmisiä. Kyseinen tilanne voidaan kokea myös päinvastoin. (Kansanen 2000, 31; Koskimies 2002, 83-84.)

Yleensä puhujaa saattaa vaivata epävarmuus omien taitojen riittävydestä, mikä vaikuttaa puhujan keskittymiseen esiintymistilanteessa. Pelko tehdä virheitä ja epäonnistumisia, lisäävät esiintyjässä jännityksen tunnetta. Myös yleisön ja esiintyjän välinen yhteys voi aiheuttaa puhujassa stressaantuneisuutta. Kielteiset kuulijareaktiot voivat häiritä puhujan keskittyneisyyttä. Yleisöstä tuleva negatiivinen vire voi vaikuttaa esiintyjään, tämän yrittäessä hallita esityksen kulkua. Useimmille jännitys tuntuu hyvin fyysisenä reaktiona. Tunne tuntuu vahvimmin ennen esityksen alkua, mutta myös esityksen alussa. Mahdollisia jännityksen tuottamia reaktioita ovat äänen värinä, hikoilu, tutisevat polvet, pelokas katse, vatsaoireet, hengityksen epätasaisuus ja kömpelö liikehdintä. Esiintymisjännityksen myötä esiintyjään siirtyy ylimääräistä energiaa, ja puhujan valmius esitykseen kasvaa. Tällöin puhujan hengitys nopeutuu, ja sydän alkaa lyödä tiheämmin. Kehon reaktiot ovat tulosta fysiologisista toiminnoista, jotka yrittävät kohottaa havainto- ja keskittymiskykyä tulevaa koitosta varten. (Kansanen 2000, 31-33.)

Esiintymiseen liittyvää jännitystä voi yrittää lieventää erilaisin tavoin – asennoitumisella, valmistautumisella, rentoutumisella, totumuksen kerryttämällä ja arvostelun sietämisellä. Esiintymisjännitys on tärkeää hyväksyä ja ymmärtää siitä kumpuavat tekijät. Omat tiedot ja kokemukset auttavat jäsentämään, mistä omat jännityksen tunteet tulevat. Tärkeää on asennoitua esityksiin olemalla oma itsensä, eikä lannistua mahdollisista virheistä,

sillä niistä oppii seuraavia esiintymistilanteita varten. Huolellinen valmistautuminen auttaa yleensä esiintymisjännityksen hillitsemisessä. Esitystilanne ei tunnu yllättävältä, mikäli on huolellisesti valmistautunut itselle jännittävään tilanteeseen. Valmistautuminen voi tarkoittaa keskittymistä esityksen yksityiskohtiin, tietoisuuteen omista tehtävistä, sekä tilanteen ja asian luonteen ymmärtämistä. Itse esiintymistilanteen harjoittelu on tehokas tapa kehittää esiintymisvarmuutta, sillä tällöin on tietoinen esityksen sisällöstä ja siihen liittyvistä yksityiskohdista. Perusteellinen valmistautuminen lisää esiintyjässä luottamuksen ja turvallisuuden tunteen muodostumista. Suomalaisessa esiintymiskulttuurissa koetaan vahvasti esiintymisen valmistautumisen tuoma turvallisuuden tunne. Monelle suomalaiselle voi olla vaikeaa täysin äkillisessä tilanteessa joutua itse esiintymistilanteen keskelle. (Kansanen 2000, 34-35.) Suomalaisesta esiintymiskulttuurista kerrotaan tarkemmin opinäytetyön luvussa 4.6.

Varmuuteen liitettävä kehon elekieli voi auttaa esiintymisvarmuuden lisäämisessä. Valkila mainitsee kirjassaan (2016, 69), että psykologvisti David McNeillin mukaan puhe ja eleet ovat vahvassa yhteydessä toisiinsa. Eleet ja liikkeet eivät esiinny vain tarpeettomina kehon impulsseina, vaan ne ovat yhtä ajatusten ja mielen kanssa. Esiintyjän rento keskittyneisyys kumpuaa siitä, että esityksen sisältö on vahvasti yhteydessä kehon liikkeisiin, asentoihin ja eleisiin. Valkilan kertoo kirjassaan (2016, 70) myös sosiaalipsykologi Amy Cuddy:n havaitsemasta ilmiöstä: kun esiintyjä seisoo kuuluisassa valta-asennossa, kyseinen asento vaikuttaa myös henkilön hormonieritykseen. Valta-asento tarkoittaa tukevassa haara-asennossa seisomista, jossa kädet ovat lanteilla. Asennossa seisominen aiheuttaa testosteronin tuotantoa, joka lisää ihmisessä rohkeuden tunnetta. Lisäksi samaan aikaan stressihormonin, eli kortisolin tuotanto vähenee. (Valkila 2016, 69-70.)

Kun esiintyjä on henkisesti sekä ruumiillisesti rentoutunut, näkyy se myös tämän esiintymisessä, sekä puheessa. Fyysinen rentous syntyy, kun henkilöllä on sisäisesti hyvä ja tasapainoinen olo. Mikäli on käynyt esityksen päässään läpi mielikuvaharjoittelulla, ja suhtautuu luottavasti omiin voimavaroihin, auttaa se myös henkiseen tasapainoon. Fyysistä rentoutta voi harjoittaa erilaisin rentoutumisharjoituksin tai pienillä liikkumishetkillä ennen esityksen alkua. Myös hengitysharjoitukset ennen esitystä voivat auttaa äänen ja puheen vakauttamisessa. Vaikka esiintymisen tuoma kokemus auttaa henkilökohtaiseen varmuuteen, ei se välttämättä poista esiintymiseen liittyvää pelkoa kokonaan pois. Esiintymiskokemus tosin auttaa erilaisten selviytymiskeinojen kehittämisessä. Tällöin myös esiintymistilanteet voivat tuntua tutummilta, jolloin jännittäminenäkään ei tunnu niin suurelta. On tärkeää pystyä laittamaan itsensä esiintymistilanteeseen liittyvän arvostelun alle, ja olla valmis ottamaan kritiikkiä vastaan. Tällöin ihminen pystyy myös kehittämään itseään ja omaa esiintymistaitoa. (Kansanen 2000, 35-37.)

4 Esiintymiseen liittyvät kulttuurierot

Esiintymiseen liittyvät eroavaisuudet ovat kulttuuriin sidonnaisia. Näitä eroja pystyy ymmärtämään vasta, kun on tietoinen kulttuuriin liittyvistä tavoista, normeista, sekä arvoista. (Koskimies 2002, 28.) Tässä teoriaosiossa perehdytään siihen, mitkä kulttuuriset tekijät ovat erilaisten esiintymiseen liittyvien käytösmallien ja viestintätapojen taustalla. Osiossa perehdytään Hall:in (1976) teoriaan matalan ja korkean kontekstin kulttuureista, sekä aikakäsitteistä. Lisäksi tutustutaan Hofsteden (2010) neliportaiseen asteikkoon kulttuuriarvojen ulottuvuuksista. Edellä mainittujen lisäksi teoriaosio pitää sisällään tietoa siitä, miten esiintymiseen liittyvä viestintätyyli ja lähdemateriaalin käyttö vaihtelevat eri kulttuureissa. Lopuksi tutustutaan siihen, minkälaisia piirteitä suomalaiseseen esiintymiskulttuuriin kuuluu ja miten kyseiset piirteet ilmenevät esiintymisessä.

Jokainen esitys tulee suunnitella yleisön mukaan: minkälaisesta kulttuurista kuuntelijat ovat kotoisin ja mitkä esittämistavat heille sopisi parhaiten. Mitä enemmän puhuja tietää kuuntelijoiden kulttuuritaustoista, sitä paremmat mahdollisuudet hänellä on toteuttaa yleisön odotuksia. Esimerkiksi jos kuuntelija on kotoisin Etelä-Amerikasta missä vallitsee vahva yhteisökulttuuri, on oleellista korostaa yhteisten arvojen ja tavoitteiden merkitystä. (Nieminen, 2009, 44.)

4.1 Matalan ja korkean kontekstin kulttuurit

Hall (1976) määritteli kulttuurit viestintätapojen mukaan kahteen eri osaan. Matalan kontekstin kulttuurissa ihmiset käyttävät mieluummin matalan kontekstin viestintätapaa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että ihmiset käyttävät yleensä avoimempia viestejä ja niiden merkitys tehdään vastapuolelle mahdollisimman selväksi. Matalan kontekstin kulttuurissa tarkoituksena on välittää puhujan sanoman merkitys vastapuolelle selkeillä ja tarkoilla sanavalinnoilla. Erityisesti sanallisen ilmaisun merkitys on tärkeää matalan kontekstin kulttuurin edustajalle, kun taas puheen konteksti on hänelle vähemmän merkityksellinen. Korkean kontekstin kulttuurissa on taipumus käyttää enemmän peiteltyjä viestejä – heille sanoton viestintä korostuu tärkeänä ilmaisumuotona. Viestinnän tarkoituksena on edistää ja ylläpitää harmoniaa. Sanallisen viestinnän merkitys jää korkean kontekstin kulttuurissa siis toissijaiseksi – puheen merkitys voi jäädä vastapuolelle epäselväksi. Matalan kontekstin kulttuuriin kuuluvia tyypillisiä maita ovat Saksa, Ruotsi ja Englanti. Korkean kontekstin kulttuuriin kuuluu esimerkiksi Japani. (Dhanesh 2012, 5)

Esiintyessä matalan kontekstin kulttuurin yleisölle, on tärkeää keskittyä sanallisiin ilmaisuihin käyttämällä selkeitä, täsmällisiä ja tarkkoja sanoja sekä lauserakenteita – näin puheen

merkitys välittyy vastapuolelle selkeästi. Valmisteltaessa esityksiä korkean kontekstin kulttuurin yleisölle, puhujan tulisi keskittyä enemmän sanattomaan viestintään ja kontekstin sisältöön. Hofstede (2001) käsitteli tutkimuksessaan kulttuuriarvojen ulottuvuuksia, johon osallistui yli 100 000 työntekijää yli 70 eri maasta. Tutkimuksen tuloksena syntyi neljä eri kulttuuriarvon ulottuvuutta, jotka olivat: voimaetäisyys, epävarmuuden välttäminen, individualismi-kollektivismi ja maskuliinisuus-naisellisuus. (Dhanesh 2012, 5.)

4.2 Kulttuuriarvojen ulottuvuudet

Valtaetäisyyden ulottuvuudella tarkoitetaan tasoa, joka määrittää miten kulttuurissa käytetään ja jaetaan valtaa-asemia. Kulttuureissa joissa on vähän valtaetäisyyksiä, pyritään minimoimaan sosiaalinen epätasa-arvo ja haastamaan auktoriteettihahmoja. Näissä kulttuureissa suositaan pienempiä hierarkisia organisaatorakenteita. Toisaalta, kulttuureissa joissa on korkea valtaetäisyyden taso, pyritään määräämään jokaiselle henkilölle tietty paikka ja järjestys. Ylempien ja korkea-asteisten henkilöiden kyseenalaistaminen ei ole tälle kulttuurille ominaista. Esiintyessä korkeaa valtaetäisyyttä edustavalle kulttuurille, yleisö ei välttämättä suostu esittämään kysymyksiä, koska sen katsotaan olevan vastaan puhujan auktoriteettia. Toisaalta, kulttuurissa jossa ilmenee vähän valtaetäisyyksiä, kuuntelijat voivat olla tottuneempia kyseenalaistamaan auktoriteettia ja kiistämään puhujan väitteitä. Korkean valtaetäisyyden kulttuurien maita ovat esimerkiksi Guatemala, Malesia ja Filippiinit. Matalan valtaetäisyyden maihin kuuluvat esimerkiksi Itävalta, Tanska ja Uusi-Seelanti. (Hofstede, Hofstede & Minkov 2010, 60-69; Dhanesh 2012, 5.)

Epävarmuuden välttämisen ulottuvuudella tarkoitetaan sitä, missä määrin kulttuurin jäsen tuntee uhatuksi tulemisen tunnetta epäselvästä, ja epävarmasta tilanteesta. Toisin sanoen, kulttuureissa joissa vältetään vähän epävarmuutta, on tyypillistä tuoda esille henkilöiden välisiä erimielisyyksiä. Myös riskien otto sekä uusien asioiden kokeileminen ovat tyypillistä vähän epävarmuutta sietävälle kulttuuri. Kulttuureissa joissa vältetään suurta epävarmuutta, halutaan varmistaa turvallisuus sääntöjen mukaan. Kyseisessä kulttuurissa ei siedetä erimielisyyttä tai säännöttömyyttä. Esiintyessä yleisölle jossa vältetään suurta epävarmuutta, on suotuisaa noudattaa puheita koskevia sääntöjä, sekä tapoja. Vähän epävarmuutta sietävässä kulttuurissa esitykset voivat olla tyyliältään luovempia ja pohjautua enemmän improvisaatio-tyyliseen esittämistapaan. Vähän epävarmuutta sietäviä kulttuurin maita ovat esimerkiksi Tanska, Jamaika ja Irlanti. Suurta epävarmuutta sietäviä kulttuurin maihin kuuluvat esimerkiksi Kreikka, Portugali ja Guatemala. (Dhanesh 2012, 6; Hofstede ym. 2010, 188-198.)

Individualismi-kollektivismiin ulottuvuudella tarkoitetaan tasoa, joka määrittää ovatko kulttuurin jäsenet uskollisia enemmän itselleen vai ryhmälle (Lustig & Koester, 2010, 117). Kulttuureissa jossa individualismin ulottuvuuden taso on alhainen, ihmiset ovat luonteeltaan kollektiivisia ja vaativat uskollisuutta ryhmälle. He uskovat, että yksilön ensisijaiset velvoitteet kuuluvat koko ryhmälle. Toisaalta kulttuureissa joissa on korkea individualismin ulottuvuuden taso, yksilön autonomia on ensiarvoisen tärkeää. Kyseisessä kulttuurissa ihmisten odotetaan hoitavan asiansa itse. Individualistisista kulttuureista koostuvat yleisön jäsenet reagoivat ideoihin, jotka korostavat henkilökohtaisia ja yksilöllisiä saavutuksia. Kollektiivisessa kulttuurissa yleisön jäsenet saattavat tunnustaa koko ryhmän saavutuksen yksilön suorituksen sijaan. Individualistisen kulttuurin maita ovat esimerkiksi Hollanti, Belgia ja Yhdysvallat. Kollektiivisen kulttuurin maita ovat esimerkiksi Guatemala, Indonesia ja Pakistan. (Dhanesh 2012, 6; Hofstede ym. 2010, 89-94.)

Maskuliinisuus-feminiinisyyden ulottuvuudessa viitataan siihen, missä määrin kulttuuri arvostaa maskuliinista ja feminiinistä käyttäytymistä. Maskuliiniselle käyttäytymiselle yleisimpiä merkkejä ovat itsevarmuus ja varallisuuden hankkiminen. Feminiinisen ulottuvuuden piirteisiin voidaan luokitella muista ihmisistä huolehtimisen ja elämänlaadun merkityksen arvostamisen. Feminiinisen ulottuvuuden jäsenet, uskovat yleensä elämänlaatua parantaviin elämänvalintoihin – ihmisten auttamisena tai myötätunnon osoittamisena vähempi-osaisille. Lisäksi heillä on vähemmän sukupuoleen perustuvia käytänteitä. Korkean maskuliinisuus-ulottuvuuden kulttuureissa, korostetaan kunnianhimon ja saavutuksien tärkeyttä. Esiintyessä maskuliinisen ulottuvuuden yleisölle, on hyödyllistä korostaa ansaittuja saavutuksia. Feministisen ulottuvuuden kulttuurissa esiintyjät painottavat esityksissään ideoita yhteistyöhön ja yhteiseen vastuuseen liittyen. Maskuliinisen ulottuvuuden-kulttuurin maita ovat esimerkiksi Itävalta, Italia ja Meksiko. Feminiinisyyden ulottuvuuden-kulttuurin maita ovat esimerkiksi Ruotsi, Thaimaa ja Chile. (Dhanesh 2012, 6 Hofstede ym. 2010, 135-148.)

4.3 Aikakäsitteisiin perustuvat kulttuurit

Ihmisten aikakäsitys vaihtelee eri kulttuurien mukaan. Hall (1976) jakoi kulttuurit eri aikakäsitysten mukaan Monokroniseen ja Polykrooniseen kulttuuriin. Monokronisen kulttuurien jäsenille lineaarinen aika näkyy konkreettisena. Aikaa voi säästää, kuluttaa tai menettää. Monokronisen kulttuurin jäsenillä on taipumus keskittyä yhteen asiaan kerrallaan. Suunniteltuja aikatauluja ja määräaikoja pidetään tärkeänä. Lisäksi täsmällisyys korostuu jokapäiväisessä toiminnassa. Polykroonisessa kulttuurissa ihmiset kykenevät olemaan samaan aikaan eri toiminnoissa mukana. He arvostavat enemmän ihmisiin sitoutumista ja

suhteiden ylläpitoa, kuin aikataulujen noudattamista. Yleisön aikakäsitteiden ymmärtäminen voi parantaa puheen tehokkuutta globaalille yleisölle – esimerkiksi monokronisen kulttuurin yleisö voi odottaa esiintyjältä tarkkaa aloitus- ja lopetusaikaa. (Dhanesh 2012, 6.)

4.4 Lähdemateriaalin käyttö

Lustig:in & Koester:in (2010) mukaan esitykseen pohjautuvan lähdemateriaalin käyttö ja uskottavuus ovat kulttuuriin sidonnaisia. Puhuja vetoaa esityksessään erilaisiin tarinoihin, faktoihin ja tilastoihin. Esimerkiksi Keniassa esiintyjän vakuuttavuutta voi lisätä kertomalla omakohtaisia tarinoita aiheeseen liittyen. Myös Itä- ja Kaakkois-Aasian kulttuurit luottavat erilaisiin metaforiin ja vertauskuviin. Eurooppalaiset kulttuurit arvostavat tosiasioden ja tilastojen esiintuomista. Yleensä jokaisessa julkisen puhumisen oppaassa suositetaan käyttämään esityksessä hyödyksi tosiasioita ja tilastoja. Esimerkiksi poliitikot ja yritysjohtajat käyttävät puheenvuoroissaan tilastoja ja lukuja argumenttien tukena. Kaikissa kulttuureissa ei välttämättä arvosteta tosiasioden esille tuomista – esityksen lähteiden pääkriteereinä ovat tällöin tarinat ja vertailut. (Dhanesh 2012, 7.)

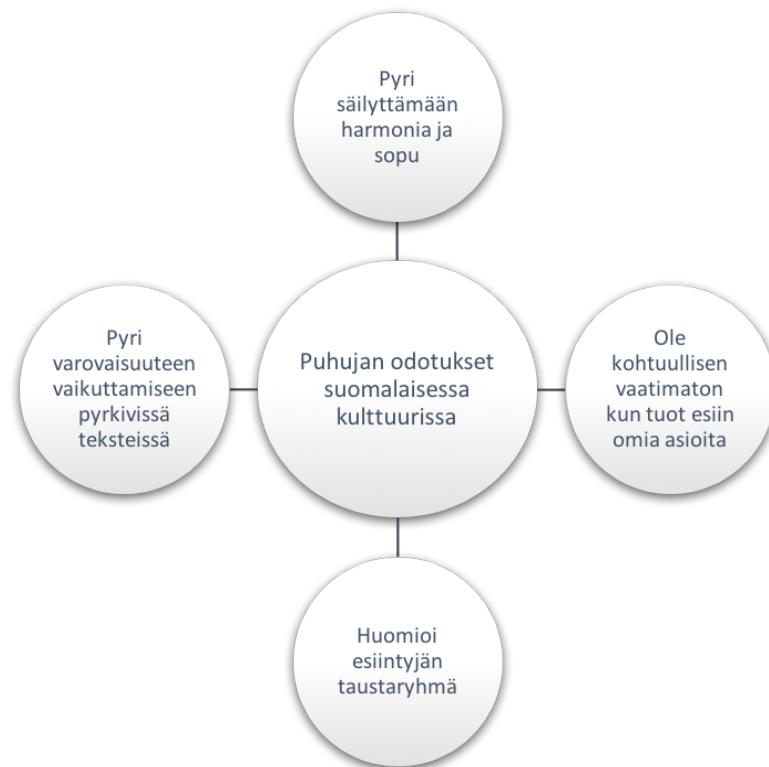
4.5 Viestintätyyli

Kulttuurien välillä ilmenevät viestintätyyli on hyvä ottaa huomioon esiintyessä monikulttuuriselle yleisölle. Esimerkiksi aasialaisille kulttuureille on tyypillistä hienovarainen viestintätyyli, kun taas amerikkalaiset arvostavat selkeää ja suoraa viestintätyyliä. Gudykunst ja Ting-Toomey (1988) ovat tunnistaneet kaksi viestintätyylin luokkaa, joilla on suora vaikutus puhumiseen: suora ja epäsuora viestintätyyli. Puheen suora viestintätyyli riippuu siitä, missä määrin puhuja painottavaa sanallisen kommunikaation selkeyttä. Suorassa viestintätyyliässä puhuja korostaa puhuttuja sanoja. Puhe määräytyy sillä perusteella, kuinka selkeää ja ymmärrettävää se on. Suorassa viestintätyyliässä puhutaan vastapuolelle selkeästi ja loogisesti. Matalan kontekstin kulttuurissa suositetaan puheessa suoraa viestintätyyliä. Epäsuorassa viestintätyyliässä puhuja korostaa puheessaan enemmän kontekstia, kuin puhuttuja sanoja. Tämä viestintätyyli on tyypillistä korkean kontekstin kulttuureille. Usein henkilöt, jotka tulevat korkean kontekstin kulttuurista voivat kokea matalan kontekstin kulttuurin viestintätyylin äkillisenä ja suoraviivaisena. Matalan kontekstin kulttuurin henkilö voi taas ajatella, miksi matalan kontekstin kulttuurin henkilö ei puhuessaan pääse itse asiaan. (Dhanesh 2012, 10.)

4.6 Suomalainen esiintymiskulttuuri

Monet stereotypiat suomalaisesta esiintymisestä viittaavat vähäsanaisuuteen ja tosiasioihin tiukasti keskittymiseen. Suomalaisen puhekulttuurin stereotypioissa puhe on tarkkaan

harkittua: suomalainen sanoo sen mitä hänellä on asiaa, jonka jälkeen hiljenee. Suomalaisessa kulttuurissa ajatellaan, että ne jotka nousevat puhumaan, nostavat itsensä myös muiden yläpuolelle. Puhujan rooli on ansaittava. Näin ollen puhujan täytyy todistaa olevansa asiantuntija, jotta hänellä on oikeus puhua. Tämän takia puhumiseen voi tulla jokinlainen kynnys. Suomessa sanan voimaa on arvostettu lähes aina. Niin kuin muualla maailmassa, myös Suomessa työkulttuuri kansainvälistyy ja yhä useammat työtehtävät ovat siirtyneet ulkomaille. Muutoksen myötä myös suomalainen puhekulttuuri on muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana. (Koskimies 2002, 24; Valkila 2016, 62.)

Kuva 4. Puhujaan kohdistuvat odotukset suomalaisessa kulttuurissa (Koskimies 2002)

Jo satoja vuosia sitten, suomalaista puhujaa on pidetty vähäpuheisena ja syrjäänvetäytyvänä. Myös Suomen viestintäkulttuuria on pidetty enemmän kuulijakeskeisenä. Syitä tälle voi löytyä historian ajoilta. Suomen melko lyhyt valtiollinen itsenäisyys ja tätä aikaa edeltänyt alamaisten asema voivat olla mahdollisia syitä vähäpuheisen puhekulttuurin muodostumiseen. Myös 1800-luvun puolivälissä voimistunut suomalaisuus- ja kansanvalistusaatteen nousussa lähtökohtana oli, että suomalainen kansanpuhetapa ei ollut soveliaista ja se tuli jättää pois. 2000-luvun aikana kuva suomalaisesta kommunikoijasta on muuttunut myönteisemmäksi. Tämä johtuu koulutustason noususta, kansainvälistymisestä sekä Suomen liittymisenä jäseneksi EU:hun. Edellä mainitut tapahtumat ovat olleet merkittävänä muutostekijänä suomalaisten käsityksessä sekä itsestään, että Suomen asemaa kohtaan.

Esiintymistaitoa alettiin opettaa Suomessa vasta 1980-luvulla. Suomessa on tutkittu monien eri alojen, kuten opettajien, radio- ja tv-esiintyjien sekä lääkäreiden ja potilaiden puheviestintää. Teollisuustuotannosta siirtyminen palveluyhteiskuntaan sekä organisaatioiden muutokset ovat olleet käänteentekijänä ammattikuvien muokkaantumiselle: menestyminen työssä riippuu yhtä useammalla hyvistä vuorovaikutustaidoista. (Koskimies 2002, 24-26.)

Yksi suomalaisuuteen kohdistuva kulttuurinen ominaisuus on hiljaisuuden kunnioittaminen. Hiljaisuutta ei liitetä kiusallisuuteen, vaan sitä pidetään enemmänkin luotettavuuden ja harkitsevaisuuden merkinä. Suomi luokitellaan Skandinavian maana osaksi Individuaalista kulttuuria, mutta esiintymistavoiltaan suomalainen puhuja liitetään kollektiiviseen kulttuuriin. Ominaisia tekijöitä kollektiiviselle kulttuurille ovat jyrkkien kannanottojen välttäminen sekä vaatimattomuus (Nieminen 2009, 24). Kuvassa neljä nähdään mitä seikkoja suomalaisessa kulttuurissa puhujalta odotetaan. Esiintyjän toivotaan pyrkivän säilyttämään harmonia ja sopu, mikä viittaa rauhallisuuteen ja vakauteen. Suomalainen vaatimattomuus näkyy siinä, että omien asioiden esiintuomisessa ei pyritä tuomaan liikaa esille omia asioita. Esiintyjän odotetaan huomioivan yleisön tarpeet ja heidän odotuksena. Lisäksi mahdollisissa vaikuttamiseen liittyvissä sisällöissä pyritään varovaiseen lähestymistapaan. Nämä edellä mainitut seikat ovat suuntaa-antavia ja yksilöllisiä eroja on paljon. (Koskimies 2002, 32-34.)

Suomalaisessa kulttuurissa yksin esiintyminen koetaan jännittävänä asiana. Esiintyjät ovat huolissaan siitä, minkälaisen kuvan puhuja antaa itsestään yleisölle. Suomalaiselta puhujalta odotetaan sujuvuutta ja virheettömyyttä. Täydellisen puheen sujuvuutta voidaan pitää yhtä tärkeänä kuin virheetöntä tekstiä. Puhumisen määrää ei pidetä yhtä tärkeänä kuin puheen laatua. Suomalaiset suosivat puheessaan lyhyttä ja selkeää ilmaisutapaa. Puhuja joka esiintyy suurelle yleisölle, saa suomalaiselta yleisöltä yleensä paljon kunnioitusta. Lisäksi erilaiset julkiset ja viralliset tilaisuudet ovat paikkoja, joissa ei pyritä käyttämään puheenvuoroja, vaan suositaan mieluummin kuuntelemista. Myös nämä edellä mainitut piirteet ovat suuntaa-antavia ja yksilöllisiä eroja on paljon. (Koskimies 2002, 34.)

5 Esiintyminen kansainvälisessä opiskelijavaihdossa

Tässä teorialuvussa perehdytään esiintymiseen kansainvälisessä opiskelijaympäristössä, ja esitellään siihen liittyviä erilaisia taustatekijöitä. Vaihto-opiskelijat ovat kotoisin eri maista ja eri kulttuureista, joten oppimisympäristö on myös varsin monikulttuurinen. Luvussa kerrotaan, mitä monikulttuurisuus tarkoittaa ja mikä vaikutus sillä on opiskelijoiden väliseen vuorovaikutukseen. Tähän liittyy myös omat lainalaisuutensa, sillä esiintyminen monikulttuurisessa ympäristössä vaatii aivan erilaisia taitoja, mihin on kotimaassa tottunut. Vieras kieli on yksi oleellisin muutos uudessa opiskelijaympäristössä, joten myös puhuminen vieraalla kielellä tuo esiintymiseen omat haasteensa. Opiskelijan on hyödyllistä saada kokemusta esiintymisestä kansainvälisessä ympäristössä, sillä kansainvälinen esiintymistaito on iso valttikortti työelämässä ja erilaisissa työtehtävissä.

5.1 Taidot monikulttuurisessa ympäristössä esiintymiseen

Monikulttuurisuus tarkoittaa sitä, kuinka erilaiset ryhmät ilmaisevat ja arvostavat heidän omia kulttuurisia vakaumuksia ja käytäntöjään ilman, että se vaikuttaisi tai heikentäisi toisen ryhmän tapaa elää. Ihannetapauksessa monikulttuurinen yhteiskunta on sellainen, jossa uskonnolliset ryhmät elävät rinnakkain ja jossa mikään kulttuuri ei yritä hallita julkista keskustelua tai edes määrittele poliittisia asioita. Monikulttuurisuutta voidaan verrata New Yorkin monikulttuuriseen ympäristöön, jossa sekalaiset ryhmät eri etnisten taustojen omaavat yhteisöt elävät rinnakkain. (Murphy 2019.)

Julkinen esiintyminen on yksi isoimmista stressin aiheuttajista, joten monikulttuuriselle yleisölle esiintyminen voi tuntua entistä jännittävämmältä. Kansainväliselle yleisölle esiintyminen vaatii taitoja puhua vieraalla kielellä, sekä kulttuurien välisten erojen tuntemusta. (Lumezi 2015.) Tieto- ja viestintätekniikan nopean leviämisen ja nykyaikaisten kuljetusjärjestelmien vuoksi, maailma on samanaikaisesti kutistunut, että laajentunut. Kutistuminen ilmenee digitaalisten välineiden monimuotoisuudessa – tämä on mahdollistanut kommunikoinnin ihmisten kanssa eri puolilta maailmaa. Lisäksi teknologia ja kuljetusjärjestelmät ovat mahdollistaneet ihmisille pääsyn eri kulttuureihin ja yhteiskuntiin ympäri maailmaa. Tämän vuoksi on tärkeää, että puhujat ovat tietoisia yleisön moninaisuudesta. (Dhanesh 2012, 1-2.)

Esiintyminen monikulttuuriselle yleisölle vaatii esiintyjältä herkkyyttä ja kunnioitusta erilaisia kulttuureita kohtaan – on innostunut tietämään erilaisista kulttuureista, ihmisten eroavaisuuksista ja osaa suhtautua kunnioittavasti kyseisiin ominaisuuksiin. Lisäksi monikulttuuriseen yleisöön on tärkeä suhtautua avoimesti, sekä suvaitsevasti. Kulttuurienvälinen

herkkyys ilmenee siinä, että puhuja pystyy tuntemaan ja hallitsemaan itsensä. Kulttuurien välisessä tehokkuudessa puhuja osaa hallita omaa käyttäytymistään. Puhujalla on yleensä muodostunut jonkinlaisia stereotypioita yleisön jäsenistä ja heidän kulttuureistaan. Tämän vuoksi on tärkeää, että puhuja on tietoinen erilaisista stereotypioista, jotta voi välttää käyttäytymisen ja toimimisen niiden mukaan. Toimimalla kulttuuriin sidonnaisten stereotypioiden mukaan, voi loukata yleisön jäseniä, ja samalla madaltaa puhujan uskottavuutta. Samoin kun stereotypioita, myös erilaisia ennakkoluuloja on hyvä tiedostaa, esiintyessä monikulttuuriselle yleisölle. Esiintyjän täytyy kyseenalaistaa omia ennakkoluuloja, jotta voi välttää kielteisen asenteen. Esiintyjän tulee olla täysin puolueeton ja antaa yleisölle puheenvuoroja, ilman perusteettomia ennakkoluuloja. (Dhanesh 2012, 3; Lumezi 2015.)

5.2 Vieraalla kielellä esiintyminen

Vieraalla kielellä esiintyminen on oletettavasti vaativampaa, kuin esiintyminen omalla äidinkielellä - ellei kyseessä ole henkilö joka puhuu vierasta kieltä yhtä hyvin, kuin äidinkieltään. Maailmassa on monia erilaisia kieliä. Yleisimmät näistä ovat mandariinikiina, espanja ja englanti. Englantia pidetään yleisesti kansainvälisenä liike-elämän kielenä. Suomalaisilla on yleisesti hyvä englanninkielen taito, ja monet suomalaiset osaavat puhua myös useaa eri kieltä. Liike-elämän monissa ammateissa työhön liittyvä sanasto ja terminologia ovat samankaltaisia, kielestä riippumatta. Vieraan kielen osaaminen on hyödyksi kansainvälisen liike-elämän ympäristössä. (Nieminen 2009, 34-35.)

Vieraalla kielellä puhuminen vaatii harjoittelua – sitä voi verrata esityksien tehokeinojen harjoitteluun. Harjoittelu lisää puheeseen varmuutta ja uskottavuutta. Suunniteltaessa esitystä vieraalla kielellä, on tärkeä keskittyä yksinkertaisuuteen. Esiintyjän on haastavaa tehdä vaikutus yleisöön, mikäli puhuja käyttää puheessaan monimutkaisia lauserakenteita, tai erikoisia termejä. Kun puhuja esiintyy vieraalla kielellä, on tärkeää pyrkiä selkeään ulosantiin. Kyseinen toiminta antaa vaikutelman siitä, että puhuja osaa huomioida yleisönsä jäsenet. Kuuntelijoiden joukossa voi olla henkilöitä, joilla englannin kielen ymmärtämisen taso on matala; puhumalla yksinkertaisilla ja selkeillä lauserakenteilla, myös yleisön jäsenet pystyvät ymmärtämään esitystä paremmin. (Nieminen 2009, 34-35.)

5.3 Monikulttuurisen vuorovaikutuksen hyödyt ja esiintymistaito työelämässä

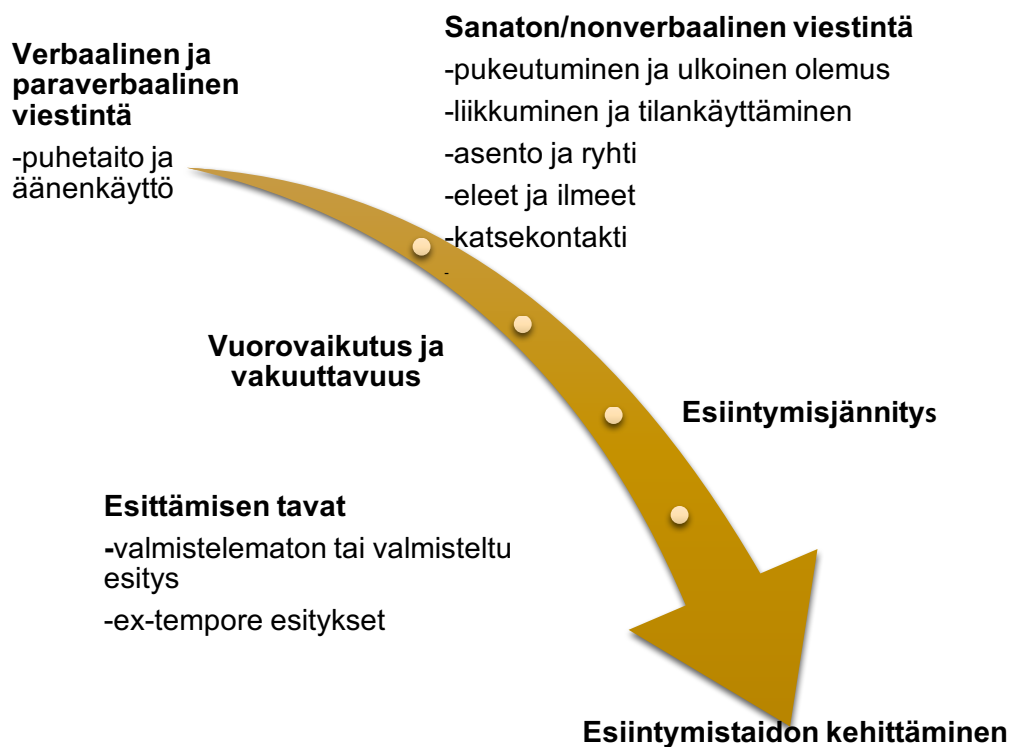
Journal of International Students – julkaisun tutkimuksessa (Murphy 2019) tutkinnon suorittaneet kertoivat, miten vuorovaikutus kansainvälisten opiskelijoiden kanssa vaikutti heidän omaan oppimiseensa. Vuorovaikutus kansainvälisessä ympäristössä auttoi heitä ke-

hittämään uusia taitoja, kuten toisen kielen oppimista. Tämä puolestaan antoi heille mahdollisuuden laajentaa kognitiivisia kykyjään. Tutkimus osoitti, kuinka erilaisissa korkeakouluissa opiskelevilla opiskelijoilla on kyky kyseenalaistaa uskomuksena, hankkia uusia tietoja ja taitoja itsenäisesti, muotoilla luovia ideoita, integroida uutta tietoa, ymmärtää tieteen ja teknologian merkitystä yhteiskunnassa, ja saada syvällistä tietoa tietyiltä aloilta. Lisäksi monikulttuurisuus edistää parempia työsuhteita ja osaamista erilaisten tunnetaitojen käsittelylle, kuten esimerkiksi ymmärryksen, empatian ja myötätunnon osoittamiselle. (Murphy 2019.)

Jokaiseen työpaikkaan kuuluu esiintymistä, oli se sitten pienimuotoista itsensä esittelemistä muille henkilöille, tai puhumista suurelle yleisölle. Vaikka työelämän osaaminen on siirtynyt digitaaliseen muotoon, ja markkinoinnin palvelut sekä laitteet siirtyvät yhä enemmän verkkoon, ovat esiintymistaidot silti tärkeä osa työelämän osaamista. Työelämässä esimerkiksi webinaarin pitäminen tai keskusteleminen verkossa, vaativat esiintymiseen liittyviä taitoja. Verkossa esiintyminen voi olla jopa haasteellisempaa, sillä kehollinen viestintä ei välttämättä välity samalla tavalla kuin face-to-face-viestintä. Vaikka verkossa tapahtuva viestintä on tällä hetkellä yleinen kommunikointitapa yritysten välillä, myös perinteiset tapaamiset ja neuvottelut ovat edelleen käytössä. Yleensä parhaan yhteyden toiseen henkilöön saa, kun henkilö on tilanteessa aidosti läsnä. (Zimmer 23.6.2014.)

6 Teorian yhteenveto

Esiintymistaidon kehittämisessä tulee ottaa huomioon esiintymistaidon monet eri osa-alueet (kuva 5). Esiintymis- ja vuorovaikutustaidot koostuvat verbaalisista, paraverbaalisista ja nonverbaalisesta taidoista. Verbaalisessa viestinnässä puhetaito ja äänenkäyttö ovat esiintymisen keskiössä. Paraverbaalisessa viestinnällä erityisesti sanojen painotuksilla ja äänen vivahteilla pystyy lisäämään esiintyjän puheeseen mielenkiintoa ja innostuneisuutta. Nonverbaalinen eli sanaton viestintä on myös olennainen esiintymistaidon osa-alue, sillä se muodostaa viisikymmentäviisi prosenttia esiintyjän kokonaisviestinnästä. Edellä mainitut taidot luovat pohjan yleisön ja esiintyjän vuorovaikutukselle, sekä esityksen vakuuttavuudelle.

Kuva 5. Esiintymistaidon osa-alueet

Esityksiä voi toteuttaa joko tekemällä valmisteltuja esityksiä, tai valmistelemattomia esityksiä. Ennalta valmistelluissa esityksissä esiintyjä on ehtinyt harjoitella aihetta jo valmiiksi etukäteen, kun taas valmistelemattomassa esityksessä esiintyminen pohjautuu impromptu-tyylisen esitystapaan. Kyseisten esitystapojen lisäksi on olemassa ex-tempore-tyylinen esitystapa, jossa esiintyjä on perehtynyt aiheeseen jo etukäteen, mutta esityksen verbaalinen tuotos syntyy vasta esitystilanteessa. Esiintymisjännitys kuuluu tyypillisesti

esiintymistilanteisiin ja sillä on hyvät, että huonot puolensa. Esiintymisjännitystä voi lieventää tiedostamalla jännityksestä aiheutuvat tekijät, sekä hyvällä valmistautumisella ja oikeanlaisella asennoitumisella. Yleensä esiintymisen tuoma kokemus auttaa myös esiintymisjännityksen lieventämisessä.

Kuva 6. Esiintymiseen liittyvät kulttuurierot

Esiintymistaitojen kehittämiseen kuuluu esiintymistaitojen osa-alueiden hallinta, mutta kansainvälisessä opiskelijavaihdossa opiskelija joutuu kohtaamaan myös esiintymiseen liittyviä kulttuurieroja (kuva 6). Vaihtokoulussa kyseiset kulttuurilliset erot sekoittuvat keskenään, mikä luo ympäristöstä monikulttuurisen. Ulkomaisessa vaihtokoulussa opiskelijat tulevat eri kulttuureista eri puolilta maailmaa, ja kaikki ovat tottuneet omiin esiintymiseen liittyviin tapoihin ja tottumuksiin. Esiintymiseen voi vaikuttaa esimerkiksi henkilön suomalaiseen kulttuuriin vaikuttavat tottumukset, tai suora tai epäsuora viestintätyyli. Nämä kyseiset ominaisuudet ja tavat ovat keskeisessä vuorovaikutuksessa vaihto-opiskelijan esiintymistaitoihin.

Esiintyminen kansainvälisessä opiskelijavaihdossa vaatii monenlaisia eri taitoja. Opiskelijalta vaaditaan rohkeutta ja kykyä poistua omalta epämukavuusalueeltaan. Vieraalla kielellä puhuminen on jo asia, mikä yleensä vaatii totuttelemista uudessa opiskeluympäristössä esiintymiseen. Esiintyminen muulla, kuin omalla äidinkielellä, tuo esiintymistilanteeseen vielä enemmän haastetta. Kuitenkin monikulttuurisessa ympäristössä opiskelijoiden, sekä opettajien välisessä vuorovaikutuksessa, on myös monenlaisia hyötyjä. Opiskelijat oppivat kyseenalaistamaan uskomuksensa, hankkimaan uusia tietoja ja taitoja itsenäisesti, muotoilemaan luovia ideoita, integroimaan uutta tietoa, ymmärtämään tieteen ja teknologian merkitystä yhteiskunnassa, ja saamaan syvällistä tietoa tietyiltä aloilta. Lisäksi monikulttuurisuus edistää parempia työsuhteita ja osaamista erilaisten tunnetaitojen käsittelylle, kuten esimerkiksi ymmärryksen, empatian ja myötätunnon osoittamiselle. Kyseiset osaamisalueet ovat tärkeitä tulevaisuuden työelämää varten.

- **Taidot monikulttuurisessa ympäristössä esiintymiseen**

- **Vieraalla kielellä esiintyminen**

- **Monikulttuurisen vuorovaikutuksen hyödyt**
- **Esiintymistaito työelämässä**

Kuva 7. Esiintyminen monikulttuurisessa ympäristössä

7 Tutkimus vaihto-opiskelun merkityksestä esiintymistaidon kehittämisessä

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää miten vaihto-opiskelu vaikuttaa esiintymistaidon kehittymiseen, mitkä tekijät vaihdossa ovat vaikuttaneet esiintymistaidon kehittämiseen ja miten mahdollinen kehitys näkyy tällä hetkellä työelämässä. Tutkija halusi selvittää, onko vaihto-opiskelulla ollut merkittäviä vaikutuksia esiintymistaidon kehittämisessä ja mitkä asiat vaihdossa ovat olleet sellaisia, joilla on ollut vaikutusta mahdolliseen kehitykseen. Oli mielenkiintoista selvittää, onko esimerkiksi kansainvälisellä opiskelijaympäristöllä ollut vaikutuksia esiintymiseen. Monikulttuurinen opiskelijaympäristö voi tuoda omat haasteensa ja mahdollisuutensa. Opiskelijavaihdossa opiskelijat ovat oman epämukavuusalueensa ulkopuolella, sillä esiintyminen vieraalla kielellä tekee jo esiintymisestä erilaista, verrattuna omalla äidinkielellä esiintymiseen. Tämäkin on yksi olennainen tekijä, jolla voisi oletettavasti olla oma vaikutuksena esiintymistaidon kehittämisessä. Mielenkiintoista oli selvittää miten vaikutukset näkyvät tällä hetkellä työ- tai opiskelijaelämässä.

Myyntityön koulutusohjelmassa opiskelija pääsee monenlaisiin eri esiintymistilanteisiin eri kurssien ja opintokokonaisuuksien aikana. Monilla kursseilla tehdään esityksiä ja harjoituksia, jossa opiskelijat pääsevät esittelemään omia tuotoksia muille opiskelijoille. Kolmen ja puolen vuoden mittainen opiskeluaika takaa opiskelijalle esiintymiskokemusta. Vaikka esiintymistä ja oman mukavuusalueen ulkopuolella olemista harjoitellaan, eroaa se täysin ulkomailla opiskelusta ja monikulttuurisessa ympäristössä esiintymisestä. Vieraassa kulttuurissa ja ympäristössä opiskelija joutuu vielä moninkertaisesti poistumaan epämukavuusalueeltaan. Oli mielenkiintoista selvittää, mitä kaikkea tähän epämukavuusalueeseen kuuluu, ja millä tavoin se valmistaa opiskelijoita paremmiksi esiintyjiksi.

Tässä luvussa esitellään, miten ja minkälaisin menetelmin tutkimus on toteutettu. Luvussa esitellään työn aikataulua verrattuna toteutukseen ja työn eri vaiheisiin. Aineisto ja aineiston keruu perustellaan työn sisältöön ja tavoitteisiin viitaten. Tutkimuksesta saadut tulokset ja näiden yhteenveto esitellään luvun lopussa.

7.1 Tutkimuksen vaiheet ja aikataulu

Lähdin toteuttamaan opinnäytetyön suunnitelmaani syksyn 2019 aikana. Varasin runsaasti aikaa viikottasolla työn tekemiseen. Jaoin tehtävät suurpiirteisesti suunnitteluun, teorian kirjoittamiseen, haastatteluihin, tutkimuksen toteuttamiseen ja tulosten esittelyyn. Jätin myös viimeisille viikoille aikaa työn läpikäyntiin ja viimeistelyyn. Tavoitteenani oli

saada tammikuun aikana kaikki teoriaosion luvut kirjoitettua puhtaaksi sekä suorittaa tutkimushaastattelut. Helmikuu oli suunniteltu pelkästään haastatteluiden läpikäymiseen ja tutkimusosion kirjoittamiseen. Maaliskuussa oli vielä aikaa tehdä ylimääräistä hienosäätöä ja viimeisiä parannuksia.

Alkuperäisen suunnitelman mukaan olisin aloittanut opinnäytetyön tekemisen syys-lokuun aikana. Kävi ilmi, että laatimani aikataulu ei ollut realistinen työn tekemiseen käytävään aikaan nähden, joten muokkasinkin aikataulua alla olevassa taulukossa nähtävään muotoon (taulukko 1). Aloitin syksyllä kokopäiväisen työharjoittelun, joten aikani meni suurelta osin työn tekoon ja uuden oppimiseen. Pääsin kunnolla aloittamaan työtä vasta joulukuussa. Tavoitteeni oli, että saisin työn tehtyä sille laatimani uuden aikataulun mukaan maaliskuuhun 2020 mennessä.

Vko	Pvä	Tehtävä
45	4.11.2019	Suunnittelua (Etsi teoriapohjaa, tavoite, aiheen rajausta, sisällysluettelo yms.)
46	11.11.2019	Suunnittelua+ johdannon kirjoittamista
47	18.11.2019	Johdannon kirjoittaminen loppuun
48	26.11.2019	Teorian kirjoittamista
49	2.12.2019	Teorian kirjoittamista
50	9.12.2019	Teorian kirjoittamista
51	16.12.2019	Teorian kirjoittamista
52	23.12.2019	Haastatteluiden valmistus + lähetys + teoriaa
1	30.12.2019	Teorian kirjoittamista + (haastatteluita)
2	6.1.2020	Teorian kirjoittamista + (haastatteluita)
3	13.1.2020	Teorian kirjoittamista+ (haastatteluita)
4	20.1.2020	Mahdollisen teorian kirjoittamista + yhteenveto (haastatteluita)
5	27.1.2020	Mahdollisen teorian kirjoittamista + yhteenveto (haastatteluita)
6	3.2.2020	Tutkimuksen toteutus + haastatteluiden läpikäyntiä ja analysointia
7	10.2.2020	Tutkimuksen toteutus + haastatteluiden läpikäyntiä ja analysointia
8	17.2.2020	Tulokset
9	24.2.2020	Tulokset + yhteenveto
10	2.3.2020	Tulokset + pohdinta
11	9.3.2020	Viimeistelyä ja läpikäyntiä + tsekkauksia lähteet + liitteet
12	16.3.2020	Valmis opinnäytetyö ja palautus Urkundiin

Taulukko 1. Opinnäytetyön aikataulu

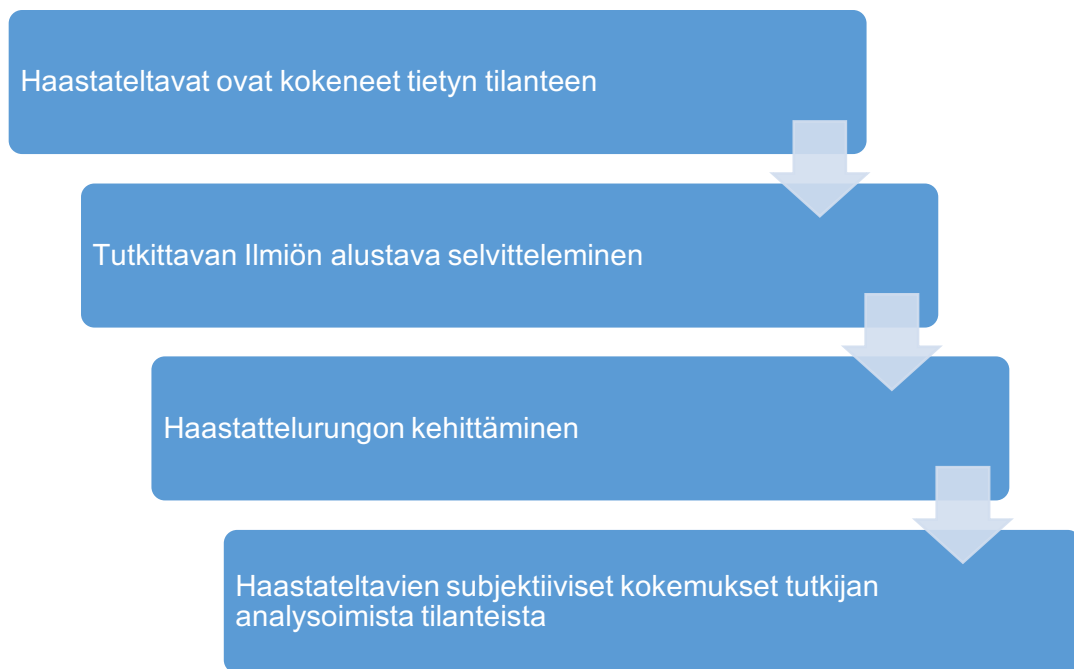
Tutkimuksen aikataulu ja vaiheet ovat kuvattuna ylläolevassa taulukossa yksi. Varasin teoriaosion kirjoittamiseen yhteensä kymmenen viikkoa, sillä tiedostin, että kyseisen osion laatiminen tulisi vaatimaan paljon aikaa. Lopulta sain teorian valmiiksi vasta helmikuun loppupuolella. Teorian yhteenvedon päätin jättää vielä myöhemmäksi, jotta pystyisin siirtymään nopeammin tutkimusosioon. Haastattelut toteutin helmikuun aikana, mutta niiden läpikäyminen venyi vasta maaliskuun alkuun. Samoihin aikoihin maaliskuun alussa, pääsin aloittamaan tutkimuksen tulosten analysointia, sekä tulosten kirjoittamista. Työharjoittelun päätyttyä maaliskuun puolessa välissä, puuttui työstä vielä tutkimusten tulosten kirjoittaminen, pohdintaosuus sekä muutamia muita kohtia. Tässä vaiheessa olin jäänyt jälkeen suunnitellusta aikataulusta. Lisäksi en ollut vielä tässä vaiheessa ehtinyt lukemaan työtä kunnolla läpi. Tässä vaiheessa jäljellä oli kaksi viikkoa aikaa työn palautukseen, joten päivät kuluivat tehokkaasti työtä edistäen.

7.2 Menetelmävalinnat perusteluineen

Tutkimusmenetelmän valinta perustuu siihen, millaista tutkimusongelmaa pyritään selvittämään. Se määrittää myös, millä tavalla aineistoa tulee kerätä. (Hirsjärvi & Hurme 2004, 15.) Tämä työ on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Varton (1992, 24) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tarkoituksena on tutkia tutkittavan asian elämismaailmaa. Hänen mukaansa kyseisessä tutkimusmenetelmässä on keskeistä ymmärtää tutkittavan asian merkityksiä, jotka käyvät ilmi hyvin eri tavoin. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään saamaan syvällistä tietoa tutkittavasta ilmiöstä tutkittavien henkilöiden kautta. Keskeistä tutkimusmenetelmässä on haastateltavan yksilöllinen näkökulma liittyen tutkittavaan asiaan tai ilmiöön. Menetelmä sopii käytettäväksi pienelle otannalle. Laadullinen tutkimus voidaan toteuttaa haastatteluilla, tapaustutkimuksena, asiantuntijoiden mielipiteillä, kohderyhmän kautta tai havainnoitavana tutkimuksena. (SurveyMonkey 1999-2020.) Haastattelumenetelmää voidaan käyttää hyvin erilaisiin tutkimuksiin, mutta sen käyttäminen tulee perustua tutkimuksen luonteeseen ja kokonaiskuvaan. Creswell'in (1994) mukaan kvalitatiivinen tutkimus on induktiiviseen prosessiin perustuva. Siinä ollaan kiinnostettu useista tekijästä samanaikaisesti ja tekijöillä on merkitystä lopputulokselle. Haastattelu toimii hyvin joustavana tutkimusmenetelmänä, sillä sitä voi käyttää erilaisiin tarkoituksiin. Haastattelu tapahtuu sanallisessa vuorovaikutuksessa samanaikaisesti tutkittavan kanssa, joten tiedonhankintaa voi muokata tilanteen mukaisesti. Kyseisen menetelmän avulla pystyy saamaan syvällistä tietoa tutkittavien motiiveista. (Hirsjärvi ym. 2004, 24-34.)

Tässä työssä haastattelumenetelmänä käytettiin teemahaastattelua, eli puolistrukturoitua haastattelumenetelmää. Teemahaastattelussa haastattelu on jaettu tiettyihin eri teemoihin, joiden pohjalta haastattelu suoritetaan. Tässä haastattelumenetelmässä olennaista on saada selville tutkittavien omia tulkintoja tutkittavasta asiasta vuorovaikutuksessa tutkijan kanssa. Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa sitä, että haastattelutilanteessa tutkija voi vaihdella kysymysten järjestystä tilanteen mukaisella tavalla. Kaikilla haastateltavilla on samat kysymykset joihin vastata, mutta kysymyksissä ei ole erillisiä vastausvaihtoehtoja – tutkittavat vastaavat kysymyksiin omin sanoin. Ominaista kyseiselle haastattelumenetelmälle on, että jokin näkökulma haastattelussa pysyy samanlaisena, mutta ei välttämättä kaikki.

Kuva 8. Teemahaastattelun ominaispiirteet

Puolistrukturoitu haastattelumenetelmä pohjautuu Mertonin, Kendallin ja Fiskin (1956), julkaistuun teokseen *The Focused Interview*. Kirjassa kuvataan puolistrukturoitua haastattelumenetelmää kuvassa kahdeksan nähtävällä tavalla. Tilanteessa, jossa tutkimuksessa käytetään puolistrukturoitua haastattelua, tutkittavat ovat kokeneet jonkin tietyn samanlaisen tilanteen. Tutkija syventyy analysoimaan tilannetta, tutkimalla ilmiön rakenteita, prosesseja, osia ja kokonaiskuvaa. Analysoinnin perusteella tutkija rakentaa sen pohjalle haastattelurungon. Lopulta tutkittavien subjektiivisia kokemuksia verrataan tutkijan analysoimiin tilanteisiin. Teemahaastattelu toimii puolistrukturoituna haastattelumuotona sen takia, että haastattelun aihepiirit ovat kaikille tutkittaville samoja. (Hirsjärvi ym. 2004, 25-48.)

Tässä opinnäytetyössä tutkimusongelmana oli selvittää miten vaihto-opiskelu vaikuttaa esiintymistaitojen kehittymiseen. Tämä työ on toteutettu laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Haastattelumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua eli puolistruktoituna haastattelua. Tutkija halusi toteuttaa tutkimuksen nimenomaan teemahaastatteluna, koska aihe on hyvin subjektiivinen ja henkilökohtainen. Jokaisella on esiintymisestä erilaisia kokemuksia, ja jokainen kokee esiintymisen omalla tavalla. Aiheeseen liittyy paljon myös henkilöihin liittyviä taustatekijöitä. Joillekin esiintyminen voi olla aiheena herkkä tai epämu- kava, joten tutkija halusi, että haastattelutilanne olisi haastateltavalle mahdollisimman rento ja turvallinen. Tutkimuksen aiheen kannalta paras keino sen toteutukseen oli käyttää teemahaastattelua, sillä näin tutkija sai mahdollisimman paljon irti haastateltavien henkilökohtaisista kokemuksista. Haastateltavat pystyivät vastaamaan tutkijan esittämiin kysymyksiin omakohtaisten kokemusten kautta ilman erillisiä vastausvaihtoehtoja. Tutkija pystyi hieman soveltamaan kysymysten asettelua haastateltavien vastausten mukaan. Esiintyminen voi tarkoittaa monelle eri asioita, joten tutkija halusi, että termi esiintyminen ymmärretään tässä yhteydessä oikein. Myös mahdollisten lisäkysymysten esittäminen oli mahdollista sekä tutkijan, että haastateltavien osalta.

Tutkija haastatteli yhteensä kuutta henkilöä, jotka ovat käyneet Haaga-Helian opintojensa aikana opiskelijavaihdossa. Neljä haastateltavista olivat valmistuneita, ja työelämään siirtyneitä henkilöitä. Kaksi haastateltavista henkilöistä oli Haaga-Helian Myyntityön koulutusohjelman viimeisen vuoden opiskelijoita. Tutkija lähestyi haastateltavia sähköpostin välityksellä, Haaga-Helian Mynet-nettisivuston kansainvälisen osaston kautta – aikaisemmin vaihdossa olevat opiskelijat pystyvät jättämään sivustolle koonnin omista vaihto-kokemuksistaan vaihtomaassa ja vaihtokoulussa. Tähän liitteenä he pystyvät jättämään oman sähköpostiosoitteensa, jotta esimerkiksi vaihtoa pohtiva opiskelija voi ottaa heihin tarvittaessa yhteyttä.

7.3 Aineisto ja käytetyt analyysit

Tässä työssä tutkimuksen aineisto on kerätty teemahaastatteluilla. Tutkija käytti haastattelumaketta, jossa kysymykset jakautuivat neljän eri teeman alle: haastateltavien taustatietoihin, haastateltavien esiintymistaitoon liittyviin taustatietoihin, esiintymiseen vaihto-opiskelun aikana sekä esiintymistaitoihin vaihto-opiskelun jälkeen (liite 1). Haastateltavien taustatietoihin liittyvissä kysymyksissä haastattelija perehtyi haastateltavien taustatietoihin. Tässä selvitettiin esimerkiksi henkilön valmistumisvuosi ja haastatteluhetkellä ollut nykyinen työtehtävä. Edellä mainituiden kysymysten vastauksista tutkija sai jo alustavan käsityksen siihen, kuuluiko henkilön työtehtävään esiintymistä. Osiossa selvitettiin missä

henkilö on ollut vaihdossa, milloin ja kuinka pitkään. Lisäksi perehdyttiin siihen, mitkä olivat haastateltavien motiivit ja syyt lähteä vaihtoon.

Tutkimuksen toisen teeman aiheena perehdyttiin haastateltavien esiintymistaitoon liittyviin taustatietoihin. Tutkija kysyi haastateltavien aikaisemmista esiintymiskokemuksista ja siitä, millaisia esiintyjiä he olivat omasta mielestään ennen vaihto-opiskelua. Teemassa tutkittiin sitä, oliko henkilöillä jotain tiettyjä asioita, joissa he halusivat vaihdon aikana kehittyä. Lisäksi haastateltavilta kysyttiin, oliko heillä mielessä mahdollisesti kehittää esiintymistaitoa vaihto-opiskelun aikana, ja jos kyllä niin millä tavalla. Näiden kysymysten pohjalta tutkija sai käsityksen siihen, millaisia esiintyjiä haastateltavat olivat ennen vaihtoon lähtöä, ja millaisia kehityskohteita heillä oli esiintymiseen liittyen.

Tutkimuksen kolmannen teeman alla on tutkimuksen tavoitteen kannalta oleelliset kysymykset. Tässä osiossa tavoitteena oli ymmärtää haastateltavan esiintymiskokemuksia vaihdon aikana, sekä erilaisia vaikutustekijöitä liittyen esiintymistaidon kehittymiseen. Tutkija perehtyi haastateltavien opiskelukokemuksiin vaihtokoulussa ja siihen, millaista esiintymistä opiskeluun liittyi. Vastausten myötä tutkija myös pystyi ymmärtämään, millaista koulunkäynti oli ja minkälaista esiintymistä tunneilla tehtiin. Tämä antoi tietoa siitä, minkälainen oppimisympäristö vaihtokoulu oli esiintymistaidon kehittämisen kannalta. Haastateltavat kertoivat omista kokemuksistaan ja ajatuksistaan siitä, kehittyivätkö he omasta mielestä esiintymisessä vaihto-opiskelun aikana ja minkälaiset tekijät kehitykseen vaikuttivat. Lisäksi osiossa tutkittiin, miten kansainvälinen opiskelijaympäristö vaikutti haastateltavilla vaihtokoulussa esiintymistaidon kehittymiseen. Kansainvälisyys on olennainen osa ulkomailla opiskelua, sillä opiskelijat ovat kaikki eri kulttuureista tulevia henkilöitä. Lisäksi vaihtokoulussa esiintyminen tapahtuu vuorovaikutuksessa eri maista tulevien henkilöiden kanssa, joten tutkijasta oli kiinnostavaa ymmärtää, oliko tällä olla jotain vaikutuksia esiintymistaidon kehittämisessä.

Neljännessä teemassa pohdittiin sitä, missä asioissa haastateltavat kokivat olevansa parempia esiintymisessä, ja millaisia vaikutuksia he ovat huomanneet omassa esiintymisessä vaihto-opiskelun jälkeen. Lisäksi syvennyttiin siihen, näkyykö esiintymistaidon kehitys haastateltavien mielestä heidän nykyisissä työtehtävissä. Ne haastateltavat, jotka eivät olleet haastatteluhetkellä töissä, vertasivat kehityksen näkymistä koulussa tai muussa vaihto-opiskelun jälkeisessä työpaikassa. Tällä tavalla saatiin mahdollisimman konkreettisesti selville, miten esiintymistaidon kehitys näkyy heillä tänä päivänä, ja miten mahdolliset vaihdosta saadut hyödyt vaikuttavat työelämässä tapahtuviin esiintymistilanteisiin. Lopuksi kysyttiin haastateltavien mielipidettä siihen, oliko heidän mielestään vaihto-opinnoilla selkeä positiivinen vaikutus esiintymistaidon kehittämisessä.

Tutkija ei halunnut rajata kysymyksiä niin, että haastateltavalla olisi ollut haastatteluhetkellä tiedossa rajattuja aiheita esimerkiksi esiintymisen osa-alueisiin liittyen. Hän halusi, että haastateltava pystyi vastaamaan kysymyksiin ilman erillisiä kriteereitä tai ohjeita. Tutkija halusi saada haastateltavia mahdollisimman autenttisia vastauksia, joten hän jätti kysymykset mahdollisimman auki, jotta haastateltava pystyi vastaamaan niihin mahdollisimman laajasti ilman tarkempia määritelmiä.

Haastatteluiden kesto vaihteli 9 minuutista 24 minuuttiin. Tutkija eteni haastattelurungon mukaan jokaisen haastateltavan kanssa, mutta tilanteesta ja vastauksista riippuen tutkija sovelsi myös joidenkin kysymysten paikkaa ja järjestystä. Haastattelut nauhoitettiin ja tutkija pyysi tähän luvan jokaiselta haastateltavalta. Haastattelut toteutettiin kahvilassa. Tutkija pyrki valitsemaan paikan, joka olisi rauhallinen, mutta myös hyvien kulkuyhteyksien päässä. Haastattelu-aika- ja paikka sovittiin aina jokaisen haastateltavan kanssa. Tutkija ei tehnyt haastatteluhetkellä muistiinpanoja haastateltavien vastauksista, sillä tutkija halusi keskittyä pelkästään kysymysten esittämiseen ja kuuntelemiseen. Haastatteluiden jälkeen tutkija litteroi tutkimusmateriaalin. Litteroinnin jälkeen tutkija analysoi tuloksia tutkimuksen teemojen avulla ja vertaili niitä tutkimuksen tavoitteeseen ja tutkimuskysymyksiin. Hän kirjasi ylös erityisesti niitä asioita, jotka toistuivat monien haastateltavien vastauksissa. Hän poimi vastausten joukosta keskeisimmät tutkimustulokset, jotka ovat luettavissa tutkimuksen tulosten yhteenvedossa.

8 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa esitellään tutkimuksen tulokset. Nämä kerättiin puolistrukturoidulla haastattelumenetelmällä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia hyötyjä vaihto-opinnoilla on ollut esiintymistaidon kehittämisessä. Tutkimusongelmana oli, miten vaihto-opiskelu vaikuttaa esiintymistaitojen kehittymiseen. Tutkimuksen alakysymyksinä oli selvittää mitkä tekijät vaihdossa ovat vaikuttaneet esiintymistaidon kehittämiseen, sekä miten mahdollinen kehitys näkyy tällä hetkellä koulussa tai työelämässä. Tulosten ensimmäisessä osiossa käsitellään haastateltavien taustatietoja. Tämän jälkeen siirrytään tulosten toiseen osioon, jossa syvennytään haastateltavien taustatietoihin koskien heidän esiintymistaitoja ennen vaihto-opiskelua. Kyseisessä osiossa perehdytään haastateltavien aikaisempiin kokemuksiin, motiiveihin ja tavoitteisiin esiintymiseen liittyen. Tulosten kolmannessa osiossa perehdytään haastateltavien esiintymiskokemuksiin vaihdon aikana, sekä syvennytään esiintymistaidon osa-alueisiin, joissa haastateltavat kokivat kehittyneensä vaihto-opiskelun aikana. Lisäksi tässä osiossa syvennytään tekijöihin, jotka ovat vaikuttaneet haastateltavien esiintymistaidon kehitykseen vaihto-opiskelun aikana. Tulosten lopuksi käydään läpi, miten mahdolliset muutokset ja vaikutukset näkyvät tällä hetkellä vastaajien esiintymisessä koulussa tai työelämässä.

8.1 Haastateltavien taustatiedot

Tutkija haastatteli tutkimusta varten kuutta henkilöä, jotka ovat olleet Haaga-Helian Myyntityön koulutusohjelman kautta opiskelijavaihdossa. Haastateltavat ovat käyneet vaihto-opinnot eri ajankohtina ja eri maissa. Tutkija valitsi haastateltavat täysin sen mukaan, ketkä vastasivat olevansa kiinnostuneita osallistumaan haastatteluun. Tutkimuksessa ei tehty minkäänlaista rajausta esimerkiksi vaihto-opiskelumaan tai valmistumisvuoden perusteella. Sattumalta, yhdellä haastateltavista vaihdosta oli kulunut jo muutama vuosi aikaa, kun taas useimmilla haastateltavista vaihdosta oli kulunut vasta vähän aikaa.

Tutkittavat henkilöt	Valmistumisvuosi	Vaihto-opiskeluaika
Haastateltava A	2017	2016/ 5 kk
Haastateltava B	2019	2018/ 4 kk
Haastateltava C	2019	2018/ 6 kk
Haastateltava D	2020	2018/ 5 kk
Haastateltava E	2019	2018/ 4,5 kk
Haastateltava F	2020	2019/ 5 kk

Taulukko 2. Haastateltavien taustatiedot

Kuten kaaviosta 2 nähdään, neljä haastateltavaa oli ollut vaihdossa vuonna 2018. Kolme heistä on valmistunut Myyntityön koulutusohjelmasta vuonna 2019. Haastateltava A on ollut opiskelijavaihdossa vuonna 2016, joten hänellä on kulunut eniten aikaa vaihto-opinnoista. Haastateltava F on ollut opiskelijavaihdossa vuonna 2019, joten hänellä on kulunut vähiten aikaa vaihto-opiskelusta. Haastateltavien vaihto-opiskelun kesto vaihteli neljästä kuuteen kuukauteen. Neljä kuudesta haastateltavasta oli opiskelijavaihdossa Hollannissa. Kaksi kuudesta haastateltavasta oli opiskelijavaihdossa Ranskassa.

Haastateltavista jo valmistuneet henkilöt työskentelivät erilaisissa myynnin, asiakaspalvelun ja projektihallinnon työtehtävissä. Yksi valmistuneista haastateltavista oli aloittamassa uudessa työpaikassa ja työtehtävässä haastatteluhetkellä. Kahdesta ei valmistuneista haastateltavista toinen ei ollut haastatteluhetkellä töissä, sillä hän teki vielä viimeisen vuoden opintoja Haaga-Heliassa. Toinen ei valmistuneista haastateltavista työskenteli haastatteluhetkellä myynnin avustavissa työtehtävissä.

Vaihtoon lähtemisen syyt olivat kaikilla haastateltavilla hyvin samankaltaisia. Kielitaidon kehittäminen ja kokemus toistuivat monen haastateltavan syynä ja motiivina lähteä vaihtoon. Yksi haastateltavista oli kiinnostunut ulkomailla työskentelystä, joten vaihtoon lähteminen tuntui hänelle helpolta vaihtoehdolta kokeilla, miltä tuntuisi asua ulkomailla. Kahdella haastateltavalla vaihtoon lähteminen oli ollut unelmana jo pitkään. Eräs haastateltavista uskoi vaihto-opintojen olevan tulevaisuudessa hyödyksi.

8.2 Haastateltavien esiintymistaitoon liittyvät taustatiedot

Tutkimuksen pääongelmana oli selvittää miten vaihto-opiskelu vaikuttaa esiintymistaitojen kehittymiseen, joten oli oleellista selvittää, millaisina esiintyjinä haastateltavat pitivät itseään ennen vaihto-opiskelua. Yleisesti haastateltavien vastauksissa toistui se, että vastaajat olivat jännittäneet esityksien pitämistä. Kaksi haastateltavista koki olevansa melko luontaisia esiintyjiä, mutta myös he jännittivät esityksien pitämistä – toisella jännitys korostui erityisesti kurssien isoimmissa loppuesityksissä. Eräs toinen haastateltava kertoi, että halusi aina tietää tarkasti mitä esiintyessään aikoo sanoa, niin että oli harjoitellut esitystä jo paljon etukäteen. Yksi haastateltavista mainitsi, että esiintyminen oli vahvasti oman mukavuusalueen ulkopuolella. Vastauksissa korostui myös muistiinpanojen tärkeys esiintymisen aikana – eräs vastaajista sanoi, että hänellä piti olla aina muistiinpanot mukana, jotta hänellä oli tiedossa lauseet mitä aikoi esityksessä sanoa. Myös esityksen opetteleminen ulkoa tuli haastateltavien vastausten myötä esille - eräs haastateltava totesi, että hänellä oli esityksissä hyvät aloitukset, mutta ulkoa opettelun takia hänelle saattoi tulla esityksen aikana unohduksia. Yksi haastateltavista koki olevansa melko arka esiintyjä.

”Jotenkin aatteli et ei ketään kiinnosta kuulla mitä mulla on asiaa. Suomes on niin totuttu et kysytään kuka haluaa tulla. Et en mä koskaan ollut se joka haluaa tulla, koska mä aattelin et no mul on vaan tämmönen. Vähän niinkun semmonen suomalainen ajattelutapa.”

Tutkijaa kiinnosti tietää, oliko haastateltavilla jo ennen vaihtoaikaa mielessä asioita, joissa he haluaisivat vaihto-opiskelun aikana kehittyä. Kielitaidon kehittäminen korostui tässä lähes kaikkien haastateltavien vastauksissa. Myös seuraavien osa-alueiden kehittäminen tulivat esiin haastateltavien vastauksissa: myyntitaidot, organisaatio-työskentelytaidot, ryhmätyötaidot ja esiintymistaidot englanninkielellä, muiden kulttuurien ymmärtäminen, sosiaalisuus sekä omillaan pärjääminen. Esiintymistaitojen kehittämiseen liittyen haastateltavilla tuli ilmi seuraavat kehityskohteet: itsevarmuuden lisääminen, luontevampi esiintyminen, esiintyminen ilman suurta valmistautumista, tilanteessa improvisointi, rennompia tapoja esiintyä ja tarinallisempi esiintymistyyli.

Tutkija halusi tietää, oliko haastateltavilla ennen vaihtoon lähtemistä tavoitteena saada lisää esiintymiskokemusta vaihto-opiskelun aikana. Puolet haastateltavista pitivät esiintymiskokemuksen hankkimista vaihdon-aikana yhtenä heidän tavoitteistaan. Yksi kyseisistä henkilöistä halusi nimenomaan kehittyä esiintymisessä vaihdon aikana tulevaisuuden työtehtävien vuoksi. Toinen kyseisistä henkilöistä halusi saada kokemusta erityisesti esiintymisestä englannin kielellä, koska vieraalla kielellä puhuminen tuntui hänestä epävarmalta.

Kolme muuta haastateltavaa totesi, että esiintymiskokemuksen kartuttaminen ei ollut heillä ensisijaisesti mielessä ennen vaihto-opiskelua. Kahden haastateltavan vastauksessa korostui, että esiintymiskokemuksen saaminen tuli esille vasta vaihtokoulussa opiskelun ja kurssien myötä.

”No ei se ollut mielessä silloin kun lähti, mut kyl sit kun totesi sen todellisuuden, et se on tosi paljon sitä esiintymistä, niin kyl sit siin tuli semmosta tavoitteellista. Et ei vaan lähtenyt tunneille ilman et oli valmistautunut ja tuli paljon enemmän ehkä harjoiteltua sitä, ei ehkä esitystä itsessään mut sitä asiaa, et sä olit varautunut aina. Et kyl sit ehkä matkan varrella tuli se, että se oli yksi pääpaino siinä mis haluu skarpata, koska se oli niin isossa roolissa.”

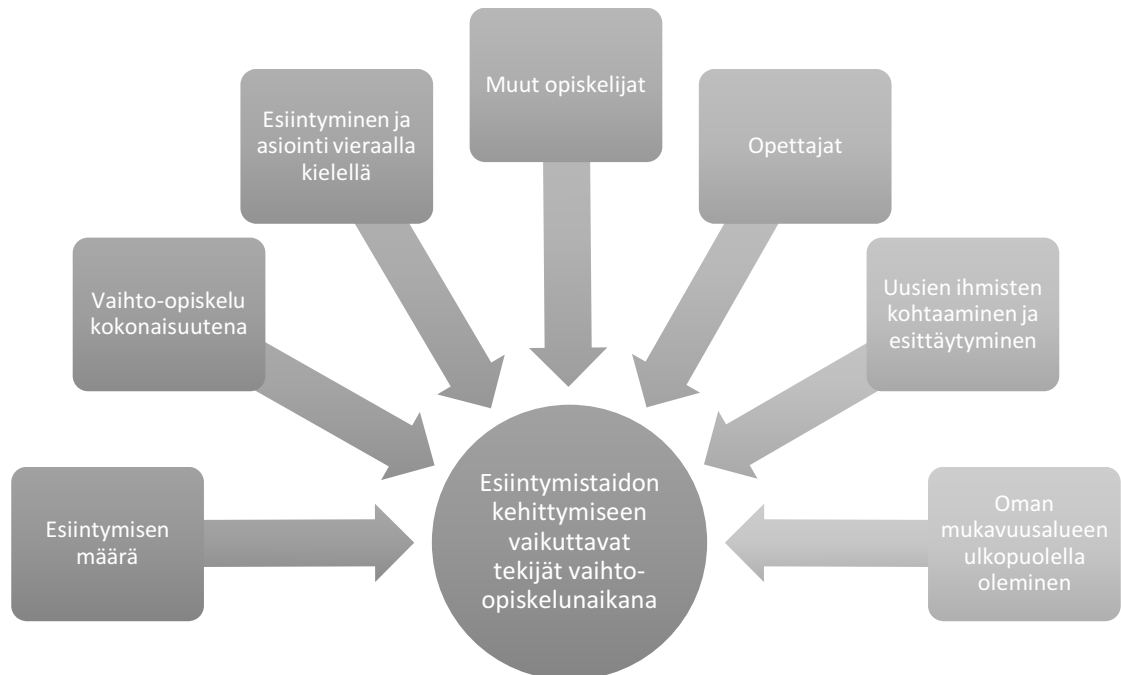
8.3 Esiintyminen vaihto-opiskelun aikana

Haastateltavat opiskelivat vaihdossa erilaisia businesselämän kursseja. Kaikilla haastateltavilla opiskeluun kuului vaihdossa erimuotoista esiintymistä: esiintymistä pienryhmissä, luokan edessä toteutettavia harjoituksia, yksilötehtäviä, sekä pienimuotoisia esittelyitä esimerkiksi omasta maasta. Vastauksissa korostui esityksien monipuolisuus – koulussa oli isoja esityksiä kurssin loppupuolella, mutta useimmilla tunneilla tehtiin jonkinlaisia esiintymisharjoituksia. Lähes kaikki haastateltavat korostivat sitä, että vaihtokoulussa esiintymistä oli todella paljon. Yksi haastateltavista painotti sitä, että tunneilla piti olla varautunut siihen, että opettaja saattoi kysyä opiskelijalta johonkin asiaan mielipidettä tai vastausta. Tällöin piti olla valmis kertomaan omista ajatuksistaan – tunneille tuli olla valmistautunut niin, jotta pystyi vastaamaan opettajan osoittamiin kysymyksiin. Eräs toinenkin haastateltava korosti sitä, että luokan edessä pidettävien esitysten lisäksi tunneilla oli paljon myös keskustelua opettajan ja oppilaiden kesken – opettaja kysyi oppilaiden mielipiteitä ilman että kukaan viittasi, joten tunnilla oli pakko ”olla hereillä”. Yhdellä haastateltavista opiskeluun kuului myös esiintymistaidon kurssi.

Jokainen haastateltavista koki kehittyneensä esiintymisessä vaihto-opiskelun aikana. Vastauksissa korostuivat erityisesti esiintymisvarmuuden kehittyminen, englannin kielellä esiintyminen sekä rennompi ja luontevampi tapa esiintyä. Yksi vastaajista totesi, että vaihdossa esiintymistilanteita oli niin paljon, että niihin alkoi jo tottua – loppua kohden esiintyminen ei enää jännittänyt niin paljon kuin alussa. Myöskään muistiinpanoja ei enää tarvinnut esiintymisen tueksi niin merkittävästi kuin aikaisemmin – esiintymistilanteeseen tuli tietynlaista rentoutta. Eräs vastaajista kertoi, että hänestä tuli vaihdossa paljon itsevarmempi ja luontevampi esiintyjä. Hän painotti sitä, että vaihdossa joutui niin epämiellyttäviin ja haastaviin tilanteisiin, että niiden jälkeen esimerkiksi suomeksi esiintyminen tuntui jälkepäin todella helpolta. Hän korosti myös sitä, että vaihdossa joutui esittelemään aiheita, jotka tuntuivat itselle vierailta – ja kun aiheet esiteltiin vieraalla kielellä, toi se esityksen pitämiseen omat haasteensa. Yksi haastateltavista kertoi, että tunneilla ei kyselty, kuka haluaisi puhe- tai esiintymisvuoron, vaan kaikki opiskelijat esiintyivät tasapuolisesti.

”Siihen pääs siihen opetustyyliin ehkä mukaan, niin tuli semmonen varmuus, et mä voin sanoo ihan siinä missä muutkin. Et se oli ihan uutta, koska yleensä on ollut se, et joku muu voi tehdä sen ja jotka haluaa ja jota pyydetään ja tiedetään et on hyvä esiintymään. Mutta tuolla ei kyselty, et ooksä hyvä ja ooksä valmis. Sut vaan laitettiin sinne, niin kyl huomaa et kehitty.”

Tutkimuksen alakysymyksenä oli selvittää mahdolliset tekijät, jotka vaikuttivat haastateltavilla esiintymistaidon kehittymiseen vaihto-opiskelun aikana. Tulokset olivat hyvin monipuolisia.

Kuva 9. Esiintymistaidon kehittymiseen vaikuttavat tekijät vaihto-opiskelun aikana

Kuvasta yhdeksän nähdään eri vaikutustekijöitä, jotka tulivat haastateltavien vastauksissa ilmi, koskien esiintymistaidon kehittymistä. Yli puolet haastateltavista korosti erityisesti opettajien merkitystä esiintymistaidon kehittämisessä vaihto-opiskelun aikana. Yksi vastaajista kertoi, että heillä oli koulussa todella hyvät ja kannustavat opettajat, jotka antoivat paljon positiivista palautetta sekä korjauksia. Eräs toinen haastateltavista mainitsi opettajista opetustyylin merkityksen – he antoivat suoraa palautetta, joten sen avulla pystyi aina parhaamaan omaa tekemistä. Sama vastaaja totesi myös, että mitä pidempään hän oli ollut samojen ihmisten kanssa samassa opetuksessa, niin sitä luonnollisemmalta ja mukavammalta esiintyminen oli tuntunut. Kolmas vastaajista kertoi, että opettajat saattoivat kyseenalaistaa sitä, miksi suomalainen ei haluaisi tulla esiintymään – opettajilla oli ollut käsitys siitä, että suomalaisilla on todella hyvä kielipää. Lisäksi heidän mielestään suomalaisissa oli paljon hyviä asioita, kuten esimerkiksi hyvä artikulaatio asioiden esittämisessä. Tämän takia opettajat saattoivat ihmetellä miksi suomalaiset eivät haluaisi esiintyä. Haastateltava totesi, että vaihdossa opettamistyyli oli todella erilainen kuin Suomessa – täällä opiskelijoilta kysellään enemmän halukkuutta esiintymään, kun taas vaihdossa opiskelijoita tuupataan enemmän esiintymistilanteisiin. Yksi vastaajista kertoi, että eräs opettaja oli huomannut kyseisen henkilön hyvät esiintymistaidot, joten hän oli esityksen aikana tar-

koituksella haastanut tätä vielä enemmän. Vastaaja totesi, että se oli itse asiassa kehittänyt häntä vielä enemmän. Hänen mukaansa opettajat olivat todella taitavia ja osasivat auttaa opiskelijoiden oppimista.

Myös muiden opiskelijoiden merkitys koettiin vastaajien keskuudessa tärkeänä vaikutuskijänä esiintymistaidon kehittymisessä. Neljä kuudesta vastaajasta mainitsi muiden opiskelijoiden vaikuttaneen esiintymistaidon kehittymiseen. Yksi vastaajista kertoi harjoitteleensa esityksiä vaihtokavereidensa kanssa, mikä oli hänestä todella kannustavaa ja kivaa. Yhteistyötä tehtiin paljon – vaihtokaverit tukivat sekä antoivat myös palautetta. Eräs toinen vastaajista korosti, että vaihdossa joutui jatkuvasti esittäytymään muille ihmisille ja luomaan keskustelua, mikä vaikutti oman esiintymistaidon kehittämiseen. Eräs haastateltava totesi, että vaihtokoulussa paikalliset opiskelijat olivat todella itsevarmoja esiintyjiä, joten heistä pystyi ottamaan esimerkkiä omaan esiintymiseen.

Puolet vastaajista kokivat vieraalla kielellä puhumisen ja esiintymisen vaikuttaneen oman esiintymistaidon kehittymiseen. Yksi vastaajista totesi, että englanniksi esiintyminen vaati tuplasti enemmän, mitä omalla äidinkielellä esiintyminen vaatii. Yhden haastateltavan luokalla oli paljon brittiopiskelijoita, joten häntä oli jännittänyt, että ymmärtävätkö muut opiskelijat hänen esiintymistä englanniksi. Lisäksi hänellä oli vaihdossa opettajia, joiden kotikieli oli englanti. Tämäkin loi eräänlaisia paineita kielen ymmärtämisen suhteen. Yksi vastaajista korosti myös yleisesti sitä, että vaihdossa puhuttiin koko ajan englanniksi. Esimerkiksi kaupoissa monimutkaisten asioiden puhuminen englanniksi lisäsi puhumiseen itseluottamusta, sekä varmuutta.

Vastauksissa kävi ilmi, että henkilöillä oli vaihdossa esiintymistilanteita todella usein. Tämä vaikutti siihen, että esiintyminen oli tuntunut kerta toisensa jälkeen helpommalta. Eräs vastaajista totesi, että vaihto-opiskelu kokonaisuutena lisäsi rohkeutta sekä itsevarmuutta, ja tällä oli vaikutusta myös omaan esiintymiseen. Oman mukavuusalueen ulkopuolella oleminen korostui kahdella vastaajalla tärkeäksi tekijäksi esiintymistaidon kehittämiseksi.

Tutkimuksen teoriaosiossa syvennyttiin esiintymiseen liittyviin kulttuurieroihin, joten tutkija halusi ottaa tutkimukseen mukaan kansainvälistä opiskelijaympäristöä koskevan kysymyksen. Haastateltavilta kysyttiin, vaikuttiko heidän mielestään kansainvälinen opiskelijaympäristö esiintymistaidon kehittymiseen ja millä tavoin. Kaikkien haastateltavien mielestä kansainvälisellä opiskelijaympäristöllä oli selkeä vaikutus esiintymistaidon kehittymisessä. Yksi haastateltavista korosti sitä, miten muilta opiskelijoilta pystyi oppimaan asioita missä

he olivat hyviä: näin ollen hän pystyi hyödyntämään kyseisiä taitoja myös omassa esiintymisessä. Myös eräs toinen haastateltavista kertoi huomanneensa vaihdossa sen, miten eri paikoista ihmiset tulevat ja kuinka erilaisia he ovat. Tämä edesauttoi sitä, että hän pystyi oppimaan eri kulttuureista eri asioita. Lisäksi hän totesi, että ryhmän tsemppi oli ollut aivan erilainen kuin Suomessa – tästä hän koki saavansa koulussa paljon hyötyä. Eräs haastateltavista totesi muiden opiskelijoiden antaneen hänelle palautetta ja tukea, esimerkiksi englannin kielioipissa. Eräs vastaajista kertoi, että kansainvälinen opiskelijaympäristö vaikutti hänellä erityisesti esiintymistaidon kehittymiseen, koska hän ei ollut ennen vaihto-opintoja esiintynyt englanniksi. Hänelle jo pelkästään esiintyminen oli epämukavuusalueella olemista, mutta esiintyminen vieraalla kielellä ja osittain uudella sanavarastolla, oli hänelle tuplasti haastavampaa. Yksi haastateltavista kertoi, että paikalliset opiskelijat esiintyivät koulussa todella itsevarmasti. Lisäksi hän oli huomannut, että esimerkiksi ranskalaiset vaihto-opiskelijat olivat myös rohkeita esiintyjiä, vaikka he eivät välttämättä täydellistä englantia puhuneetkaan. Syy tälle saattoi olla se, että he olivat tottuneet esiintymiseen ilman ”kaikki pitäisi jo osata etukäteen”-ajatusta.

”Niin tuli silleen et miksen mäkin voi, vaikka selkeesti kielitaito on parempi. Et miksi meillä on semmonen ajatus et me ei voida. Ja sit muutenkin, et olihan se kun kaikki on vähän niinkun samassa liemessä niin sanotusti siinä luokassa, kun sä et oo ainut joka joutuu tekee.”

8.4 Esiintymistaidot vaihto-opiskelun jälkeen

Tutkimuksen viimeisessä vaiheessa selvitettiin, miten haastateltavat kokevat oman esiintymistaitonsa tänä päivänä, ja miten he olivat omasta mielestään kehittyneet esiintymisessä vaihto-opiskelun aikana. Haastateltavien vastauksissa korostuivat erityisesti kaksi asiaa: itsevarmuus sekä rentous. Lähes kaikki vastaajat kokivat olevansa nykyään joko itsevarmempia tai rennompia esiintyjiä, tai näitä molempia. Yksi kyseisistä vastaajista sanoi olevansa nykyään rennompia esiintymistilanteissa, ja samalla uskoi sen vaikuttaneen puheen selkeyteen ja rauhallisuuteen, sekä kuuluvampaan äänenkäyttöön. Lisäksi hän uskoi osaavansa ottaa nykyään yleisön paremmin huomioon, esimerkiksi reippaammalla katsekontaktilla. Myös esiintymisjännitys oli vähentynyt kyseisellä vastaajalla. Erään haastateltavan vastauksesta pystyi päätellä sen, että rentous ja itsevarmuus esiintymisessä näkyy hänellä nykyään lähinnä siinä, ettei hän tarvitse enää välttämättä muistiinpanoja esiintymisen tueksi. Itsevarmuus näkyi kyseisellä henkilöllä nykyään myös asenteellisesti – esiintyminen ei tuntunut enää pakkopullalta.

Eräs vastaajista pohti saaneensa esiintymiseen lisää itsevarmuutta, koska vaihdossa tuli esiinnyttyä todella paljon. Lisäksi hän korosti sitä, ettei enää ajattele niin paljoa sitä, mitä muut ajattelevat. Eräs toinen haastateltavista kertoi, ettei enää kiirehdi esityksen aikana samalla tavalla kuin ennen. Aikaisemmin hän oli esityksen aikana toivonut, että tilanne olisi nopeasti ohi. Nykyään hän sanoi pystyvänsä selittämään asiat rauhallisesti ja olemaan rennompina itse esityksen pitämisessä. Yhdellä vastaajista rennompia esiintymistyyliä on vaikuttanut siihen, että esityksen tuoma jännitys on hävinnyt. Lisäksi, Itsevarmuuden lisääntyminen on samalla vähentänyt vastaajilla esityksestä muodostuvaa ylimääräistä stressiä.

Rentouden ja itsevarmuuden lisäksi haastateltavien vastauksissa tuli ilmi myös muita asioita. Yksi haastateltava totesi osaavansa muodostaa esityksen kokonaisrakenteen nykyään paremmin. Erityisesti eri osien jäsentely aloituksesta keskiosaan ja tyylikkääseen lopetukseen. Lisäksi hän oli kiinnittänyt vaihdossa huomiota erityisesti kehonkielen seikkoihin, kuten yleisön huomiointiin – vaihtokoulussa hän oli esiintyessään pyrkinyt katsomaan kaikkia osallistujia silmiin, ei pelkästään opettajaa. Hän korosti sitä, että englannin kielen takia näihin asioihin oli aluksi vaikea keskittyä, mutta myöhemmin niihin oli helpompi kiinnittää huomiota. Lisäksi yksi vastaajista totesi, että hänen verbaalinen sanavarastonsa on nykyään paljon parempi kuin ennen.

Tutkijaa kiinnosti erityisesti tietää: millaisia vaikutuksia vastaajat olivat huomanneet esiintymisessään vaihdon jälkeen. Vastauksissa korostuivat seuraavat asiat: itsevarmuus, rohkeus puhua englantia, rohkeus yrittää ja epäonnistua, sekä rennompia ja selkeämpiä tapoja esiintyä. Yksi haastateltavista sanoi kiinnittävänsä nykyään enemmän huomiota sanattoman viestinnän keinoihin esiintyessään. Eräs haastateltava kertoi, että vaihdossa pitkään oman mukavuusalueen ulkopuolella olemisesta alkoi tulla hänelle jo eräänlainen normi – kyseinen henkilö koki muuttuneensa vaihdossa ihmisenä, ja samalla huomasi oman mukavuusalueensa olevan paljon laajempi kenttä kuin ennen. Hän sanoi, että voisi kuvitella puhuvansa nykyään jopa isolle yleisölle.

Puolet haastateltavista ei osannut sanoa näkykö esiintymistaitojen kehitys heillä työelämässä. Syy tälle oli esimerkiksi se, että nykyiseen työtehtävään ei haastatteluhetkellä kuulunut esiintymistä. Yksi kyseisistä vastaajista tosin oli tehnyt vaihto-opiskelun jälkeen työtä tuotteiden esitlemisen parissa. Hän kertoi, että tuotteiden esitleminen englanniksi ei enää jännittänyt häntä yhtä paljon kuin ennen. Eräs toinen kyseisistä haastateltavista oli nykyisessä työpaikassaan osallistunut erääseen kehitystiimiin, jossa tuodaan esille omia ideoita ja näkemyksiä. Hän sanoi, ettei olisi ennen vaihto-opiskelua luultavasti siihen osallistunut.

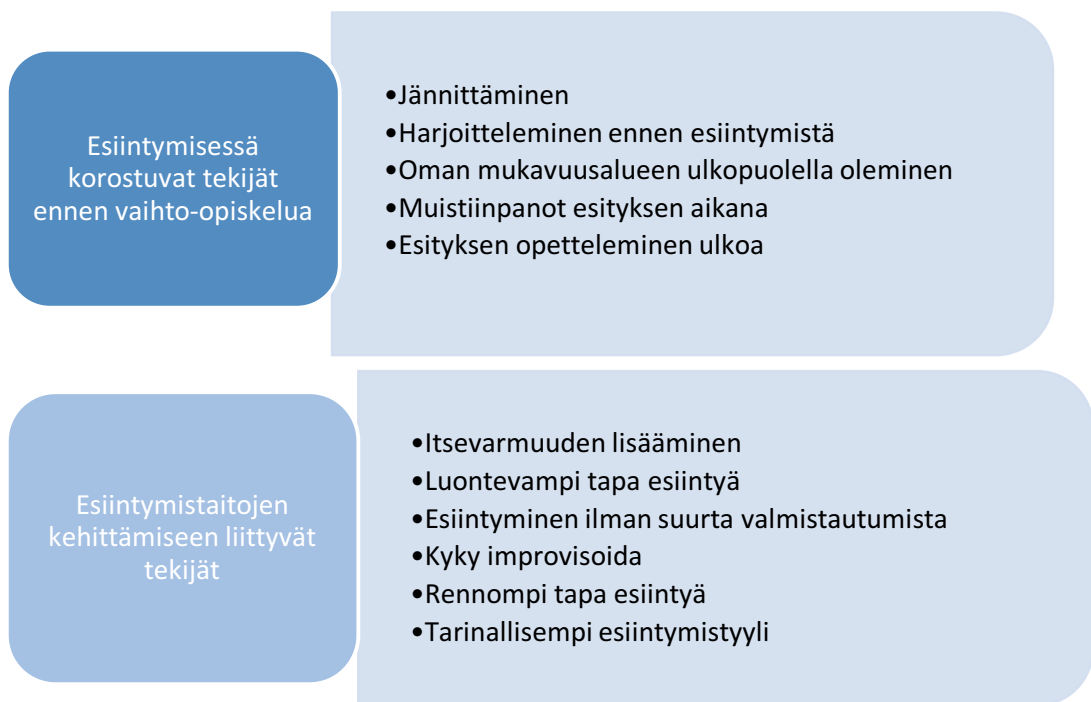
Kaksi tutkimuksen haastateltavista koki, että esiintymistaitojen kehitys näkyy heillä tällä hetkellä työelämässä. Toinen heistä kertoi olevansa nykyään paljon rohkeampi, sillä hän oli hakenut työtehtävää, josta hänellä ei ollut aikaisempaa kokemusta. Haastattelutilanteessa oli ollut pelkästään esiintymistä ja kyseinen henkilö oli huomannut, että työnantajien vakuuttaminen oli tilanteessa tuntunut paljon helpommalta. Yksi haastateltavista joka ei ollut haastatteluhetkellä valmistunut Haaga-Heliasta koki, että kehitys saattaa näkyä jollain tapaa. Hänellä ei ollut ollut paljoa esiintymistilanteita vaihto-opiskelun jälkeen, joten hänen oli hankala vastata tähän kysymykseen.

Kaikki tutkimukseen osallistuvien haastateltavien mielestä vaihto-opiskelulla oli selkeä positiivinen vaikutus esiintymistaidon kehittämisessä. Yksi haastateltavista tiivisti tämän niin, että vaihdossa oppii paljon avarakatseisemmaksi. Vaihto-opiskelun jälkeen monet esiintymiseen liittyvät asiat olivat helpottuneet ja esiintymiseen oli tullut enemmän rohkeutta ja itsevarmuutta. Yksi haastateltava kertoi, että ennen opiskelijavaihtoa hän ei olisi esimerkiksi mennyt esiintymään, tai puhumaan vapaaehtoisesti yleisön edessä.

8.5 Yhteenveto

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia hyötyjä vaihto-opinnoilla on ollut esiintymistaidon kehittämisessä. Onko vaihto-opinnoilla ollut selkeä positiivinen vaikutus esiintymistaidon kehittämisessä ja miten se näkyy tällä hetkellä omassa esiintymisessä? Tutkimusongelmana oli selvittää, miten vaihto-opiskelu vaikuttaa esiintymistaitojen kehittymiseen. Alakysymyksinä olivat: mitkä tekijät vaihdossa ovat vaikuttaneet esiintymistaidon kehittymiseen ja miten mahdollinen kehitys näkyy tällä hetkellä koulussa tai työelämässä?

Työn tutkimusosuus oli jaettu neljään eri teemaan. Ensimmäinen teema käsitteli haastateltavien taustatietoja, kuten vaihto-opiskelun ajankohtaa ja syitä vaihtoon lähtemiselle. Toisessa teemassa käsiteltiin henkilöiden esiintymistaitoa ennen vaihto-opiskelua. Tässä tutkittiin, minkälaisina esiintyjinä haastateltavat pitivät itseään ennen vaihtoon lähtöä ja missä esiintymisen osa-alueilla he halusivat vaihdon aikana kehittyä. Kolmannessa teemassa pureuduttiin vastaajien esiintymiskokemuksiin vaihtokoulussa ja sen myötä esiintymistaidon kehittymiseen vaihto-opiskelun aikana. Viimeinen teema piti sisällään haastateltavien esiintymistaitojen analysointia vaihto-opiskelun jälkeen. Tässä tutkittiin, miten vastaajien kehitys näkyy esiintymisessä opiskelijavaihdon jälkeen.

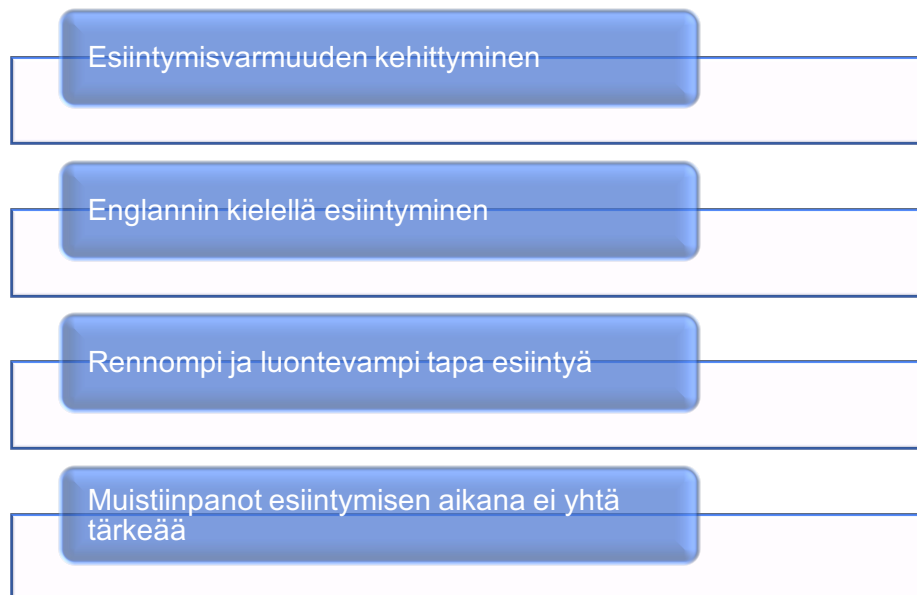

Kuva 10. Haastateltavien esiintymistaitoon liittyvät tekijät ennen vaihto-opiskelua

Kuvan kymmenen ensimmäisessä laatikossa nähdään haastateltavien kuvailua siitä, mitkä asiat kuvasivat parhaiten heidän esiintymistä ennen vaihto-opiskelua. Moni vastaaja koki jännittäneensä esiintymistä – tämä nousi selkeästi yhtenä isoimpana tekijänä. Esitysten harjoittelemineen, sekä muistiinpanot esityksen aikana koettiin myös todella tärkeäksi. Tutkija päätteli että, kyseiset asiat luultavasti toivat henkilöille turvallisuuden tunnetta epävarmassa ja jännittävässä tilanteessa. Esiintyminen mainittiin olevan oman epämukavuusalueen ulkopuolella. Esityksen ulkoa opettelemineen mainittiin myös yhtenä piirteenä esityksien pitämisessä – tutkija voisi kuvitella, että tämä on luultavasti ollut keino suoriutua esiintymistilanteesta mahdollisimman sujuvasti ja tehokkaasti.

Kuvan kymmenen alemmassa laatikossa on lueteltu esiintymiseen liittyviä asioita ja taitoja, joissa tutkittavat henkilöt halusivat vaihto-opiskelun aikana itsessään kehittää. Vastauksissa nousi selkeästi kaksi asiaa, jotka olivat itsevarmuuden lisääminen sekä rennompi tapa esiintyä. Tutkija voi päätellä tästä sen, että esiintyminen on koettu aikaisemmin jännittävänä ja, jopa epävarmana tilanteena. Lisäksi henkilöt halusivat saada vaihdossa esiintymiseen lisää luontevuutta. Tähän liitettiin kyky pystyä improvisoimaan esiintymisen aikana. Opinnäytetyön kappaleessa 3.3 kerrotaan tarkemmin esiintymisen tavoista. Esityksiä on kahdenlaisia, suunniteltuja tai ennakoimattomia esityksiä. Haastateltavien vastausten perusteella, moni heistä oli tottunut etenkin suunniteltuihin esityksiin. Etenkin jos henkilön aikaisempi esiintymistapa on ollut esityksen ulkoa opettelemineen, on improvisoinnin opettelemineen mahdollisesti koettu keinona helpottaa mahdollisia unohduk-

sia esityksen aikana. Lisäksi vastauksissa toivottiin sitä, ettei esiintymiseen tarvitsisi valmistua niin paljon. Tutkija voi päätellä tästä sen, että pyrkimyksenä oli oppia toteuttamaan enemmän ennakoimattomia esityksiä. Näiden lisäksi esityksen sisällön esittäminen tarinnallisemmassa muodossa koettiin myös yhtenä kehityskohteena.

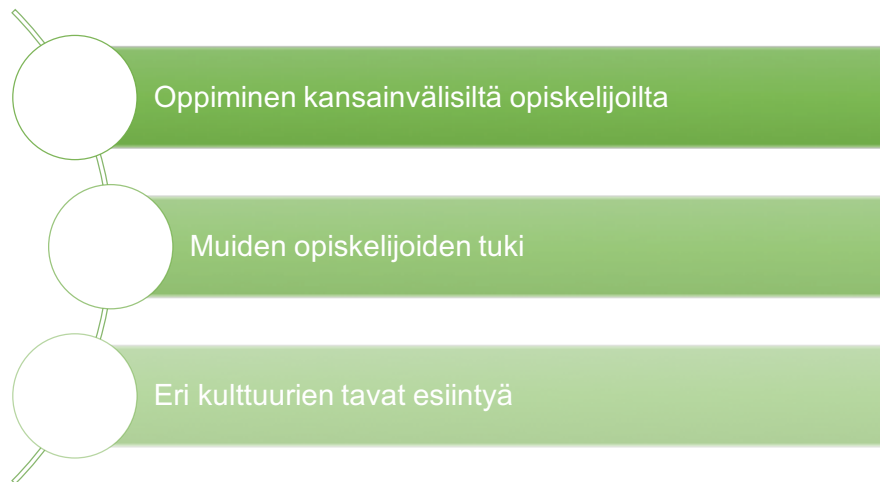

Kuva 11. Asiat joissa haastateltavat kehittyivät opiskelijavaihdon aikana esiintymisessä

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia hyötyjä vaihto-opinnoilla on ollut esiintymistaidon kehittämisessä. Tutkittavien henkilöiden vastauksissa nousi esille erityisesti neljä asiaa, joissa he heidän mielestään kehittyivät vaihto-opiskelun aikana, jotka ovat nähtävillä yläpuolella olevassa kuvassa yksitoista. Vastaajilla nousi erityisesti esiintymisvarmuuden kehittyminen, englannin kielellä esiintyminen, sekä rennompi ja luontevampi tapa esiintyä. Lisäksi muistiinpanot ei koettu enää olevan yhtä tärkeitä esityksen aikana, mitä aikaisemmin. Vaihto-opiskelun aikana henkilöiden esiintymiseen tuli enemmän luontevuutta ja itsevarmuutta. Näihin asioihin vaikuttivat monet asiat: opettajien opetustyyli, muiden opiskelijoiden tuki, kansainvälinen opiskelijaympäristö ja eri kulttuurit, oman mukavuusalueen ulkopuolella oleminen, uusien ihmisten kohtaaminen, esiintyminen ja puhuminen vieraalla kielellä, esiintymisen määrä vaihtokoulussa sekä itse opiskelijavaihto kokonaisuutena.

Erityisesti opettajien opetustyyli vaikutti vastaajien esiintymistaidon kehittymiseen. Vaihtokoulussa opettajat tukivat opiskelijoita osallistumaan esiintymistilanteisiin, joka vaikutti siihen, että opiskelijat pääsivät esiintymään useasti. Lisäksi, vaihtokoulussa kursseilla esiintymistä oli todella paljon, joten tämän ansiosta vastaajat saivat lisää esiintymiskokemusta.

Oman mukavuusalueen ulkopuolella oleminen varmasti vaikutti siihen, että esiintymisvarmuus ja luontevuus esiintymisessä kehittivät opiskelijavaihdon aikana. Esiintyminen ja ylipäättään asiointi vieraassa kulttuurissa ja vieraalla kielellä kehittivät vastaajien englannin kielen taitoa. Samalla se toi myös varmuutta kielen käyttöön esiintymistilanteissa. Opiskelijavaihdon tuoma itsevarmuus vaikutti siihen, että muistiinpanot ei ole enää ollut välttämättömyys esiintymistilanteessa. Aikaisemmin niistä oli saattanut saada paljon turvaa, mutta koska esiintyminen oli muuttunut rennommaksi ja luontevammaksi, ei näille enää koettu olevan suurta tarvetta.

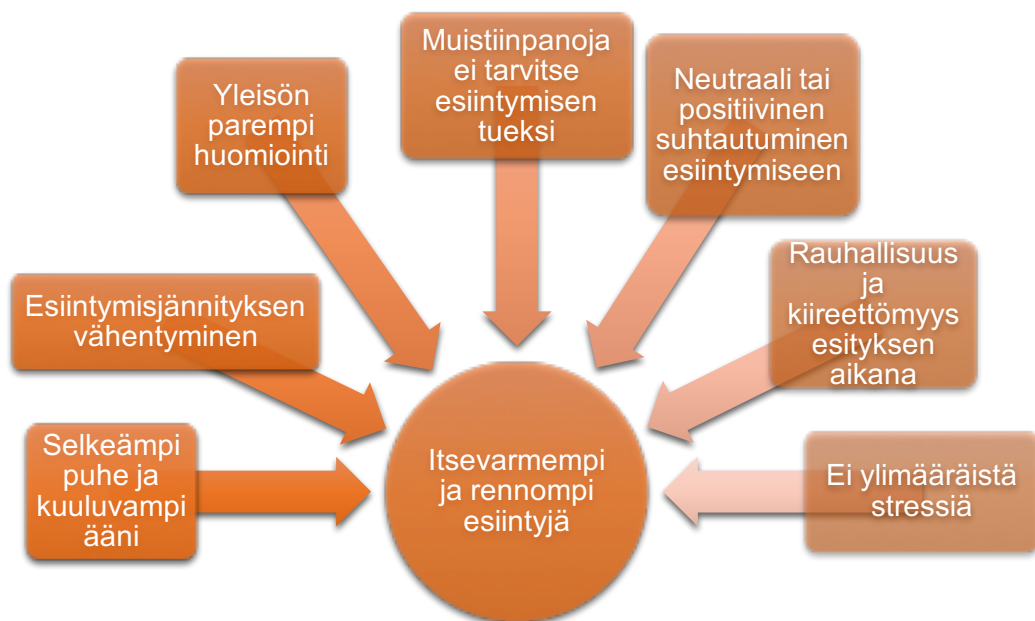

Kuva 12. Kansainvälisen opiskelijaympäristön hyödyt vastaajien esiintymistaitojen kehityksessä

Kansainvälisellä opiskelijaympäristöllä oli myös selkeä vaikutus vastaajien esiintymistaidon kehityksessä. Kuvassa kaksitoista on lueteltu kolme keskeistä tekijää, joilla oli vaikutusta esiintymistaidon kehittymiseen kansainvälisessä opiskelijaympäristössä. Vaihtokoulussa oli opiskelijoita monista eri kulttuureista, joten myös esiintymistavat saattoivat vaihdella isostikin eri kulttuurien välillä. Opiskelijat saattoivat ottaa koulussa mallia muilta opiskelijoilta esiintymistapoihin liittyen. Kulttuurissa jossa ihmiset ovat tottuneet itsevarmaan esiintymistyyliin, voi vaihto-opiskelija saada helposti vaikutteita omaan esiintymiseen positiivisella tavalla. Kaikki vaihto-opiskelijat ovat samassa tilanteessa, joten muiden opiskelijoiden tuella oli myös merkitystä. Muiden opiskelijoiden vinkeillä esiintymiseen tai esimerkiksi kielitaitoon liittyen, oli apua esiintymistaidon kehittämisessä.

Kuvassa kolmetoista näkyy asioita, jossa haasteltavat kokivat olevansa tällä hetkellä parempia esiintymisen eri osa-alueilla. Haastateltavien vastauksissa korostuivat erityisesti kaksi asiaa: itsevarmuus sekä rentous. Tutkija yhdisti muut ilmi tulleet asiat osaksi näitä kahta, koska kyseistä asioista useimmat ovat vahvasti sidoksissa rentouteen ja itsevarmuuteen. Vastauksissa tuli näiden lisäksi ilmi selkeämpi puhe, sekä kuuluvampi äänen

käyttö. Esiintymisjännityksen vähentyminen vaihto-opiskelun aikana on vahvasti yhteydessä rennompaan ja varmempaan esiintymistapaan. Vastauksissa tuli ilmi kyky ottaa yleisö paremmin huomioon esimerkiksi kehonkielen keinoin. Katsekontaktin luominen monipuolisesti yleisön jäsenille mainittiin yhdeksi tekijäksi. Rentous esiintymisessä näkyy vahvasti myös siinä, että muistiinpanojen käyttöä esitysten aikana ei pidetty enää niin tärkeänä. Lisäksi vaihto-opiskelu on vaikuttanut myös asenteellisesti vastaajien suhtautumiseen – esiintyminen ei vaihto-opiskelun jälkeen tuntunut enää pakonomaiselta, vaan suhtautuminen siihen on muuttunut neutraaliksi, tai jopa positiiviseksi. Näiden lisäksi esiintymiseen liittyvä ylimääräinen stressaaminen on vähentynyt. Lisäksi vastauksissa mainittiin myös esityksen kokonaisrakenteen parempi jäsenteleminen sekä verbaalisen sanavaraston laajeneminen.

Kuva 13. Asiat jossa haastateltavat kokivat olevansa parempia vaihto-opiskelun jälkeen esiintymisen eri osa-alueilla

Noin puolet vastaajista ei osannut sanoa näkyykö esiintymistaidon kehittyminen heillä tällä hetkellä työelämässä. Osaksi tätä selitti se, että kyseisillä vastaajilla nykyiseen työtehtävään ei kuulunut haastatteluhetkellä esiintymistä. Yksi kyseisistä henkilöistä tosin oli työskennellyt vaihdon jälkeen tuotteiden esittelemisen parissa, joten hän oli huomannut pystyvänsä esittelemään tuotteita paremmin englannin kielellä. Ainakin kaksi haastateltavista oli sitä mieltä, että esiintymistaitojen kehitys näkyy jo nyt heillä työelämässä. Vastauksissa tuli ilmi esimerkiksi rohkeus hakea uuteen työtehtävään, josta ei ollut aikaisempaa kokemusta.

Haastateltavat huomasivat monia vaikutuksia esiintymisessään vaihto-opiskelun jälkeen. Vaihto-opiskelu lisäsi vastaajien itsevarmuutta, sekä rohkeutta puhua vieraalla kielellä. Vaihdoista saatu itsevarmuus lisäsi rohkeutta yrittää ja epäonnistua. Nykyään haastateltavat pystyvät esiintymään rennommin ja vähemmän jännittämättä. Lisäksi sanattoman viestinnän keinoihin on kiinnitetty esiintymisessä enemmän huomiota. Kaikki tutkimukseen osallistuneet henkilöt kokivat, että vaihto-opiskelulla oli selkeä positiivinen vaikutus esiintymistaidon kehittämisessä.

Haastateltavien esiintymisen taitotaso ennen vaihto-opiskelua oli taustakysymysten vastausten perusteella melko samalla tasolla. Noin pari haastateltavista koki olevansa jo melko varmoja esiintyjä ennen vaihto-opiskelua. Silti, esiintymiseen liittyvät kehityskohdet eivät kuitenkaan poikenneet heillä paljoa muiden haastateltavien vastauksista. Jokainen haastateltava kehittyi esiintymisessä oman taitotasonsa mukaan.

9 Pohdinta

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisia hyötyjä vaihto-opinnoilla on ollut esiintymistaidon kehittämisessä. Tutkimusongelmana oli selvittää, miten vaihto-opiskelu vaikutti esiintymistaitojen kehittymiseen. Alakysymyksinä tutkittiin, mitkä tekijät vaihdossa vaikuttivat esiintymistaidon kehittämiseen ja miten mahdollinen kehitys näkyi henkilöiden koulutai työelämässä tällä hetkellä. Opiskelijavaihdossa totuttu ja turvallinen ympäristö muuttivat aivan toisenlaiseksi. Opetuksessa saattavat korostua hyvinkin erilaiset asiat, mihin opiskelija on aikaisemmin tottunut. Tässä tutkimuksessa tulokset kertovat siitä, että vaihtokoulussa tehtävä opetus ja siihen kuuluva esiintyminen, kehittävät vaihto-opiskelijan esiintymistaitoja.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että vaihto-opiskelulla oli selkeästi positiivinen vaikutus esiintymistaidon kehittämisessä. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että vaihto-opiskelusta sai positiivista hyötyä omaan esiintymiseen. Tämä oli tutkijalle iloinen yllätys, koska hän oli myös varautunut siihen, että vastaukset olisivat olleet myös päinvastaisia. Osa vastaajista ei ollut ennen vaihtoa miettinyt oman esiintymistaidon kehittämistä tai miten haluaisi sitä vaihdon aikana parantaa. Vasta kun henkilöt aloittivat opiskelut vaihtokoulussa, he huomasivat, että esiintymistä tulisi olemaan aika paljon. Osalla taas oli ollut mielessä jo vaihtoon lähtiessä erilaisia kehitettäviä asioita. Positiivista oli se, että hyödyt olivat todella konkreettisia ja, että vastaajat pystyivät refleктоimaan omaa osaamistaan ennen vaihtoaikaa ja vaihto-ajan jälkeen. Kirjoittaja sai joistain keskusteluista sellaisen käsityksen, että henkilö itsekin havahtui pohtimaan, miten paljon vaihto-opiskelu oikeastaan onkaan vaikuttanut esiintymistaitojen kehitykseen.

Työn onnistumisen kannalta, oli oleellista, että tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat saaneet kokemusta esiintymistä vaihto-opiskelun aikana. Eri asia olisi ollut, jos tutkimukseen osallistuvat henkilöt eivät olisi juurikaan vaihdon aikana joutuneet esiintymistilanteisiin. Kaikilla haastateltavilla oli onneksi esiintymiskokemuksia vaihtoajalta, joten tutkimus saatiin toteutettua onnistuneesti. Yllätyksenä tuli se, että esiintymistä oli vaihtoaikana niinkin paljon, mitä haastattelijat kertoivat. Tästä voisi päätellä sen, että ulkomaisissa kouluissa opetuksessa saatetaan painottaa enemmän esiintymistaitojen harjoittelemista, mitä Suomessa. Tämäkin toki varmasti riippuu koulusta ja koulutusohjelmasta. Tässä tapauksessa henkilöt opiskelivat kaupallisen alan kouluissa, joten opetuksessa luultavasti painotettiin esiintymistä jo senkin vuoksi.

Esiintymistaidon kehittyminen korostui haastateltavilla erityisesti esiintymistilanteessa olemiseen. Rohkeampi, rennompi ja itsevarmempi esiintyjä – nämä toistuivat haastateltavien

omissa pohdinnoissa, koskien oman esiintymistaidon kehittymistä. Oli mielenkiintoista huomata, miten edellä mainitut kuvaukset toistuivat monella eri vastaajalla. Tutkijalla heräsi ajatus siitä, että onko Suomessa esiintymisen harjoitteluun painotettu kouluissa jopa liian vähän. Tai jopa erityisesti esiintymisvarmuuden ja rohkeamman esiintymistavan harjoitteluun. Saavatko opiskelijat Suomessa tarpeeksi kannustavaa ja positiivista palautetta esiintymiseen liittyen. Vai onko esiintymistilanteita koulussa kenties sen verran vähän, etteivät itsevarmuus ja rentous sen suhteen pysty kehittymään. Mielenkiintoista on etenkin se, että vaihtokoulussa esiintymistä oli todella paljon. Niin kuin tutkimuksessa kävi ilmi, tällä on varmasti selvä yhteys siihen, miksi vastaajat kokivat saaneensa vaihdosta esiintymiseen enemmän esiintymisvarmuutta sekä rohkeutta.

Tutkimuksen myötä kirjoittaja alkoi pohtia sitä, miten paljon kulttuuriset tekijät vaikuttavat ihmisten käyttäytymiseen ja siihen liittyviin muutoksiin. Niin kuin teorian luvussa neljä kerrottiin, esiintymisen kulttuurieroihin vaikuttavat esimerkiksi matalan ja korkean kontekstin kulttuurien eroavaisuudet, erilaiset kulttuuriarvojen ulottuvuudet sekä viestintätyyli. Kun tähän eri kulttuuristen tapojen kirjoon sekoitetaan vielä suomalainen esiintymiskulttuuri, ei ole ihme, että vaihtokoulussa opiskelijat altistuvat hyvälle erilaisille totumuksille ja tavoille. Niin kuin työn teorialuvussa neljä mainittiin, suomalaisten kulttuurinen ominaisuus on hiljaisuuden kunnioittaminen (Nieminen 2009, 24). Tämä voi erota paljonkin esimerkiksi puhelaisiin ja paljon sanatonta viestintää käyttäviin kulttuurin maihin. Opiskelijavaihdossa oma totuttu ympäristö voi muuttua aivan toisenlaiseksi, jossa puhuminen ja esiintyminen koetaan täysin eri lailla. Vaihtokoulun monikulttuurinen opiskelijaympäristö sekä kansainvälinen opetustyyli, ovat varmasti olleet yksiä isoimpia syitä esiintymistaitojen kehittämisessä.

On olemassa toki paljon yksilöllisiä eroja, eikä ihmisten persoonallisuuspiirteitä voida täysin rajata eri kulttuurien mukaan, mutta selkeä vaikutus oman kulttuurin tavoilla käyttäytymistekijöille kuitenkin on. Melkein kaikki haastateltavat sanoivat jännittävänsä esiintymistä ennen vaihto-opiskelua, ja esiintyminen mainittiin olevan oman mukavuusalueen ulkopuolella olevana asiana. Kun tutkimuksen henkilöt opiskelivat monikulttuurisessa ympäristössä, altistuivat he myös monille erilaisille tavoille ja totumuksille. Esimerkiksi eräs haastateltava totesi ranskalaisten olevan rohkeita esiintyjiä, vaikka eivät välttämättä puhuneet täydellistä englantia. Lisäksi eräs opettaja oli ihmetellyt eräälle haastateltavalle, miksi suomalainen opiskelija ei haluaisi esiintyä, vaikka hän puhuu hyvin vierasta kieltä. Kirjoittaja alkoi pohtimaan, onko suomalaisilla vain niin vankka nöyryys tai epävarmuus omista kyvyistä ja taidoista, etteivät halua tai uskalla tuoda niitä esiin. Tutkijalla tuli mieleen ajatus, että tulos rohkeammasta ja itsevarmemmasta esiintyjästä kertoo siitä, että esiintyminen saattaa olla suomalaiselle kulttuurisesti jo itsestään vaikeaa. Niin kuin teorialuvussa neljä

kerrottiin, suomalaisessa kulttuurissa on ajatus siitä, että puhujan rooli on ansaittava – puhujan täytyy todistaa olevansa asiantuntija, jotta hänellä on oikeus puhua (Koskimies 2002, 24; Valkila 2016, 62). Myös työn tuloksissa kävi ilmi, että esityksiä on totuttu harjoitteluun paljon, ja jopa opettelemaan ulkoa. Tämän myötä esiintymiseen on voinut tullut jonkinlainen kynnys – esiintyminen onnistuu vasta silloin kun kaikki on täysin hallinnassa ja kontrollissa. Tästä ajatuksesta voisi havaita myös jonkinlaista epäonnistumisen pelkoa. Tutkimuksen tuloksissa kävi myös ilmi, että vaihtokoulussa opettajat saattoivat myös puskea ja tukea oppilaita enemmän esiintymistilanteisiin. Tuloksista voi päätellä, että eri kulttuureissa on myös erilaiset esiintymistottumukset. Suomessa on ehkä enemmän totuttu harjoitteluun esityksiä paljon etukäteen, mutta muissa maissa esiintyminen saattaa pohjautua improvisointiin ja ex-tempore-tyylisiin esityksiin.

9.1 Kehittämis- ja jatkotutkimusehdotukset

Kirjoittajan mielestä on hienoa, että vaihto-opiskelulla oli ollut selkeästi hyödyllisiä vaikutuksia tutkimukseen osallistuneille henkilöille. Tutkimuksessa ei saatu niin tehokkaita tuloksia siitä, miten esiintymistaito näkyy koulussa ja työelämässä, sillä useampi haastattelusta ei ollut tehnyt varsinaista esiintymistä vaihto-opiskelun jälkeen. Tämä johtui varmasti siitä, että moni kyseisistä henkilöistä oli valmistunut Haaga-Heliasta vasta vähän aikaa sitten, tai teki vielä viimeisiä opintojaan. Olisikin mielenkiintoista tehdä tutkimus sellaisille henkilöille, jotka ovat olleet jo pidempään työelämässä ja esimerkiksi yritysmyyntin työtehtävissä. Kyseisessä roolissa tulee varmasti esiinnyttyä, joten esiintymistaitojen kehitystä työelämässä voisi kyseisessä tilanteessa luultavasti reflektoida paremmin. Toisaalta, näillä henkilöillä voi olla kulunut jo useampi vuosi vaihto-opiskelusta, ja esiintymiskokemuksesta on voinut kertyä Suomessa vaihto-opiskelun jälkeenkin jo työn puolesta paljon. Tämän vuoksi voi olla vaikea sanoa, miten juuri vaihto-opiskelu on vaikuttanut esiintymistaitoihin.

Tässä työssä tutkimusta ei toteutettu vaihtomaakohtaisesti. Jokaisessa vaihtokohteessa on erilaiset tavat ja kulttuurit, joten tulokset voivat olla myös riippuvaisia siitä, missä maassa ja koulussa tutkimukseen osallistuvat olleet. Tässä työssä tulokset on kerätty Hollannissa ja Ranskassa vietetystä vaihto-opiskelukokemuksesta, joten tulokset pohjautuvat näiden maiden tapoihin ja kulttuuriin tekijöihin. Olisi mielenkiintoista syventyä esimerkiksi siihen, miten jonkun tietyn maan opetus ja kulttuuri vaikuttavat esiintymistaitojen kehittymiseen. Lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia, miten esiintymistaidot korostuvat missäkin vaihto-opiskelumaassa ja miten kyseisen maan tavat vaikuttavat esiintymistaitojen kehittymiseen. Jotta kyseinen tutkimus voitaisiin toteuttaa, tulisi teoriaosiossa syventyä ensin yhteen tietyn maan kulttuuriin, jonka jälkeen pystyisi analysoimaan mahdollisia tuloksia.

Lisäksi voisi olla mielenkiintoista syventyä enemmän suomalaiseen kulttuuriin ja sen kautta esiintymistaitojen kehittämiseen. Ja esimerkiksi miten suomalaisissa kouluissa käytetään aikaa esiintymistaitojen harjoitteluun verrattuna ulkomaisiin kouluihin. Olisi mielenkiintoista tietää, miten eri maissa painotetaan esiintymistaitojen harjoittelusta ja miten esiintyminen poikkeaa tiettyjen maiden välillä. Tässä voitaisiin tutkia tiettyjen henkilöiden kokemuksia pitkältä ajalta ensin Suomessa opiskelemisesta ja sitten vaihto-opiskelusta eri maassa.

9.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuus koostuu monista eri tekijöistä. Tämä tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja tutkimus toteutettiin teemahaastatteluilla. Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida haastatteluihin käytetyillä toteutus- ja menetelmätavoilla. Haastattelurungon hyvällä ja selkeällä toteutuksella voidaan lisätä luotettavuutta etukäteen. Lisäksi on hyödyllistä miettiä valmiiksi mahdollisia lisäkysymyksiä ja miten esimerkiksi tutkimuksen teemoja voisi syventää. Lisäksi on hyvä huomioida äänityslaitteiden toiminta ja äänen laatu tutkimuksen suoritettavassa tilassa. Aineiston käsittelyvaiheessa voidaan suorittaa laaduntarkkailua. Tutkittavan henkilön kanssa suoritettu haastattelu tulee littroida mahdollisimman pian haastattelun jälkeen, sillä tämä parantaa haastattelun laatua. Myös haastatteluaineiston laatu vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Esimerkiksi äänitteiden äänenlaatu ja kuuluvuus, sekä litteroinnin sääntöjen poikkeavuus eri haastatteluaineistoissa vaikuttavat tutkimuksen luotettavuuteen. (Hirsjärvi 2004, 184-185.)

9.2.1 Tutkimuksen validiteetti

Määrällisissä tutkimuksissa tutkimuksen validiteetilla arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta. Tässä keskeisessä asemassa on tutkimuksen pätevyys – kuinka perusteellisesti tutkimus on tehty ja onko tutkimuksesta saadut tulokset paikkaansa pitäviä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimuksen pätevyyttä voidaan arvioida tutkimuksen uskottavuutta ja vakuuttavuutta. (Saaranen-Kauppinen 2006.)

Tämä tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja tutkimus toteutettiin teemahaastatteluilla. Tämä oli relevantti tapa toteuttaa tutkimus, koska tutkimuksen aihe vaati syvällistä ja kokemukseen pohjautuvaa analysointia. Tutkimus perustui henkilökohtaisen kehittymisen tutkimiseen, joten laadullinen tutkimus oli paras valinta kyseisen aiheen tutkimiseen ja luotettavan tiedon hankinnalle. Tutkija itse oli ollut aikaisemmin kansainvälisessä opiskelijavaihdossa, joten hän oli jo valmiiksi tietoinen opiskelijavaihtoon liittyvistä asioista

ja kansainvälisyydestä. Hänellä oli siis jo valmiiksi tarttumapintaa haastateltavien tulkinnoille. Vaikka tutkijalla oli myös omia näkemyksiä ja kokemuksia aiheesta, pyrki hän mahdollisimman neutraaliin lähestymistapaan.

Tutkija teki tutkimuksen haastattelurungon selkeäksi ja kehitti haastattelukysymykset työn tavoitteeseen, tutkimusongelmaan ja alakysymyksiin nojaten. Haastattelut toteutettiin rauhassa jokainen haastateltavan kanssa, ja haastatteluiden tekoon varattiin hyvin aikaa. Tutkija pyrki tekemään haastattelutilanteesta mahdollisimman rennon ja välittömän, jotta henkilöillä olisi mahdollisimman helppoa vastata haastattelukysymyksiin. Haastattelut toteutettiin kahvilassa, jotain ympäristöstä tulevaa ulkopuolista melua välittyi äänitteisiin, mutta se ei kuitenkaan estänyt puheen laatua ja ymmärrettävyyttä. Mikäli haastateltava tarvitsi tarkennusta haastattelukysymyksiin, pystyi hän niitä esittämään tutkijalle. Näin saatiin mahdollisimman tarkkoja ja aiheesta pysyviä vastauksia. Lisäksi tutkija esitti tilanteeseen nähden haastateltaville mahdollisia lisäkysymyksiä, mikäli näki sen tarpeelliseksi saatavien vastausten laajuuden kannalta.

Yksi haastattelu suoritettiin ajallisista syistä sähköpostin välityksellä. Se ei kuitenkaan tutkijan mielestä vähentänyt tutkimuksen luotettavuutta, sillä haastateltava pystyi myös sähköpostin välityksellä esittämään mahdollisia lisäkysymyksiä. Tutkija haastatteli tähän työhön yhteensä kuutta henkilöä. Hänen mielestään haastateltavien henkilöiden määrä riittää määrittämään työn luotettavuutta. Haastateltavien vastaukset eivät olleet ristiriidassa keskenään ja niistä löytyi selkeitä yhtäläisyyksiä.

9.2.2 Tutkimuksen reliabiliteetti

Tutkimuksen reliabiliteetilla voidaan arvioida sitä, pysyvätkö henkilöstä tehdyt tutkimustulokset samoina, jos tutkimus toteutetaan kaksi kertaa. Eli toisin sanoen, kuinka toistettava tutkimus on. Kuitenkin, mikäli kyseisessä tilanteessa tapahtuu muuttuvia ominaisuuksia, tulee ne ottaa huomioon tätä määritelmää käytettäessä. Tutkimuksen reliabelius voidaan määrittää myös sillä, jos tutkimuksen tulos ilmenee samanlaisena kahdelle eri arvioitsijalle. Toisaalta jokainen henkilö tekee omat päätelmänsä tietystä kokemuksesta, joten olisi harvinaista, jos monet eri arvioijat saisivat täysin samanlaisia tulkintoja. Tutkimuksen yksimielisyyttä edistää se, että arvioinnit sijoitetaan tiettyihin kategorioihin. Kuitenkin reliabiliteetti ei välttämättä ole kyllin tehokas kuvaamaan yksimielisyyden asteikkoa. Reliabeliuden erilaisiin määrittämismittareihin tulee aina suhtautua tietyllä varauksella. (Hirsjärvi 2004, 186.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen reliabiliteettia pystytään parhaiten arvioimaan tutkimuksen aineiston laatua arvioitaessa (Hirsjärvi 2004, 180). Tutkijan mielestä tämä tutkimus on toistettavissa, sillä henkilöiden vaihto-aikaiset kokemukset pysyvät samanlaisina. Ainoastaan ajallisesti voisi olla luotettavuudessa huomioitavaa - jos tutkimus toteutettaisiin uudestaan monien vuosien jälkeen, voisi henkilöiden muistikuvat vaihtoajasta olla enemmän epäselviä. Lisäksi jos henkilöllä on ehtinyt jo kertyä esiintymiskokemusta monen vuoden työssä olon jälkeen, voi olla enää vaikea arvioida vaihtoajan merkitystä suhteessa esiintymistaidon kehittymiseen.

Tutkimuksen haastattelut litteroitiin melko pian haastatteluiden toteutuksen jälkeen. Aineisto litterointiin käytettiin hyvin aikaa ja se suoritettiin huolellisesti. Tutkimuksessa haastateltavat on säilytetty anonyymeinä henkilöinä, joten tutkimusten tulokset ovat saatu rehellisesti ja luottamuksellisesti. Tutkittavien henkilöiden vastaukset olivat todella selkeitä ja helposti tulkittavia, joten mahdollisuutta virheellisille tulkinnoille ei ole. Haastateltavien vastauksissa oli paljon yhteneväisiä tekijöitä, jotka lisäävät tutkimuksen luotettavuutta siihen, että vaihto-opiskelulla on selkeästi positiivinen vaikutus tutkittavien henkilöiden esiintymistaidon kehittämisessä. Tutkija on kertonut kattavasti työn tutkimusmenetelmästä ja sen toteutukseen liittyvistä asioista aikaisemmin luvussa seitsemän.

9.3 Opinnäytetyöprosessin ja oman oppimisen arviointi

Opinnäytetyön aihe oli minulle hyvin henkilökohtainen. Oli ilahduttavaa huomata, miten mielenkiintoista oli perehtyä syvällisesti tutkimuksen aiheeseen. Vaihto-opiskelu oli minulle yksi elämäni haastavimmista, mutta samalla palkitsevimista kokemuksista. Vaihdoista tullessani, huomasin suhtautuvani tiettyihin asioihin eri tavalla. Etenkin esiintymistilanteet tuntuivat erilaisilta. Aikaisemmin esiintyminen oli tuottanut kovaa stressaamista ja jännittämistä, mutta vaihto-opiskelun jälkeen kyseiset tunnetilat esiintymistilanteissa olivat vähentyneet tai melkeinpä kadonneet kokonaan. Itse koen että vaihto-opiskelulla oli varmasti vaikutusta tämän asian taustalla, mutta yllättävää oli se, että myös tutkimuksen haastateltavat olivat kokeneet täysin samoja tuntemuksia vaihto-opiskeluajan jälkeen. Olen aina ollut kiinnostunut myös eri maiden kulttuureista ja tavoista, joten oli mielenkiintoista huomata yhtäläisyyksiä näitä esiintymisen ja kulttuurin tapojen välillä.

Opinnäytetyöprosessin aloittaminen syksyllä 2019 alkoi minulla ensin melko rennolla, mutta motivoituneella asenteella. Vietin kevään 2019 vaihdossa Hollannissa, joten vaihto-aika oli syksyllä vielä tuoreena muistissa, ja kesäloman jälkeen olinkin valmis uuteen haasteeseen. Olin ajatellut, että en olisi missään muissa töissä opinnäytetyöprosessin ohella, sillä halusin keskittyä työn tekemiseen täysillä. Syksyllä suunnitelmat kuitenkin

vaihtuivat hieman päälaelleen. Hain todella mieluisaa työharjoittelupaikkaa eräästä yrityksestä, sillä olin huomannut heillä ilmoituksen Trainee-ohjelmasta. Päätin hakea, vaikka en vielä tiennyt miten tulisin sovittamaan opinnäytetyön tekemisen mahdollisen harjoittelun oheen. Lopulta kävikin niin, että sain kyseisen harjoittelupaikan. Kuultuani tämän ilouutisen piti alkaa pohtia, miten saisin opinnäytetyön tehtyä samaan aikaan, kun tulisin tekemään reippaat neljäkymmentä työtuntia viikossa. Keskustelin asiasta perheen, kavereiden sekä opinnäytetyöohjaajani kanssa, ja päädyin siihen, että teen opinnäytetyön syksyn 2019 ja kevään 2020 aikana niin, että palautus tulisi olemaan maaliskuussa 2020. Tämä tiesi sitä, että hommia saisi tehdä ja paljon. Muutinkin suhtautumistani tuleviin kuukausiin ja ajankäyttöön. Tajusin, että minun tulisi priorisoida runsaasti vapaa-ajastani, opinnäytetyön tekemiseen. Varasin työn tekemiseen runsaasti aikaa viikonlopuilta, ja tein opinnäytetyötä myös viikolla välillä töiden jälkeen.

Harjoittelun alettua huomasinkin, että olin jo aika väsynyt pelkästään uuden opettelemisesta ja uuteen ympäristöön sopeutumisesta. Opinnäytetyötä ei tuona aikana tullut oikeastaan tehtyä. Pikkuhiljaa tilanteen tasaannuttua pääsin opinnäytetyössä hieman eteenpäin. Kun harjoittelussa alkoi tulla vastuullisempia ja aikaa vieviä tehtäviä, en oikeastaan pystynyt enää osallistumaan yhteisille työpajoille koulussa. Oli pakko priorisoida jostain. Ajattelin että pystyn kyllä tutkimaan tunnilla käytävät asiat itsenäisesti Moodlesta. Joulun aikaan pääsin vihdoinkin työssäni oikeasti eteenpäin ja pääsin syventymään siihen kunnolla. Tuona aikana sain jo teoriaa hyvälle mallille. Olin koko prosessin ajan jäljessä aikataulustani, mutta ajattelin että kirin aina myöhemmin kiinni.

Kevään aikana tein työtä todella tehokkaasti, ja yritin käyttää jokaisen hetken työni edistämiseen. Haastattelut tein aina arkena omien töiden jälkeen. Kirjoittamiseen keskityin paremmin viikonloppuisin. Keväällä tähän kokonaisuuteen tuli mukaan vielä eräs esityskeikka, missä olin maaliskuussa mukana esiintymässä. Alkukeväällä minulla oli siis esitystreenejä ja opettelin moneen eri numeroon tanssikoreografioita. Onneksi sain paljon tukea matkan varrelta, joka auttoi jaksamaan. Lisäksi oma motivaatio oli kohdallaan, sillä vaatii tietynlaista itsekuria tehdä kokoaikatyötä ja opinnäytetyötä samaan aikaan. Luulen, että opinnäytetyön edistäminen sujui näinkin hyvin, koska sitä oli melkeinpä aina miellyttävää tehdä ja se oli työlle hyvää vastapainoa. Työni aihe vaikutti selkeästi siihen, että työtä oli myös mielekästä tehdä.

Mielestäni onnistuin opinnäytetyössäni olosuhteisiin nähden todella hyvin. Ensin ajattelin, että tärkeintä olisi, jos saisin edes jonkinlaisen työn aikaiseksi – kunhan vain saisin työn palautettua. Mitä pidemmälle työssäni pääsin, sitä mielenkiintoisemmaksi se itselleni muo-

dostui. Oli todella kiinnostavaa analysoida haastatteluja ja koostaa tutkimusosiota. Esiintymistaito on mielestäni asia, jota jokainen voi kehittää. Vaikka ei olisi ollut lähdössä ulkomaille vaihtoon, niin lukija saa työstä varmasti vinkkejä siihen, miten esiintymistaitoa voisi pystyä kehittämään, ja mitkä asiat siihen vaikuttavat. Jos lukijaa kiinnostaa vaihto-opiskelu, niin tämä työ antaa käsityksen siitä, mitä kaikkea vaihtomaassa voikaan oppia. Lisäksi tästä työstä voi olla hyötyä esimerkiksi Haaga-Helialle, koska työssä on avattu myös kokemuksia vaihtokoulun opetuskäytännöistä. Itselleni koko prosessi oli todella opettavainen ja mielenkiintoinen kokemus. Esiintymiseen ja vaihto-opiskeluun perehtyminen aiheina oli mielestäni antoisaa. Opin työn aikana paljon työn sisällöllisistä asioista, mutta sen lisäksi myös paljon omien voimavarojen käytöstä. Omassa tilanteessani työn tekeminen oli todella itsenäistä, joten osasin toimia koko prosessin aikana johdonmukaisesti ja vastuullisesti. Haastatteluiden suorittaminen itsenäisesti oli myös itselleni uusi tilanne, joten opin myös niistä todella paljon. Edellä mainitut asiat kehittivät minua varmasti tulevaisuutta varten. Samanlaista työtä ei luultavasti tule tulevaisuudessa enää tehtyä, joten oli todella ainutlaatuista perehtyä ja syventyä yhteen aiheeseen näinkin paljon. Toivon, että työn sisältö välittyy myös lukijalle kiinnostavana, ja ajatuksia herättävänä lukukokemuksena.

Lähteet

Dhanesh, G. 2012. Speaking to a global audience. Luettavissa: https://www.academia.edu/6688872/Speaking_to_a_global_audience. Luettu: 17.2.2020.

Gudykunst, W. B., & Kim, Y.Y. (1997). Communicating with strangers: An approach to intercultural communication (3rd ed.). New York, NY: McGraw-Hill.

HAAGA-HELIA. Ammattikorkeakoulututkinnot. Luettavissa. <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus/ammattikorkeakoulututkinnot/myyntityon-koulutus-tradenomi>. Luettu: 10.10.2019.

HAAGA-HELIA. Student Exchange. MyNet. Luettu: 10.10.2019.

Hall, E.T. 1976. Beyond culture. Garden City, NY: Anchor Press

Helsingin Yliopisto 2009. Kielioppi. Luettavissa: <https://blogs.helsinki.fi/kielijelppi/p/puheviestintakompetenssi/>. Luettu: 20.2.2020.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2004. Tutkimushaastattelu. Yliopistopaino. Helsinki.

Hofstede, G. H. & Hofstede, G. J. H. & Minkov, M. 2010. Cultures and Organizations. McGraw-Hill. The United States of America.

Hofstede, G. H. 2001. Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Jyväskylän Yliopisto 2005. Nonverbaalinen viestintä. Luettavissa: <https://www.jyu.fi/viesti/verkkotuotanto/ryhmaviesti/vuorovaikutus/viestinta/nonverbaalinen.html>. Luettu: 20.2.2020.

Kansanen, A. 2000. Puheviestinnän perusteet. WSOY. Porvoo.

Koulutus 2007. Nonverbaaliseen viestinnän koulutukset. Luettavissa: <https://www.koulutus.fi/koulutukset/schnider/vaikuta-kehollasi-ymmarra-ja-hallitse-nonverbaalinen-viestinta-635995>. Luettu 20.2.2020.

Koskimies, R. 2002. Asiantuntijan esiintymistaito. Oy Finn Lectura Ab. Helsinki.

Kallio, H. 2006. Tehoa ja taitoa työelämän esiintymistilanteisiin. Hilkka Kallio ja Inforviestintä Oy. Hämeenlinna.

Lumezi, R. 20.4.2015. Public speaking and the cultural differences in communication. Luettavissa: <http://www.yesforeurope.eu/blog/public-speaking-and-the-cultural-differences-in-communication/>. Luettu: 2.12.2019.

Lustig, M.W. & Koester, J. 2010. Intercultural competence: Interpersonal communications across cultures (6th ed.). Boston, MA: Allyn & Bacon.

Murphy, A. 2019. The Value of Studying in a Multicultural Environment. Bachelor studies. Luettavissa: <https://www.bachelorstudies.com/article/the-value-of-studying-in-a-multicultural-environment/>. Luettu: 12.1.2020.

Nieminen, M. 2009. Esiinny Eduksesi. WSOYpro Oy. Helsinki.

Opiskele ulkomailla. Vaihto-opiskelu. Luettavissa: <https://www.opiskeleulkomailla.fi/vaihto-opiskelu-5843>. Luettu 18.2.2020.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Luettavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html. Luettu 20.3.2020.

SurveyMonkey 1999-2020. Laadullisen tutkimuksen tekeminen. Luettavissa: <https://fi.surveymonkey.com/mp/conducting-qualitative-research/>. Luettu: 20.3.2020.

Valkila, O. 2016. Loista Puhujana. Will & Way. Helsinki.

Zimmer, J. 23.6.2014. Luettavissa: <https://www.havain.fi/hyvan-esiintymistaidon-hyodyt-tyoelamassa/>. Luettu 18.2.2020.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

Haastateltavien taustatiedot:

- Nimi:
- Asuinpaikka:
- Koulutus ja valmistumisvuosi:
- Työnimike ja työtehtävät:
- Missä olet ollut vaihdossa?
- Milloin olit vaihdossa ja kuinka pitkään?
- Mitkä olivat syyt lähteä vaihtoon?

Haastateltavien esiintymiseen liittyvät taustatiedot:

- Millainen esiintyjä olit ennen, kun lähdit vaihtoon? Kuvaile itseäsi esiintyjänä ennen kuin lähdit vaihtoon.
- Minkälaisia aikaisempia kokemuksia sinulla oli esiintymisestä ennen vaihto-opintoja?
- Oliko tiettyjä asioita, joissa halusit vaihdon aikana kehittyä? Missä asioissa?
- Oliko sinulla mielessä, että haluaisit kehittää esiintymistäsi ennen, kun lähdit vaihtoon? Millä tavalla?
- Oliko sinulla tavoitteena saada vaihdon aikana lisää esiintymiskokemusta?

Esiintyminen vaihto-opiskelun aikana:

- Mitä opiskelit vaihdossa? Millaisia kursseja kävit?
- Millaista koulunkäynti oli? Kuuluiko opiskeluun esiintymistä? Millaista?
- Tuntuuko sinusta, että kehityit vaihto-opiskelun myötä esiintymisessä?
 - Jos kyllä, niin miten?
 - Jos ei, niin miksi ei? Mitkä tekijät vaikuttivat siihen, että et kehittynyt?
- Mitkä tekijät vaihdossa vaikuttivat siihen, että kehityit esiintymisessä?
- Vaikuttiko kansainvälinen opiskelijaympäristö mielestäsi esiintymistaidon kehittämiseen? Millä tavalla?

Esiintymistaidot vaihto-opiskelun jälkeen:

- Millaisia vaikutuksia olet huomannut esiintymisessäsi vaihdon jälkeen?

- Millä esiintymisen osa-alueilla koet olevasi parempi tällä hetkellä?
- Näkyykö mahdollinen kehitys mielestäsi tällä hetkellä työelämässä/koulussa?
- Tuntuuko sinusta, että vaihto-opinnoilla oli selkeä positiivinen vaikutus oman esiintymistaidon kehittämisessä?